

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

โดย

นายประสาน ลักษณะวงศ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974 - 464 - 367 - 6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE RELATIONSHIP BETWEEN SUPERVISORY SKILLS OF ADMINISTRATORS AND
INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE
OFFICE OF PRACHUAP KHIRI KHAN BASIC EDUCATIONAL COMMISSION AREA 1

By

Prasan Luksanawong

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Master's Report Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Educational Administration

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2003

ISBN 974 – 464 – 367 - 6

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้สารนิพนธ์เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1” เสนอโดย นายประสาน ลักษณะวงศ์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราวรรณ คงคล้าย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

อาจารย์ ว่าที่พันตรี ดร. นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร ..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช)

...../...../.....

K 45252412 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร / การประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน / สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ประธาน ลักษณะวงศ์ : ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (THE RELATIONSHIP BETWEEN SUPERVISORY SKILLS OF ADMINISTRATORS AND INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF PRACHUAP KHIRI KHAN BASIC EDUCATIONAL COMMISSION AREA 1) อาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ : อ. ว่าที่ พ.ต. ดร.นพดล เจนอักษร. 156 หน้า. ISBN 974 – 464 – 367 – 6

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร 2) ระดับการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการสุ่ม จำนวน 98 โรงเรียน กำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน และครู จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 392 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารตามแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ (frequency description) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาควิชาการบริหารการศึกษา   บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร   ปีการศึกษา 2546
ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์ .....

K 45252412 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : ADMINISTRATORS ' SUPERVISORY SKILLS / INTERNAL QUALITY ASSURANCE /
THE OFFICE OF PRACHUAP KHIRI KHAN BASIC EDUCATION COMMISSION AREA 1.
PRASAN LUKSANAWONG: THE RELATIONSHIP BETWEEN SUPERVISORY SKILLS
OF ADMINISTRATORS AND INTERNAL QUALITY ASSURANCE OF SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE OFFICE OF PRACHUAP KHIRI KHAN BASIC EDUCATIONAL COMMISSION
AREA 1. MASTER'S REPORT ADVISOR : MAJ. NOPADOL CHENAKSARA, RTAR., Ph.D. 156 pp.
ISBN 974 – 464 – 367 – 6

The purposes of this research were to find 1) the level of the supervisory skills of administrators, 2) the level of the internal quality assurance, and 3) the relationship between the supervisory skills of administrators and the internal quality assurance of schools under the jurisdiction of the office of Prachuap khiri khan basic educational commission area 1.

The sample consisted of 98 randomly selected schools under the jurisdiction of the office of Prachuap khiri khan basic educational commission area 1. The respondents were 196 administrators, assistant school administrators or academic teachers and 196 teachers. The research instrument used to collect data was a questionnaire about supervisory skills based on the concept of Alfonso and others and the internal quality assurance based on the concept of the national education committee office. The statistical analysis employed were frequency distribution, percentage (%), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and Pearson's product moment correlation coefficient (r_{xy})

The research results revealed as follows:

1. The supervisory skills of administrators were overall rated at high level.
2. The internal quality assurances of schools were overall rated at high level.
3. The supervisory skills of administrators were significantly in relation to the internal quality assurance at the level .01

Department of Educational Administration Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2003

Student's signature .....

Master's Report Advisor's signature .....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร อาจารย์ ดร.ศรียา สุขพานิช และรองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะดังกูร ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ นายสุรศักดิ์ สุ่มกล้า ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประสานงานเก็บข้อมูล และ นายไพฑูรย์ โกพัฒน์ ตารองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 นางอภิวันท์ พินทอง และ นางสาวยุพิน โกณฑชา ศึกษานิเทศก์ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ เจ้าหน้าที่กลุ่มนโยบายและแผน ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่อำนวยความสะดวกให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณ นางบุญยิ่ง ทองสุวรรณ และ นางสาวยุพิน โกณฑชา ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนมาด้วยดีโดยตลอด ขอขอบคุณครอบครัวญาติพี่น้อง พี่ ๆ ภาควิชา และเพื่อนร่วมรุ่น 22 ทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดี และเหนือสิ่งอื่นใดคือพระคุณของพ่อและแม่ ที่ช่วยคุ้มครอง คลบันดาลให้ลูกปลอดภัย และประสบผลสำเร็จในชีวิต

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....		จ
กิตติกรรมประกาศ.....		ฉ
สารบัญตาราง.....		ญ
สารบัญแผนภูมิ.....		ฎ
บทที่		
1	บทนำ	1
	ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา.....	3
	ปัญหา.....	3
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
	ข้อคำถามของการวิจัย.....	9
	สมมติฐานของการวิจัย.....	9
	ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย.....	10
	ขอบเขตของการวิจัย.....	14
	ข้อตกลงเบื้องต้น.....	15
	ข้อจำกัดของการวิจัย.....	15
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	15
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	17
	การนิเทศการศึกษา.....	17
	ความหมายของการนิเทศการศึกษา.....	17
	ความมุ่งหมายของการจัดการนิเทศการศึกษา.....	21
	หลักของการนิเทศการศึกษา.....	23
	ลักษณะงานนิเทศการศึกษา.....	24
	ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกับการนิเทศการศึกษา.....	25
	แนวคิดใหม่ของการนิเทศการศึกษา.....	26
	ทักษะการนิเทศ.....	26

บทที่	หน้า
วิธีการนิเทศการศึกษา.....	31
พฤติกรรมการนิเทศการศึกษา.....	32
กระบวนการนิเทศการศึกษา.....	35
บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศการศึกษา.....	37
การนิเทศภายในโรงเรียน.....	40
หลักการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน.....	42
บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน.....	44
กิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน.....	46
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	50
คุณภาพ.....	50
คุณภาพการศึกษา.....	51
การประกันคุณภาพการศึกษา.....	53
แนวคิดและหลักการการประกันคุณภาพการศึกษา.....	57
การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน.....	62
ความจำเป็นที่ต้องประกันคุณภาพภายใน.....	62
การประกันคุณภาพภายในตามหลักการบริหาร.....	63
หลักสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน.....	64
ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75
สรุป.....	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	82
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	82
ระเบียบวิธีวิจัย.....	83
แผนแบบการวิจัย.....	83
ประชากร.....	83
ตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง.....	84

บทที่	หน้า
ตัวแปรที่ศึกษา.....	86
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	88
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	90
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
สรุปย่อ.....	91
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม..	92
ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	94
ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	97
ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของ ผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	105
สรุป.....	106
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	107
ข้อค้นพบ.....	107
อภิปรายผล.....	109
ข้อเสนอแนะ.....	114
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	116
บรรณานุกรม.....	117
ภาคผนวก.....	126
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ.....	127
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	129
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	132
ภาคผนวก ง รายชื่อโรงเรียน.....	144
ภาคผนวก จ หนังสือขอความร่วมมือ.....	151
ประวัติผู้วิจัย.....	156

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา(ป.3) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 จำแนกรายวิชา ปีการศึกษา 2544-2545	5
2	คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา(ป.6) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 จำแนกรายวิชา ปีการศึกษา 2544-2545	5
3	คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 จำแนกรายวิชา ปีการศึกษา 2544-2545	6
4	คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ความสามารถ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 ปีการศึกษา 2543-2544	6
5	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่.....	102
6	ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	103
7	สรุปค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการนิเทศการศึกษาของ ผู้บริหาร.....	105
8	ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	107
9	สรุปค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	112
10	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1.....	114

สารบัญแนญแนญ

แนญแนญที่		หน้า
1	ขอบข่ายทฤษฎีของการวิจัย.....	14
2	ขอบเขตของการวิจัย.....	15
3	กรอบแนญคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา	64
4	ขั้นตอนการดำเนิการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ	71
5	การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	94

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ในโลกปัจจุบันและอนาคต จะเป็นโลกแห่งความรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพของคนจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในเชิงความได้เปรียบในการแข่งขัน เพื่อพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน แตกต่างจากอดีตที่ให้ความสำคัญในการขยายการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เน้นภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมธรรมชาติ ทุกประเทศในโลกเริ่มตระหนักว่าคุณภาพทรัพยากรบุคคล ตามด้วยเทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างขีดความสามารถในการผลิตและการแข่งขัน¹

การพัฒนาสังคมไทยท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอันมีผลกระทบเชื่อมโยงจากบริบทโลก เพื่อให้สังคมไทยสามารถก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคง แข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างมีศักดิ์ศรีบนฐานแห่งความเป็นไทย โดยที่ประชาชนมีความสุข ครอบคลุม ชุมชน และสังคมมีสันติ การพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 จึงหันมาเน้นในเรื่องการพัฒนาคน หรือยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ยังคงดำเนินการสอดคล้องและต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกกระดับ อันจะทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืนที่มี “คน” เป็นศูนย์กลางได้อย่างแท้จริง² ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมั่นคง เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมให้ได้อย่างมีความสุข และสามารถเกื้อหนุนพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน

¹กระทรวงศึกษาธิการ, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาผู้แทนข้าราชการครู
ในกปช. กปจ. กปอ. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540), 13.

²“แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118,
ตอนพิเศษ 99ง (9 ตุลาคม 2544) : 4.

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและบุคคลนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 บัญญัติไว้ว่า “ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ” และในมาตรา 81 ได้บัญญัติไว้ว่า “ รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความรู้ และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ”³ จากสาระในรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงนำไปสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการศึกษาในมาตรา 6 ว่า การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากสาระบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเป็นแรงผลักดันอันสำคัญที่ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาหรือต้องมีการปรับระบบการศึกษาใหม่ มาตรา 39 และ 40 กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง ซึ่งแสดงว่าสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และในมาตรา 48 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาทุกแห่ง จัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ดังนั้น การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจสำคัญที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ⁴

³รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2540), 19.

⁴ “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542,” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอน 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 3-14.

ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจแก่พ่อแม่และประชาชน ว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น การนิเทศภายในจึงมีความสำคัญที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในได้ทุกชั้นตอน ตลอดจนพัฒนาจุดที่ยังบกพร่องในแต่ละชั้นตอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นเพราะการนิเทศภายในเป็นกระบวนการที่โรงเรียนดำเนินการเพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือให้ครูในโรงเรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนานักเรียน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม⁵

ในการที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาพร้อมกันทั้ง 3 กระบวนการ คือ กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร และกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยที่กระบวนการทั้งสามนี้ต้องประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ หากขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่ง อาจส่งผลให้คุณภาพการศึกษาด้อยลงไปได้ โดยมีกระบวนการบริหารและกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้กระบวนการเรียนการสอนพัฒนาจนบรรลุผลตามความมุ่งหมาย⁶ จากความสำคัญและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา จะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในมีความสัมพันธ์ในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีผู้บริหารซึ่งเป็นตัวจักรสำคัญที่จะต้องใช้ทักษะการนิเทศ และความสามารถในการนิเทศภายในเป็นอย่างดี

ปัญหา

ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายนั้นคือผู้บริหารสถานศึกษา

⁵สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายใน (กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจ.เอ็ม.ที.,2543), 14.

⁶สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, “การนิเทศภายในโรงเรียน,” ในเอกสาร สน.ที่ 7/2529 หน่วยศึกษานิเทศก์ (กรุงเทพฯ : 2529), 1.

ดั่งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวว่า ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่การดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา⁷ สอดคล้องกับ สุกานดา ตปนียางกูร ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญมากในการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาจะก้าวหน้าหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับการบริหารเป็นสำคัญ บทบาทของผู้บริหารมีอิทธิพลไม่น้อยกว่าผู้หน้าที่สอน ผู้บริหารที่ดีและมีความสามารถจะมีส่วนผลักดันให้การศึกษาเจริญก้าวหน้าไม่หยุดยั้ง และมีผลทำให้ทุกฝ่ายตั้งใจ มีความพยายามและทุ่มเทความสามารถในการทำงานตามหน้าที่ของตนได้เต็มที่⁸ จากความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทต่อองค์กรดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าคุณภาพของโรงเรียนจะบังเกิดขึ้นได้หรือไม่อย่างไรนั้น ผู้บริหารจะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะสร้างสรรค์ให้บังเกิดคุณภาพขึ้นได้ ภายใต้กลไกหรือระบบการบริหารจัดการขององค์กรนั้น ๆ

จากความสำคัญและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งกระบวนการที่จะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องพัฒนาคุณภาพของตนเอง โดยมีผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่จะต้องใช้ทั้งความรู้ความสามารถ และทักษะการนิเทศภายในโรงเรียน

เขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นรูปแบบโครงสร้างการบริหารการศึกษา รูปแบบใหม่ ภายใต้สาระบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 เขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ประกอบด้วยท้องที่ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย⁹ ถึงแม้ว่าโครงสร้างการบริหารจะเปลี่ยนไป แต่ภาระงานการจัดการศึกษายังคงดำเนินการไปตามปกติและต่อเนื่อง ดังนั้นข้อมูลการจัดการศึกษาที่ผ่านมาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามโครงสร้างเดิม จึงถือว่าเป็นข้อมูลที่สามารถนำมาศึกษาเพื่อพัฒนาส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียน ในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ต่อไป

⁷สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ :บริษัทพิมพ์ดีจำกัด,2545), 12.

⁸สุกานดา ตปนียางกูร, การสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นิเทศการศึกษา ในระดับประถมศึกษาโดยใช้เดลฟายเทคนิค (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539), 179.

⁹กระทรวงศึกษาธิการ, “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา,” 7 กรกฎาคม 2546.

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ป.3) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 จำแนก รายวิชา ปีการศึกษา 2544-2545

ประเทศ/เขต/จังหวัด	ปีการศึกษา	รายวิชา	
		ภาษาไทย	คณิตศาสตร์
ประเทศ	2544	52.57	51.57
	2545	51.88	52.28
เขตการศึกษา 5	2544	52.53	52.18
	2545	90.00	53.51
ประจวบคีรีขันธ์	2544	47.85	45.87
	2545	44.30	45.51

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, กลุ่มนโยบายและแผน, “ข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม,” กันยายน 2546.

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา (ป.6) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 จำแนก รายวิชา ปีการศึกษา 2544-2545

ประเทศ/เขต/จังหวัด	ปีการศึกษา	รายวิชา		
		ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	ภาษาอังกฤษ
ประเทศ	2544	54.35	46.95	49.56
	2545	50.63	49.88	47.40
เขตการศึกษา 5	2544	56.64	48.67	49.38
	2545	51.34	51.68	47.72
ประจวบคีรีขันธ์	2544	55.31	45.45	45.71
	2545	48.02	46.88	41.82

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, กลุ่มนโยบายและแผน, “ข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม,” กันยายน 2546.

ตารางที่ 3 คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม. 3) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 จำแนก รายวิชา ปีการศึกษา 2544-2545

ประเทศ/เขต/จังหวัด	ปีการศึกษา	รายวิชา		
		ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	ภาษาอังกฤษ
ประเทศ	2544	46.27	32.36	38.95
	2545	46.65	39.07	45.31
เขตการศึกษา 5	2544	46.51	32.10	38.29
	2545	47.87	39.36	45.10
ประจวบคีรีขันธ์	2544	46.51	31.43	38.61
	2545	47.34	37.87	43.63

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, กลุ่มนโยบายและแผน, “ข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม,” กันยายน 2546.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชานิติศาสตร์

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามความสามารถ เปรียบเทียบกับระดับประเทศและเขตการศึกษา 5 ปีการศึกษา 2543-2544

ประเทศ/เขต/จังหวัด	ปีการศึกษา	ความสามารถทางการเรียน		
		ความสามารถทางภาษา	ความสามารถทางคิดคำนวณ	ความสามารถทางเชิงวิเคราะห์
ประเทศ	2543	37.13	36.30	43.07
	2544	38.69	41.68	39.59
เขตการศึกษา 5	2543	37.32	36.09	44.05
	2544	39.42	42.86	41.87
ประจวบคีรีขันธ์	2543	37.40	35.74	42.96
	2544	38.63	41.26	40.76

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, กลุ่มนโยบายและแผน, “ข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม,” กันยายน 2546.

จากตารางแสดงคะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.3, ป.6 และ ม.3 ปีการศึกษา 2544-2545 (ตารางที่ 1, 2 และ 3) และคะแนนเฉลี่ยร้อยละผลสัมฤทธิ์ด้านความสามารถทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6) ปีการศึกษา 2543-2544 (ตารางที่ 4) ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เปรียบเทียบกับระดับประเทศ และเขตการศึกษา 5 โดยภาพรวมพบว่า ทุกรายวิชาและทุกด้านความสามารถในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.6) ต่ำกว่าระดับประเทศ และระดับเขตการศึกษา 5 แสดงให้เห็นว่าคุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาให้สูงขึ้น

และจากการดำเนินงานการนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานในปีการศึกษา 2544 – 2545 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เดิม ได้จัดทำรายงานและสรุปผลไว้ดังนี้

ปีการศึกษา 2544 ด้านปริมาณ มีโรงเรียนที่ได้รับการนิเทศจำนวน 185 โรง คิดเป็นร้อยละ 91.13 และไม่ได้รับการนิเทศ 18 โรง คิดเป็นร้อยละ 8.87 ครูผู้สอนและผู้บริหารโรงเรียนได้มีข้อเสนอแนะว่าควรมีการนิเทศในเรื่อง หลักสูตรสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สื่อ นวัตกรรม ฯลฯ เนื่องจากครูและผู้บริหารเห็นความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศที่มีต่อการพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับที่กล่าวว่า การนิเทศมีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเกิดการพัฒนา ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติในการปรับปรุงการทำงาน และการช่วยเหลือครูให้จัดเตรียมกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสามารถและความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้เป็นอย่างดี ด้านคุณภาพ ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการนิเทศในระดับดี ($X = 3.82$) และผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อการนิเทศในระดับดี ($X = 3.78$) โดยมีความคิดเห็นมากที่สุด เรื่อง การนิเทศมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของครู/โรงเรียน รองลงมาคือการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นไปตาม วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2538 :7-8) ที่กล่าวไว้ว่าความจำเป็นของการนิเทศ คือผู้นิเทศ ต้องเป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาโดยทำงานร่วมกับครูอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของกมล ภูประเสริฐ (2536:4) ที่กล่าวว่าการนิเทศจะประสบผลสำเร็จต้องเป็นการนิเทศที่ตรงกับปัญหาความต้องการของการนิเทศ จึงทำให้ครู ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นระดับดี ต่อการนิเทศการศึกษา¹⁰

¹⁰สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, “รายงานการนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานปีการศึกษา 2544,” 2545.

ปีการศึกษา 2545 1) ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการนิเทศ อยู่ในระดับดี ($X=3.69$) โดยต้องการให้มีการนิเทศ 3 เรื่อง ตามลำดับ คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร้อยละ 36.43 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร้อยละ 21.71 และการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ร้อยละ 20.16 2) ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนต่อการนิเทศอยู่ในระดับดี ($X=3.71$) โดยต้องการให้มีการนิเทศ 3 เรื่อง ตามลำดับคือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ร้อยละ 35.66 การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ร้อยละ 25.17 และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร้อยละ 22.38¹¹

จากรายงานผลการนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐาน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ตามโครงสร้างการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการเดิม ปีการศึกษา 2544-2545 แสดงให้เห็นว่าการนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศภายในถือว่าเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุนที่ต้องเร่งดำเนินการ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ภาระงานมีมากสถานศึกษาจะคอยพึ่งพาการนิเทศจากการนิเทศของบุคลากรภายนอกเพียงอย่างเดียว คงไม่สามารถดำเนินงานไปได้อย่างทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนิเทศคือ ผู้บริหารซึ่งต้องใช้ทักษะการนิเทศในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนซึ่งเป็นหน้าที่ตามกฎหมายที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับรายงานดังกล่าวว่าผู้บริหารและครู มีความต้องการในการนิเทศการศึกษาในเรื่องของการประกันคุณภาพภายใน

จากสภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงคุณภาพของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และการนิเทศการศึกษาจากบุคลากรภายนอกยังไม่ทั่วถึง อีกทั้งการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยที่ผู้บริหารกับครูเห็นความสำคัญ และมีความต้องการต่อการนิเทศการศึกษาและการประกันคุณภาพภายใน ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ว่าอยู่ในระดับใด และมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ผลที่ได้จากการวิจัยจะช่วยให้ได้ข้อความจริงดังกล่าว จะเป็นข้ออธิบายสภาพที่เกิดขึ้นในการใช้ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน และจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โรงเรียนในสังกัด และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่จะใช้ผลการวิจัยประกอบการพิจารณาสภาพปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่จะส่งต่อคุณภาพของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาต่อไป

¹¹สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, “รายงานการนิเทศตามแผนปฏิบัติการนิเทศติดตามผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2545,” เมษายน 2546.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัยและสามารถตอบปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดจุดประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อทราบระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางของการแสวงหาคำตอบและแนวทางการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดข้อคำถามของการวิจัยดังนี้

1. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับใด
3. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง
2. การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง
3. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความสัมพันธ์กัน

ขอบข่ายทางทฤษฎีของการวิจัย

โรงเรียน เป็นองค์กรหนึ่งในระบบสังคมที่มีลักษณะองค์กรระบบเปิด มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานต่าง ๆ สามารถจัดในรูปแบบเชิงระบบ¹² ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิต (output) ที่มีปฏิสัมพันธ์ได้ต่อกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอกโรงเรียน ปัจจัยนำเข้าในระบบการศึกษา คือ ทรัพยากรทางการศึกษา ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ และการจัดการ ซึ่งดำเนินงานโดยกระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการนิเทศ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลผลิต หมายถึง คุณภาพของนักเรียน

การประกันคุณภาพภายในเป็นหน้าที่ของโรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพ และมาตรฐาน ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงถือว่าเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในการประกันคุณภาพภายใน มีหลายหน่วยงานที่กำหนดแนวดำเนินการไว้ แต่เนื่องจากการปรับโครงสร้างการบริหารราชการใหม่ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและยังคงสภาพการดำเนินงานของหน่วยงานได้ต่อไป ดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้นำเสนอ ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา¹³ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก ไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ โดยใช้ระบบ PDCA คือ วางแผนการปฏิบัติงาน ดำเนินการตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และ 3) การรายงาน¹⁴

¹²Daniel Katz and Robert L.Kahn , *The Social Psychology of Organizations*, 2nd ed. (Newyork : John Willey & Son,1978), 20.

¹³ กระทรวงศึกษาธิการ, *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน* (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2544), 23-24.

¹⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, *แนวทางการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด,2545), 12.

เนื่องจากภาระหน้าที่ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการส่งเสริม สนับสนุน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องใช้ทักษะการนิเทศในการดำเนินการดังกล่าว แคทซ์ (Katz) ได้เสนอ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้นำ 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้าน มนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิค¹⁵ ส่วนอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ ได้กล่าวถึงทักษะ การนิเทศที่สำคัญมี 3 ด้าน คือ ทักษะเชิงมนุษย์ ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค¹⁶ และ ไวลส์ (Wiles) กล่าวว่า ผู้นำนิเทศการศึกษาที่ดีต้องมีทักษะพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) ทักษะด้านความเป็น ผู้นำ (leadership skill) 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (human relationship) 3) ทักษะการจัดการกระบวนการกลุ่ม (groups process skill) 4) ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล (personnel administration skill) 5) ทักษะด้านการติดตามและประเมินผล (evaluation and follow-up skill)¹⁷ ส่วนกลีคแมน (Glickman) กล่าวว่า ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการนิเทศจะต้องมีคุณลักษณะเฉพาะที่จำเป็นในตัว กล่าวคือ 1) มี พื้นฐานความรู้ ผู้นำจะต้องเข้าใจเป็นพิเศษว่าครูและโรงเรียนทำอะไรได้บ้าง โดยเปรียบเทียบจาก บรรทัดฐานที่เป็นอยู่ตามรูปแบบ จะต้องเข้าใจว่าการพัฒนาความรู้ของครู และการนิเทศจะช่วยให้ การกระทำในส่วนที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานเดิม ๆ ที่พบในโรงเรียนได้อย่างไร 2) มีพื้นฐาน ทางด้านปฏิสัมพันธ์ กับครูและจะต้องศึกษาถึงขอบเขตของการมีปฏิสัมพันธ์ว่าอาจจะนำไปใช้ในการ ช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นด้านบวก และมุ่งการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น 3) ผู้นำจะต้องมี ทักษะหรือ ความชำนาญในด้านเทคนิค วิธีการในการสังเกตการณ์ การวางแผน การวิเคราะห์ และ การประเมินผลการปรับปรุงการสอน¹⁸

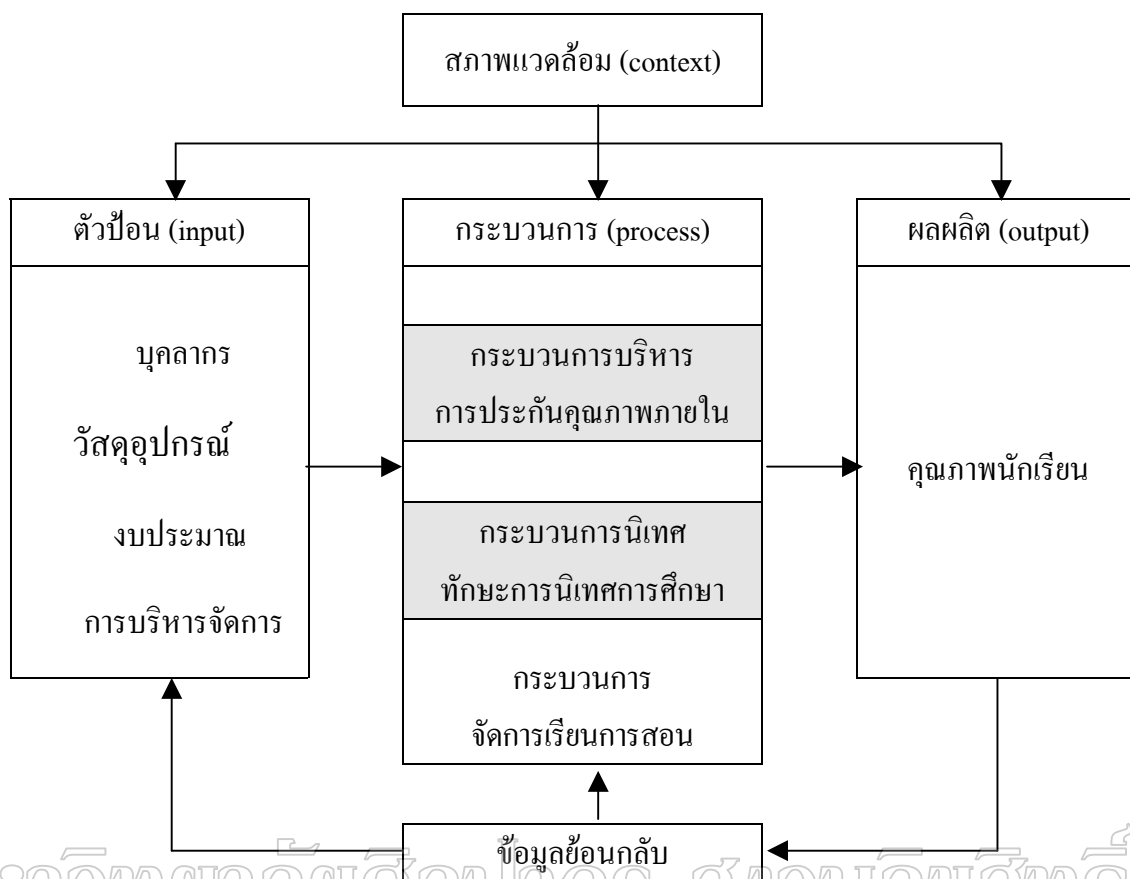
¹⁵Robert L. Katz, "Skill of Effective Administrator," Harvard Business Review 24, 1 (January-February 1955) : 32-34.

¹⁶Robert J. Alfonso, Gerald R. Firth, and Richard F. Neveille, Instructional Supervision : A Behavior System, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981), 334-338.

¹⁷Kimball Wiles, อ้างถึงใน ปรีชา นิพนธ์พิทยา, มิติใหม่ : การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา (กรุงเทพฯ : ซีรพงษ์การพิมพ์, 2537), 18-20.

¹⁸Carl D. Glickman, Supervision of Instruction : A Developmental Approach (Boston : Allyn and Bacon, 1985), 6.

จากแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการนิเทศของนักการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าทักษะการนิเทศที่มีความสัมพันธ์ต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้มาก คือ ทักษะการนิเทศของอังกุโษและคณะ ซึ่งประกอบด้วย 1) ทักษะเชิงมนุษย์ 2) ทักษะเชิงการจัดการ และ 3) ทักษะเชิงเทคนิค เนื่องจากการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เป็นการดำเนินงานตามปกติ อย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ โดยบุคลากรภายในโรงเรียน ดังนั้นทักษะทั้งสามด้านจึงเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้โรงเรียนดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยผู้บริหารเข้าใจระบบของโรงเรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริม สนับสนุน สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการทำงานเป็นทีม และมุ่งการดำเนินงานไปสู่คุณภาพของนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในนั้น สรุปได้ว่าเป็นการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามปกติของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำกับ ติดตาม นิเทศ ตรวจสอบ พัฒนา ปรับปรุง และรายงานผลให้สาธารณชนทราบอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งไปสู่คุณภาพของนักเรียน ผู้วิจัยได้ใช้ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงาน ซึ่งเป็นระบบการดำเนินการแบบมีส่วนร่วม พัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมุ่งคุณภาพนักเรียนตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวโดยสรุปแล้วการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการบริหารองค์การเชิงระบบของนักการศึกษา คือ แคทซ์ และ กาห์น (Daniel Katz and Robert L.Kahn.) และใช้ แนวคิดทักษะการนิเทศตามแนวคิดของ อัลฟองโซ (Alfonso) และการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาเป็นขอบข่ายการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : Daniel Katz and Robert L. Kahn, The Social Psychology of Organizations, 2nd ed.

(New York : John Wiley & Sons, 1978), 10-20.

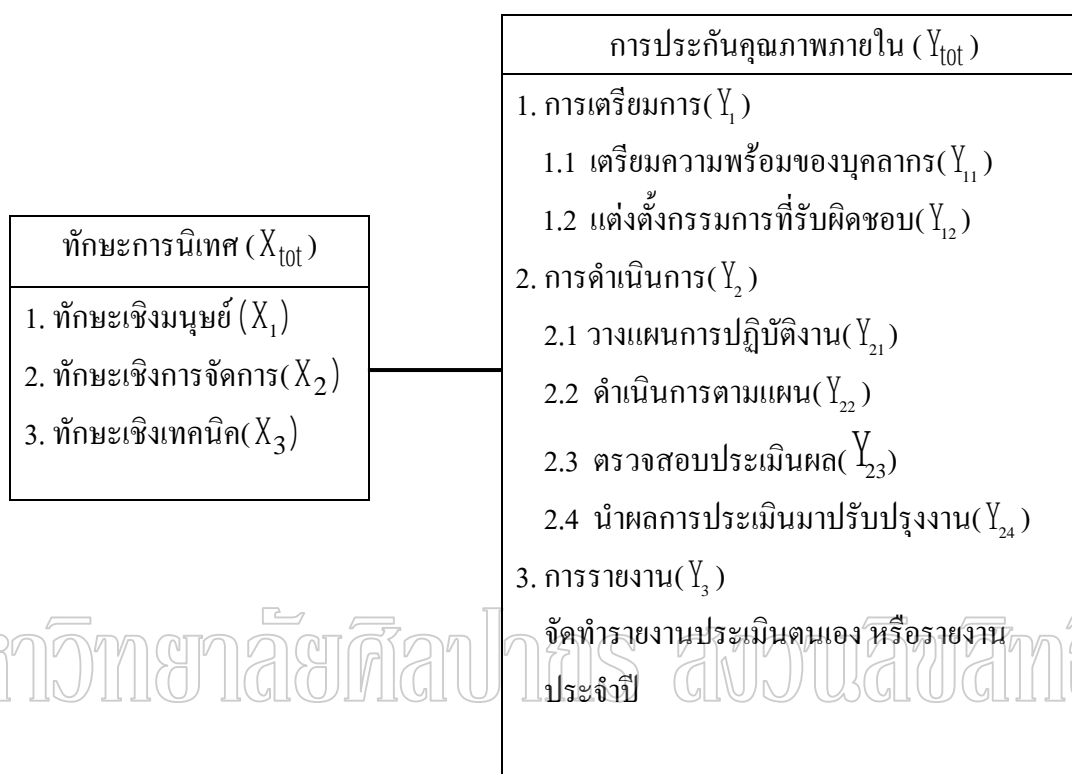
: Robert J. Alfonso, Gerald R. Firth, and Richard F. Neville, Instructional Supervision :A Behavior System, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, 1981), 335-338.

: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก , พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี , 2545), 13.

ขอบเขตการวิจัย

จากทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาประกอบเป็นขอบเขตการอ้างอิงของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา : Robert J. Alfonso, Gerald R. Firth, and Richard F. Neville, Instructional Supervision : A Behavior System, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, 1981), 335-338.

: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี , 2545), 13.

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนได้จากความคิดเห็นของฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยถือว่าผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูทุกคนให้ข้อมูลตรงกับความเป็นจริง
3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เท่านั้น ฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครู เป็นผู้ให้ข้อมูล

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสอบถามตามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามเท่านั้น เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและงบประมาณ ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์หรือการสังเกตได้ อีกทั้งการควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ที่มีได้ศึกษาในครั้งนี้ด้วย ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จึงอาจไม่ครบถ้วนบริบูรณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายของคำหลัก ๆ ไว้ดังนี้

ทักษะการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานของผู้บริหารที่ทำงานร่วมกับครู ในการส่งเสริม สนับสนุน หรือช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ อัลฟองโซ (Alfonso) 3 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะเชิงมนุษย์ 2) ทักษะเชิงการจัดการ และ 3) ทักษะเชิงเทคนิค

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารงานภายในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง โดยที่ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม ตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กำหนดไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ และ 3) การรายงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 หมายถึง หน่วยงานราชการที่บริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงสร้างการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ บริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยท้องที่ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งโอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน และอำเภอบางสะพานน้อย

ผู้บริหาร หมายถึง บุคลากรที่รับผิดชอบการบริหารโรงเรียนแต่ละแห่ง ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 หรือเรียกชื่อตามตำแหน่ง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสาระสำคัญต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะการนิเทศการศึกษา และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการขยายความ และเพื่อเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาอยู่นี้ให้กว้างขวางลึกซึ้งยิ่งขึ้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การนิเทศการศึกษา

คำว่า การนิเทศ (supervision) แปลว่า การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง¹ ดังนั้น การนิเทศการศึกษาก็น่าจะหมายถึงการให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุงเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษาไว้แตกต่างกันดังนี้

อดัมส์ และดิกกี (Adams and Dickey) ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง แผนงานที่จัดทำเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น² บริกส์ และจัสท์แมน (Briggs and Justman) กล่าวว่า หมายถึงการประสานงานของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อเพิ่มขวัญและกำลังใจ ตลอดจนชี้แนวทางให้ครูมีความเจริญงอกงามในอาชีพ³ ส่วน เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner) กล่าวว่า หมายถึง เทคนิคของผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย เพื่อให้มีความเจริญงอกงาม และทำให้เด็กได้มีการพัฒนา⁴

---

¹ สมบัติ จันทร์เกษม, “การนิเทศการศึกษา,” เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมสัมมนา ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา (15-23 มิถุนายน 2524), 25.

² Harold P. Adams and Franck C. Dickey, Basic Principle of Supervision (New York : American Book Co., 1953), 22.

³ Thomas H. Briggs and Joseph Justman, Improving Instruction Through Supervision (New York : Macmillan Co., 1954), 4.

⁴ William H. Burton and Leo J. Brueckner, Supervision : A Social Process, 3rd ed. (New York : Appleton Century Co., 1955), 11.

นีกลีย์ และ อีแวน (Neagley and Evan) กล่าวว่าหมายถึงการกระทำที่เป็นประชาธิปไตยในทางบวก ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงการเรียน การสอนในชั้นเรียน⁵ เอลสบรี (Elsbree) กล่าวว่าหมายถึง กระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้ดีขึ้น⁶ กู๊ด (Good) ให้ความหมายถึง ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะแนวครู หรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น⁷ แฮร์ริส (Harris) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการศึกษา ว่า หมายถึงสิ่งที่บุคลากรในโรงเรียน กระทำต่อบุคคล หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะ คงไว้ หรือเปลี่ยนแปลงปรับปรุงการดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียน มุ่งให้เกิดประสิทธิภาพใน ด้านการสอนเป็นสำคัญ⁸ มาร์คส และสทูปส์ (Marks and Stoops) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่า คุณค่าของการนิเทศการศึกษาอยู่ที่การพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และส่งผลสะท้อนไปถึงการพัฒนานักเรียนด้วย⁹

ส่วนนักการศึกษาของไทย ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

ชารี มณีศรี ให้ความหมายการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการ พัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้นความร่วมมือกันของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักประชาธิปไตยในการนิเทศ¹⁰ พะนอม แก้วกำเนิด กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การช่วยเหลือบุคคล ให้ปฏิบัติงานต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ¹¹ ชัชว ภาวชาติ ได้ให้ความหมายของการนิเทศ การศึกษาไว้ว่า เป็นความพยายามที่ผู้นิเทศปฏิบัติงานร่วมกับครู เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการ สอนของครู อันจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนของเด็ก และนำความพึงพอใจมาสู่ครู ในที่สุด¹²

⁵ Ross L. Neagley and N. Evans, Handbook for Effective Supervision of Instruction (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1964), 2.

⁶ Willard S. Elsbee, Elementary School Administration and Supervision, 3rd ed. (New York : American Book Co., 1967), 139.

⁷ Carter V. Good, Dictionary of Education, 3rd ed. (New York : McGraw-Hill Book Co., 1973), 539.

⁸ Ben M. Harris, Supervision Behavior in Education, 2nd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1975), 10-11.

⁹ James R. Marks, Emery Stoops, and Joyce King, Handbook of Educational Supervision : A Guide for the Practitioner (Boston : Allyn and Bacon Inc., 1978), 14.

¹⁰ ชารี มณีศรี, การนิเทศการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ : บุรพาสาน์, 2538), 22.

¹¹ พะนอม แก้วกำเนิด, “การนิเทศการศึกษา,” ใน เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักการนิเทศ การศึกษา (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), 8.

¹² ชัชว ภาวชาติ, การนิเทศการสอน (นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534), 3.

นิพนธ์ ไทพานิช กล่าวว่า หมายถึง ความพยายามของบุคคลทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมและให้บริการแก่ครูและผู้บริหารทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในการปรับปรุงการเรียนการสอนของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนของ นักเรียน¹³ ส่วน สัจด์ อุทรานันท์ กล่าวว่า หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน¹⁴

ดังนั้น การนิเทศการศึกษาน่าจะหมายถึง กระบวนการชี้แนะ แนะนำ และให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครูในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้ 1) การชี้แนะ แนะนำ และให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมของครู 2) การปรับปรุงการสอนและสภาพการณ์ในกระบวนการเรียนรู้ 3) ต้องการผลสัมฤทธิ์ในเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่เหมาะสม

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับสภาพการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสารหรือยุคโลกาภิวัตน์ สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นเหตุให้มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา¹⁵ ดังที่ บันลือ พุกกะวัน กล่าวว่า ในปัจจุบันพบว่าครูมีภารกิจมากจนไม่มีเวลาที่จะศึกษาค้นคว้าและติดตามวิทยาการใหม่ๆ การนิเทศการศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเรียนการสอน โดยผู้นิเทศจะเป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือครูให้เป็นผู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามสภาวะสังคมที่วิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังคำกล่าวที่ว่า “โลกของการสอนกับโลกของการนิเทศการศึกษาเป็นธรรมชาติของคู่กัน”¹⁶

¹³ นิพนธ์ ไทพานิช, การนิเทศแบบคลินิก (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2538), 17.

¹⁴ สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2529), 12.

¹⁵ เกษศิริินทร์ ศรีสัมฤทธิ์, “สมรรถภาพของผู้นิเทศที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 5” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาหลักสูตรและการนิเทศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), 13.

¹⁶ บันลือ พุกกะวัน, การนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537), 11.

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ได้สรุปถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษามีสาเหตุและองค์ประกอบมาจาก

1. การเปลี่ยนแปลงของปรัชญาการศึกษา และระบบการจัดการศึกษา
2. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ตลอดจนการพัฒนาหลักสูตร
3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว
4. ความเฉื่อยชา และขาดความสนใจของครูที่ควรได้รับการกระตุ้นให้ตื่นตัวอยู่เสมอ
5. การขาดประสบการณ์ของครูใหม่ หรือครูเก่าที่ก้าวไม่ทันต่อเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น
6. ผลการค้นคว้าวิจัยที่เกิดขึ้นในวิชาต่างๆ ซึ่งควรได้รับการเผยแพร่และแปลความหมายออกเป็นการปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาได้ก้าวหน้าและงอกงามขึ้น¹⁷

วิจิตร วรุตบางกูร กล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศการศึกษา เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
2. ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แนวคิดใหม่ๆ ในเรื่องการเรียนรู้การสอนเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศจากผู้อำนวยการ โดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง
4. การศึกษาของประเทศไทยไม่อาจจะรักษามาตรฐานไว้ได้ จะต้องมี การควบคุมดูแลระบบการนิเทศการศึกษา¹⁸

ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้มีหน้าที่นเทศจึงควรดำเนินการนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูให้มีความสามารถในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนมีความรู้ก้าวหน้าทันต่อความเจริญทางเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

¹⁷ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, ชี้ทางน้กบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : เอส.เอ็ม.เอส.การพิมพ์, 2524), 39.

¹⁸ วิจิตร วรุตบางกูร, การนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์มณศ, 2524), 43.

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การจัดให้มีการนิเทศการศึกษาขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อช่วยให้ครูค้นหาและรู้วิธีการทำงานด้วยตนเอง
2. เพื่อช่วยให้ครูรู้จักแยกแยะ วิเคราะห์ปัญหาของตนเองโดยช่วยให้ครูรู้ว่าอะไรที่เป็นปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่และจะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้อย่างไร
3. เพื่อช่วยให้ครูรู้สึกมั่นคงในอาชีพ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน
4. เพื่อช่วยให้ครูคุ้นเคยกับแหล่งวิทยาการและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้
5. ช่วยเผยแพร่ให้ชุมชนเข้าใจถึงแผนการศึกษาของโรงเรียน และให้การสนับสนุน

โรงเรียน

6. ช่วยให้ครูเข้าใจถึงปรัชญาและความต้องการทางการศึกษา¹⁹

สำหรับการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519 ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับความมุ่งหมายของงานนิเทศการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้ครูดำเนินการสอนตามหลักสูตรและให้ได้ผลตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ใน

หลักสูตร

2. เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดการศึกษาทำให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการศึกษาของนักเรียน

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามความต้องการและความจำเป็น

4. เพื่อรักษา พิจารณาส่งเสริม ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ

5. เพื่อให้ความช่วยเหลือและประสานงานในทางวิชาการแก่กรมเจ้าสังกัดกระทรวงและสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนงานขององค์การระหว่างประเทศ²⁰

ส่วน พันธ หันนาคินท์ กล่าวว่า การนิเทศศึกษามีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น และเป็นการช่วยเหลือร่วมมือกันและการมีมนุษยสัมพันธ์²¹

¹⁹ Harold P. Adams and Frank G. Dickey, Basic Principle of Supervision (New Delhi : Eurasia Publishing House, 1966), 12-13.

²⁰ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนิเทศ กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519,” ใน คู่มือการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2519), 3-4.

²¹ พันธ หันนาคินท์, หลักการบริหารโรงเรียน (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2523), 148.

สังด์ อุทรานันท์ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาว่า

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นการให้คำแนะนำช่วยเหลือคนในองค์กรนั้นๆ มีความรู้ความสามารถในการทำงานให้มากขึ้น
2. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างสรรค์วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อประสานสัมพันธ์ การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนความเข้าใจระหว่างกลุ่มคนกับสังคม
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การนิเทศการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจ ความสบายใจ และมีกำลังใจในการทำงาน²²

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ได้ให้แนวคิดว่าการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายในการช่วยเหลือและปรับปรุงครูเป็นสำคัญ ซึ่งมีอยู่ 6 ประการ คือ

1. การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการสอน (objective)
2. การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงเนื้อหาการสอน (subject matters)
3. การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงการใช้วิธีการสอน (methods)
4. การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงการใช้วัสดุและอุปกรณ์ประกอบการสอน

(materials)

5. การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในการสอน (activities)

6. การช่วยเหลือครูในการเลือกและปรับปรุงวิธีการประเมินผลการเรียนการสอน

(evaluation)²³

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาคน การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น
2. เพื่อพัฒนางาน การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่นักเรียน ซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอนของครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นการนิเทศที่จัดขึ้นมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนางานการสอนให้ดีขึ้น

²² สังด์ อุทรานันท์, “การนิเทศภายในโรงเรียน,” เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ระดับสูง รุ่นที่ 5 (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2524), 3. (อัคราเนนา)

²³ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, ชี้ทางนักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : เอส.เอ็ม.เอส., 2524), 239-240.

3. เพื่อสร้างการประสานสัมพันธ์ การประสานสัมพันธ์เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนการเป็นผู้นำและผู้ตาม ไม่ใช่การทำงานภายใต้การถูกบังคับ และคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด

4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากการนิเทศไม่สร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศการศึกษาย่อมประสบผลสำเร็จได้ยาก²⁴

จากแนวความคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าการนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ พัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานและช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน รวมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย

หลักการของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาคืองานด้านวิชาการที่ต้องทำร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย การทำงานต้องมีระเบียบแบบแผน มีกฎเกณฑ์และหลักการเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ดังนั้น หลักการนิเทศการศึกษาได้มีนักการศึกษาให้ข้อคิดเกี่ยวกับหลักการไว้ ดังนี้

สาย ภาณุรัตน์ กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การนิเทศเพื่อการแก้ไข (correction) หมายถึง ทำการนิเทศเพื่อแก้ไขสิ่งที่ผิดให้ถูกต้อง และสิ่งที่ไม่ดีให้ดี

2. การนิเทศเพื่อป้องกัน (prevention) หมายถึง ทำการนิเทศเพื่อเตรียมการวางแผนแก้ปัญหาไว้ก่อน

3. การนิเทศเพื่อก่อ (construction) หมายถึง การนิเทศเพื่อวางแผนเสริมสร้างความเจริญต่อไปในอนาคต ซึ่งเป็นผลเพิ่มเติมต่อเนื่องจากการแก้และการป้องกันนั่นเอง ทั้งนี้เพราะการแก้กับการป้องกันยังไม่ก่อให้เกิดความเจริญ ดังนั้นจึงต้องวางแผนจัดสิ่งที่จะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น²⁵

วิจิตร วรุตบางกูร, กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ และสุพิชญา ธีรกุล ได้เสนอหลักในการนิเทศการศึกษา สรุปได้ดังนี้

²⁴ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, เอกสารทางวิชาการชุดนวัตกรรมการนิเทศ : การนิเทศทางไกล (กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528), 4.

²⁵ สาย ภาณุรัตน์, หลักการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517), 43-47.

1. หาทางให้ครูรู้จักช่วยและพึ่งตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและสามารถวิเคราะห์และแยกแยะปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองได้
2. ต้องการทราบความต้องการของครู รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อการวางแผนนิเทศที่เหมาะสม
3. เปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความคิด และลงมือกระทำเองให้มากที่สุด
4. สนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ เอกสารและตำราต่างๆ
5. ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
6. ประสานงานภายในโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนและองค์กร หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง²⁶

ลักษณะงานนิเทศการศึกษา

งานนิเทศที่ปฏิบัติกันอยู่มีมากมายหลายชนิด ดังนี้

1. งานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (development curriculum) ซึ่งเป็นงานเกี่ยวกับการวางโครงสร้างหลักสูตร ทำประมวลการสอน โดยกำหนดตัวผู้สอน โครงการสอนวัน เวลา สถานที่ และวางแผนวิธีสอน ตลอดจนการสร้างเกณฑ์มาตรฐานและบรรจุหน่วยวิชาต่างๆ ลงในการสอน
2. การจัดระบบการสอน (organizing for instruction) เป็นการจัดระบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดตารางสอน
3. การคัดเลือกบุคลากร (staffing) โดยเลือกสรรให้เหมาะสมกับงาน มีการสรรหาการสอบคัดเลือก และการเก็บรักษาทะเบียนเกี่ยวกับตัวบุคลากร
4. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (providing facility) เช่น การออกแบบและจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอน รวมถึงการจัดวางแผนอาคารเรียนที่ถูกต้อง มีการแนะนำให้สามารถหยิบสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้นมาใช้ได้ง่าย
5. จัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน (providing materials) ตรวจสอบและต้องเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อการสอน
6. จัดอบรมครูประจำการ (arranging for in-service education) เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ครูประจำการ อันจะส่งผลให้ครูมีความก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพทางด้านวิชาการยิ่งขึ้น

²⁶ วิจิตร วรุตบางกูร, กาญจนา ศรีกาพสินธุ์ และสุพิชญา ชีรกุล, การนิเทศการศึกษา (สมุทรปราการ : ขนิษฐการพิมพ์และโฆษณา, 2520), 21-22.

7. จัดปฐมนิเทศครูใหม่ (orienting new staff members) เพื่อให้ได้ทราบข้อมูลต่างๆ ให้รู้ และเข้าใจในสิ่งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เป็นการลดอุปสรรคในการปฏิบัติงานอันจะทำให้งานประสบความสำเร็จมากขึ้น

8. จัดบริการพิเศษที่เกี่ยวกับการสอน (relating special service) รวมทั้งบริการต่าง ๆ ที่ช่วยในการสอน ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนให้มากที่สุด

9. การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน (developing public relation) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การแจ้งข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้ชุมชนทราบ แสวงหาความช่วยเหลือจากชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

10. งานประเมินผล (evaluation) จัดให้มีการประเมินผลทางการเรียนการสอน เพื่อหาจุดอ่อนที่จะได้ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหมายถึงการวางแผน การสร้างเครื่องมือ การจัดดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลและการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนด้วย²⁷

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกับการนิเทศการศึกษา

การบริหารการศึกษากับการนิเทศการศึกษา มีความหมายใกล้เคียงกันมากในรูปของการบริหาร เราพิจารณาถึงกระบวนการต่างๆ ที่จะทำให้การดำเนินงานในหน่วยงานหรือโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านธุรการ ด้านกิจการนักเรียน หรือด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนก็ตาม แต่การนิเทศการศึกษาก็เป็นกระบวนการที่จะสนับสนุนให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การบริหารการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับการนิเทศการศึกษาอย่างใกล้ชิด เพราะลักษณะงานทั้งสองฝ่ายคล้ายกัน และเป็นงานที่คู่กัน ความเจริญก้าวหน้าของวงการศึกษาคงขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ ผู้บริหารที่ดีควรรู้หลักการนิเทศการศึกษา ศึกษาพิเศษก็ควรจะรู้หลักการบริหารการทำงานของทั้งสองฝ่ายจึงจะประสานกันได้ หากเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างบริหารและการนิเทศการศึกษาก็ได้ดังนี้

1. ฝ่ายบริหารมีหน้าที่จัดเตรียม (setting up) ฝ่ายนิเทศมีหน้าที่นำไปปฏิบัติ (practice)
2. ฝ่ายบริหารมีอำนาจสั่งการ (authority) ฝ่ายนิเทศมีหน้าที่บริการ (service)
3. ฝ่ายบริหารคุมงานทั้งหมด (the wholes) ฝ่ายนิเทศเป็นเพียงส่วนหนึ่งของงานทั้งหมดเท่านั้น (the part)

²⁷ Ben M. Harris, *Supervision Behavior in Education*, 3rd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall), 1985 , 13-14.

แนวคิดใหม่ทางการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน จะเน้นกระบวนการนิเทศมากกว่าการเน้นบทบาทของการนิเทศ ซึ่งการนิเทศในสมัยก่อนมักถือว่าเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรง การมองการนิเทศการศึกษาในลักษณะบทบาทของผู้ทำการนิเทศโดยตรงจึงมีขอบเขตจำกัด แต่ปัจจุบันจะมองการนิเทศการศึกษาในลักษณะของกระบวนการการทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่คาดหวัง ในลักษณะเช่นนี้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำงานทุกคนจึงมีบทบาทในฐานะผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศการศึกษาในปัจจุบันจึงมีขอบเขตกว้างขวางมากกว่าในสมัยก่อนเป็นอันมาก กระบวนการทำงานเกี่ยวกับการนิเทศที่ได้ผลในปัจจุบันนี้ ได้ยอมรับการทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการทำงานอย่างมีระบบตั้งอยู่บนรากฐานของประชาธิปไตย ให้ความสำคัญแก่กระบวนการกลุ่มและเน้นความมีมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มของผู้ทำงานร่วมกัน²⁸

ทักษะการนิเทศ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดของ อัลฟองโซ (Alfonso) เป็นต้นแบบของทักษะการนิเทศ ทั้งนี้เพราะผู้นิเทศจะได้เห็นถึงการผสมผสานของทักษะต่าง ๆ ที่รวบรวมเข้าเป็นทักษะการนิเทศใหญ่ ๆ 3 ทักษะ ที่ผู้นิเทศจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ในการดึงทักษะต่างๆ มาให้สัมพันธ์กับงานที่รับผิดชอบ ซึ่งทักษะการนิเทศ 3 ทักษะ มีดังต่อไปนี้

ทักษะเชิงมนุษย์ (Human Skills)

ทักษะเชิงมนุษย์ เป็นความสามารถในการเข้ากับคนหรือการมีศิลปะในการเข้ากับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือร่วมมือในการทำงาน ยอมรับซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ ทำให้หมู่คณะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากครูแต่ละคนมีประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้ และศักยภาพ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้นิเทศจำเป็นต้องมีพื้นฐาน ทักษะเชิงมนุษย์ (human skills) คือ 1) การมีความเห็นอกเห็นใจ (empathy) เป็นความสามารถที่จะเข้าใจความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้เป็นอย่างดี 2) การตระหนักในตนเอง (self awareness) เป็นการรู้จักการประเมินตนเอง รู้จักตัวของตัวเองรวมทั้งบทบาทของตัวเอง 3) การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล (acceptance of individual differences) ได้แก่ ความแตกต่างของบุคคลทั้งรูปร่างลักษณะภายนอก และคุณลักษณะภายใน อันเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งผู้นิเทศต้องมีความเข้าใจในพฤติกรรม และให้การ

²⁸ Thomas J. Sergiovanni and Robert J. Starratt, *Emerging Pattern of Supervision : Human Perspective* (New York : McGraw-Hill Book Company, 1979), 4-10.

ตอบสนองในทางที่พึงประสงค์ 4) การตระหนักรู้ในมุมมองของคน (perceptual awareness) ได้แก่ การมองข้อเท็จจริงของตนซึ่งแต่ละคนจะมอง และแสดงออกตามความนึกคิดของตนเอง ทำให้เกิดความเห็นที่หลากหลาย ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อความที่ถูกต้อง 5) การปฐมนิเทศเพื่อนร่วมงาน (orientation to colleagues) ได้แก่ การทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานในเรื่องที่ทำการแบ่งงานอย่างยุติธรรมตามความรู้ความสามารถ ความสนใจ กำหนดมาตรฐานของงาน ให้ความสำคัญในงานของผู้ร่วมงานและกลุ่ม ทักษะพื้นฐานดังกล่าว อัลฟองโซ ได้ชี้ให้เห็นพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญของผู้มีทักษะเชิงมนุษย์ คือ

1. สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. วิเคราะห์จุดเด่นหรือศักยภาพของแต่ละบุคคล
3. สร้างค่านิยมของตนเองให้ชัดเจน
4. ตรวจสอบการรับรู้ หรือความเข้าใจของตนเอง
5. สร้างจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน
6. เป็นผู้นำไปสู่การอภิปรายกลุ่ม
7. มีทักษะในการฟังและการถ่ายทอดข้อความ
8. สามารถในการนำประชุมได้
9. นำให้เกิดการทำงานร่วมกัน
10. นำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
11. สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้
12. กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
13. เป็นแบบอย่างที่ดีได้

ทักษะเชิงการจัดการ (Managerial Skills)

อัลฟองโซ ได้รวบรวมกระบวนการต่างๆ และจัดกลุ่มเป็นทักษะเชิงจัดการ (managerial skills) โดยให้ความหมายว่าเป็นความสามารถของผู้นิเทศที่จะแสวงหา และดำรงไว้ซึ่งสภาพเงื่อนไขต่างๆ เพื่อใช้ในการสนับสนุนให้งานดำเนินไปตามความต้องการ เน้นความสามารถของผู้นิเทศที่จะประสานงาน แก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากรให้สัมพันธ์กับหน่วยงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานด้านการจัดการซึ่งประกอบด้วยทักษะต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) การวางแผน (planning) ได้แก่ การกำหนดเป้าประสงค์ (goal) ขององค์กร กำหนดจุดประสงค์ (objective) ของงาน และกำหนดแผนงานซึ่งจะต้องแสดงให้เห็นถึงงานและกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน นั่นคือผู้นิเทศจะต้องเข้าใจเป้าประสงค์และจุดประสงค์ขององค์กร รวมทั้งสามารถวิเคราะห์และวางแผนงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ 2) การจัดบุคลากร (staffing) ได้แก่ ทักษะที่

เกี่ยวข้องกับงานด้านบุคลากร เช่น การบริหารงานบุคคล การปฐมนิเทศ การกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงาน การคัดเลือกบุคลากรใหม่ การเลื่อนขั้นและการพัฒนาวิชาชีพ เป็นต้น 3) การจัดองค์กร (organizing) ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในหน่วยงาน การมอบหมายงาน ให้รับผิดชอบ เป็นต้น 4) การควบคุมดูแล (controlling) ได้แก่ การปรับเปลี่ยนแก้ไขการปฏิบัติงาน ให้เหมาะสม ให้เจริญก้าวหน้า มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าที่เป็นสาเหตุ หรืออุปสรรค ต่อการปฏิบัติงาน 5) การตัดสินใจ (decision making) ได้แก่ การใช้หลักของเหตุผล การมีส่วนร่วม และการพิจารณาทางเลือก เพื่อประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำอันเป็นบทบาทหนึ่งของผู้นำ

ทักษะด้านการจัดการนี้ อัลฟองโซ ได้ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในเรื่องต่อไปนี้

1. จำแนกคุณลักษณะของชุมชน
2. ประเมินความต้องการของครู
3. จัดลำดับความสำคัญของการเรียนการสอน
4. วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา
5. ใช้ประโยชน์จากการวางแผนอย่างเป็นระบบ
6. ออกแบบ หรือหาแนวทางปฏิบัติให้สามารถเลือกปฏิบัติได้หลายแนวทาง
7. มีการกำกับ ติดตาม หรือมีกิจกรรมควบคุมการเรียนการสอน
8. มีการมอบหมายความรับผิดชอบ
9. รู้จักการบริหารเวลา
10. จัดทรัพยากรด้านการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของครู
11. รู้จักใช้วิธีการลดความเครียดในการทำงาน
12. จัดระบบเอกสารของโรงเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอน

ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skills)

อัลฟองโซ ให้ความหมายของทักษะด้านเทคนิควิธี (technical skills) เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ (knowledge) วิธีการ (method) เทคนิค (techniques) รวมถึงความรู้ความชำนาญพิเศษ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ และในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้นำจึงต้องอาศัย ความรู้ และทักษะเฉพาะอย่างยิ่งที่จำเป็นและสำคัญตามบทบาทและหน้าที่ เป้าประสงค์ของการนิเทศ เพราะ ทักษะด้านเทคนิคเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ครูยอมรับ ในตัวผู้นำได้เป็นอย่างดี ซึ่ง อัลฟองโซ ได้เสนอพฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดเกณฑ์เพื่อใช้สำหรับการเลือกทรัพยากรการเรียนการสอน

2. ใช้ประโยชน์จากระบบการสังเกตการสอนในชั้นเรียน
3. มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียน
4. สร้างจุดประสงค์การเรียนการสอนได้
5. จัดกลุ่มและแยกประเภทของจุดประสงค์การเรียนการสอนได้
6. รู้จักการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้
7. วิเคราะห์ความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน
8. พัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน
9. พัฒนากระบวนการวัดและประเมินผล
10. วิเคราะห์งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
11. สามารถสาธิตทักษะการสอนและปฏิบัติจริงได้²⁹

ไวลส์ (Wiles) กล่าวว่า ผู้นิเทศการศึกษาที่ดีต้องมีทักษะพื้นฐาน 5 ประการ คือ 1) ทักษะด้านความเป็นผู้นำ (leadership skill) ได้แก่ 1.1) การส่งเสริมความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น 1.2) การชักนำให้ผู้อื่นรับวัตถุประสงค์ในการทำงานร่วมกัน 1.3) การเสนอแนะความคิดเห็นให้กลุ่มในการวางแผนปฏิบัติงาน 1.4) การเสนอแนะความคิดวิธีการสอนใหม่ๆ ตลอดทั้งการแนะนำแหล่งวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครู 1.5) การส่งเสริมให้ครูสามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ 1.6) การสร้างขวัญกำลังใจ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงาน 1.7) การสร้างความเป็นกันเองเพื่อให้เกิดความรู้สึกรักใคร่ชอบพอซึ่งกันและกัน 1.8) การส่งเสริมให้ผู้อื่นได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ 1.9) การแนะนำครูให้เป็นผู้มีความรู้ในการปฏิบัติงาน และ 1.10) การส่งเสริมให้ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (human relationship) ได้แก่ 2.1) การสร้างบรรยากาศที่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน 2.2) การยอมรับนับถือบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล 2.3) การสนใจในปัญหาและความต้องการของครู 2.4) การยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู 2.5) การสร้างความพอใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน 2.6) การอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ร่วมงาน 2.7) การให้ความช่วยเหลือครูในด้านการเรียนการสอนและการแนะนำให้ครูได้ใช้ความสามารถในการแก้ปัญหา 2.8) การสร้างความเป็นกันเองและความคุ้นเคยกับผู้ร่วมงาน และ 2.9) การแสดงความสุภาพอ่อนน้อมต่อมตนและมีความจริงใจต่อผู้อื่น 3) ทักษะการจัดกระบวนการกลุ่ม (groups process skill) ได้แก่ 3.1) การสร้างวัตถุประสงค์ในการทำงานของกลุ่ม 3.2) การวางแผนการทำงานร่วมกัน 3.3) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล 3.4) การแบ่งงานให้สมาชิกในกลุ่มมีความรับผิดชอบร่วมกัน 3.5) การประเมินผลการทำงานของกลุ่ม และ 3.6) การปรับปรุงวิธีการทำงานของกลุ่ม

²⁹ Robert J. Alfonso, Gerald R. Firth, and Richard F. Neveille, Instructional Supervision: A Behavior System, 2nd ed. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981), 334-338.

4) ทักษะด้านการบริหารงานบุคคล (personnel administration skill) ได้แก่ 4.1) การสรรหาสมาชิกใหม่ของกลุ่มปฏิบัติงาน 4.2) การจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับหน้าที่การงาน 4.3) การให้คำปรึกษาแก่กลุ่มปฏิบัติงาน 4.4) การช่วยเหลือให้กำลังใจแก่กลุ่มปฏิบัติงาน 4.5) การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ 4.6) การสับเปลี่ยนตัวบุคลากร 4.7) การจัดให้มีการอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะความสามารถของครู และ 4.8) การวิเคราะห์ปัญหาในการวางแผนปฏิบัติงานครั้งต่อไป 5) ทักษะด้านการติดตามและประเมินผล (evaluation and follow-up skill) ได้แก่ 5.1) การประเมินผลตามกระบวนการในการทำงาน 5.2) การเก็บรวบรวมหลักฐานต่างๆ อย่างมีระบบ 5.3) การประเมินผลตามวัตถุประสงค์ 5.4) การช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานประเมินผลการทำงานของกลุ่มได้ และ 5.5) การช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจในการปรับปรุงกระบวนการทำงานของกลุ่มให้ดีขึ้น³⁰ ส่วนกลิคแมน (Glickman) กล่าวว่า ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการนิเทศจะต้องมีคุณลักษณะเฉพาะที่จำเป็นในตัว กล่าวคือ 1) มีพื้นฐานความรู้ ผู้นิเทศจะต้องเข้าใจเป็นพิเศษว่าครูและโรงเรียนทำอะไรได้บ้าง โดยเปรียบเทียบจากบรรทัดฐานที่เป็นอยู่ตามรูปแบบ จะต้องเข้าใจว่าการพัฒนาความรู้ของครู และการนิเทศจะช่วยในการกระทำในส่วนที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานเดิม ๆ ที่พบในโรงเรียนได้อย่างไร 2) มีพื้นฐานทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และกลุ่มของครูอย่างไร และจะต้องศึกษาถึงขอบเขตของการมีมนุษยสัมพันธ์ว่า อาจนำไปใช้ในการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ที่เป็นด้านบวกและมุ่งการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น 3) ผู้นิเทศจะต้องมีทักษะหรือ ความชำนาญในวิธีการในการสังเกตการณ์การวางแผน การวิเคราะห์ และการประเมินผลการปรับปรุงการสอน³¹

จากแนวคิดที่เกี่ยวกับทักษะการนิเทศสรุปได้ว่า ผู้นิเทศจำเป็นต้องใช้ทักษะทั้ง 3 ด้าน ดังที่กล่าวมาแล้ว นั่นคือ ทักษะเชิงมนุษย์ซึ่งนำมาใช้เพื่อให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิด และสามารถกระตุ้นให้ผู้อื่นทำงานได้ ทักษะเชิงการจัดการนำมาใช้เพื่อที่จะเข้าใจและสามารถประสานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการตัดสินใจในการทำงานได้อย่างถูกต้อง และทักษะเชิงเทคนิควิธีนำมาใช้เพื่อที่จะใช้ความรู้ เทคนิคและวิธีการมาปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจากงานวิจัยของสุนิสิตา คงสุวรรณ³²

³⁰ Kimball Wiles, อ้างถึงใน ปรีชา นิพนธ์พิทยา, มิติใหม่ : การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา (กรุงเทพฯ : ชีรพงษ์การพิมพ์, 2537), 18-20.

³¹ Carl D. Glickman, *Supervision of Instruction : A Developmental Approach* (Boston : Allyn and Bacon, 1985), 6.

³² สุนิสิตา คงสุวรรณ, “องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541), 66.

ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสระแก้ว” ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะเชิงมนุษย์ ($\bar{X} = 3.74$) และทักษะเชิงการจัดการ ($\bar{X} = 3.70$) และทักษะเชิงเทคนิค ($\bar{X} = 3.54$) และวรินทร์ รัตนชงศ์³³ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทักษะการนิเทศที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาประจำจังหวัด” ปรากฏผลว่า ทักษะการนิเทศในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงทักษะด้านเทคนิควิธีที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง และยังพบอีกว่า ทักษะการนิเทศมีความสัมพันธ์ กับกระบวนการนิเทศอยู่ในระดับสูงทุกด้าน และทักษะด้านเทคนิควิธีกับทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาประจำจังหวัด

วิธีการนิเทศการศึกษา

สาย ภาณุรัตน์³⁴ ได้เสนอแนะเทคนิคการนิเทศไว้หลายอย่างดังนี้

1. เทคนิคเสนอแนะ ผู้นิเทศจะต้องหาทางเสนอแนะวิธีการต่างๆ เช่น วิธีสอน วิธีแก้ปัญหา และแหล่งความรู้ต่างๆ ให้แก่ครูเพื่อให้ครูทราบและเลือกปฏิบัติได้ถูกต้อง
2. เทคนิคสาธิต ผู้นิเทศจะต้องลงมือปฏิบัติงานให้ครูได้เห็นจริง อาจจะเป็นการสาธิตการสอน การจัดทำอุปกรณ์การสอน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูปฏิบัติต่อไป
3. เทคนิคกับวิจัย ผู้นิเทศจะต้องพยายามเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถออกมาให้เต็มที่ แล้วช่วยเสริมต่อหรือคัดถอนบางสิ่งบางอย่างไปในบางกรณีออกมาในรูปของการเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
4. เทคนิคชวนพาที ผู้นิเทศจะชักชวนทุกเรื่องวิชาการและหลักการ โดยไม่ให้ครูรู้ตัวว่ากำลังถูกนิเทศ ในขณะที่เดียวกันก็สอดแทรกสิ่งที่ขาดตกบกพร่องให้
5. เทคนิคแพร่พิมพ์ ผู้นิเทศเสนอเทคนิคและวิธีการใหม่ๆ ที่น่าสนใจให้แก่ครู อาจจะทำได้โดยการออกเอกสารทางวิชาการ หรือไม่ก็ออกไปนิเทศกับครูโดยตรง
6. เทคนิคปลุกมหานิยม ผู้นิเทศจะใช้มนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู ยิ้มแย้มแจ่มใส พุดคุยกันด้วยปัญหาส่วนตัว และอื่นๆ ในขณะเดียวกันก็สอดแทรกปัญหาทางวิชาการเข้าไปด้วย

³³วรินทร์ รัตนชงศ์, “ทักษะการนิเทศที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ประจำจังหวัด” (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), บทคัดย่อ.

7. เทคนิคป้อนขมมนมเนย ผู้นิเทศจะค่อยๆ หาทางฝึกครูให้แก้ปัญหาต่างๆ ได้เองโดยการป้อนปัญหาจากง่ายไปหายาก ให้ครูช่วยกันคิด ช่วยกันหาทางแก้ไขจนสามารถที่จะคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองได้³⁴

พฤติกรรมกรรมการนิเทศการศึกษา

จุดประสงค์หลักของการนิเทศการศึกษาก็คือ การช่วยเหลือให้ครูได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้พัฒนาทักษะในวิชาชีพให้สูงขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ การช่วยเหลือให้ครูได้ปรับพฤติกรรมกรปฏิบัติงานต่างๆ ไปนอกห้องเรียน และพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้นิเทศต่อครูนั้น เป็นพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนในหลายรูปแบบของลีลาพฤติกรรมนิเทศ (supervisory behavior styles)³⁵ ซึ่ง กลิคแมน (Glickman) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมนิเทศไว้ว่ามีอยู่ 3 รูปแบบคือ พฤติกรรมนิเทศแบบไม่ชี้นำ (nondirective) พฤติกรรมนิเทศแบบร่วมมือกัน (collaborative) และพฤติกรรมนิเทศแบบชี้นำ (directive)

1. พฤติกรรมนิเทศแบบไม่ชี้นำ (nondirective) ผู้นิเทศจะเน้นการใช้พฤติกรรมการฟัง (listening) การยั่วยุสนับสนุนให้กำลังใจ (encouraging) การทำความเข้าใจชัดเจนในประเด็นต่างๆ (clarifying) การเสนอข้อคิดเห็น (presenting) และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน (problem solving) กับผู้รับการนิเทศเพื่อที่จะเสริมสร้างให้ผู้รับการนิเทศสามารถวางแผนด้วยตนเอง (self-plan) ได้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของเขา บลูมเบิร์ก (Blumberg) กล่าวว่า ผู้นิเทศที่มีแบบนิยมนั้นการใช้ลีลาพฤติกรรมนิเทศแบบไม่ชี้นำอย่างเด่นชัดนั้น จะมีทัศนคติและความเชื่อในสิ่งต่อไปนี้

- 1) ในการควบคุมสถานการณ์นั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการของปัญหา ธรรมชาติของปัญหานั้นจะเป็นปัจจัยในการพิจารณาตัดสินใจ ซึ่งแนะแนวทางที่จะดำเนินการต่อไป
- 2) ความเชี่ยวชาญเป็นภารกิจของความรู้และประสบการณ์ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นตำแหน่งในองค์กร
- 3) ผลผลิตในการทำงานของเขานั้นเป็นเครื่องมือวัดผลที่สำคัญที่สุด ที่จะใช้ในการประเมินสมรรถภาพในการทำงานของเขา
- 4) รางวัลที่สำคัญที่สุดในการสอนของครูนั้นคือ ปัจจัยภายในที่เป็นความสุขและความพึงพอใจในงาน และต้องคำนึงและจัดสรรรางวัลที่เป็นปัจจัยภายนอกเสริมด้วย
- 5) มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครูที่เขามีความรู้สึก ว่า ผู้นิเทศได้รับทราบความในใจและข้อมูลต่าง ๆ ของเขา และเข้าใจในเนื้อหาสาระอย่างละเอียด
- 6) มนุษย์จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุดดีที่สุดในกรณีของการเผชิญหน้ากับสถานการณ์และปัญหาภายใต้การรับความช่วยเหลือ และเขาจะต้องหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

³⁴ สาย ภาวรัตน์, หลักการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 217), 52-54.

³⁵ นิพนธ์ ไทยพานิช, เทคนิคการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), 3.

7) ทำงานควบคู่กันไปในสองลักษณะคือ ทั้งการใช้เหตุผลและการใช้ความรู้สึกที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เชิงมนุษยนิยมที่สามารถจะอภิปรายพูดคุยร่วมกันได้ เกี่ยวกับข้อมูลในระดับความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัวซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งดังกล่าวนี้มีความสำคัญเท่าเทียมกันกับการอภิปรายพูดคุยกันเกี่ยวกับเรื่องงานที่ทำ 8) การแก้ปัญหาาร่วมกันระหว่าง ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศ (collaborative problem solving) เป็นงานและภารกิจที่สำคัญในกระบวนการนิเทศที่ควรจะได้รับ ความสนใจและห่วงใยให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง 9) การสอนเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน ลักษณะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดียวกันอาจจะ มีความเหมาะสมดีสำหรับครูบางท่าน แต่อาจจะไม่เหมาะสมสำหรับครูบางท่าน ดังนั้นสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนจะต้องคิดและวิเคราะห์ตัวแปรต่าง ๆ อย่างรอบคอบถึงความสำคัญของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละคน โดยผู้นิเทศจะมีรายการพฤติกรรม การนิเทศแบบไม่ชี้แนะดังนี้ 1) ผู้นิเทศถามผู้รับนิเทศถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ผู้นิเทศทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหา และแสดงการยอมรับ แสดงความเข้าใจ และเห็นใจในปัญหาที่ผู้รับการนิเทศกำลังเผชิญอยู่ โดยแสดงพฤติกรรม การยอมรับที่เป็นพฤติกรรมทางวาจา และพฤติกรรมทางท่าทาง 2) ผู้นิเทศถามคำถามต่อผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลในการจัดการเรียนการสอน และพฤติกรรมสอนที่เขาประพฤติปฏิบัติตัวทำไมจึงทำเช่นนั้น โดยลักษณะและพฤติกรรมคำถามของผู้นิเทศนั้นเป็น การถามที่ นุ่มนวล ไม่ใช่จับผิด หรือค้นหาข้อบกพร่อง 3) นิเทศยกย่องชมเชยพฤติกรรม การสอนของครู 4) ผู้นิเทศถามผู้รับการนิเทศ และสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศ และสนับสนุนให้ผู้รับการนิเทศได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับวิธีการที่จะแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของเขา 5) ผู้นิเทศได้พูดคุย อธิบายถึงความรู้สึกความกังวลใจของครู และผลผลิตในการสอนของครูโดยทำงานร่วมกันกับผู้สอน เพื่อให้การปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารความหมายมีความเชื่อมั่นมากขึ้น เป็นธรรมชาติมากขึ้น เป็นการลดความกดดัน และความขัดแย้งในสัมพันธภาพระหว่างครูและผู้นิเทศ

2. พฤติกรรมการนิเทศแบบชี้แนะ (directive) ผู้นิเทศจะเน้นการใช้พฤติกรรม การเสนอข้อคิดเห็น การให้คำแนะนำ ออกคำสั่งให้ปฏิบัติตาม (directing) การสาธิต (demonstration) ให้ดูเพื่อเป็นแนวตัวอย่างที่ปฏิบัติตามได้ การกำหนดมาตรฐาน (standardizing) ถึงผลงานที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในเชิงปริมาณและหรือคุณภาพและการใช้พฤติกรรมเสริมแรง (reinforcing) หมายถึงพฤติกรรม การนิเทศที่ผู้นิเทศแสดงเจตจำนงที่จะให้รางวัล ให้คุณให้โทษต่อผู้รับการนิเทศที่เขาสามารถปรับพฤติกรรมในการสอนได้หรือไม่สามารถทำได้ หรือการที่ผู้รับการนิเทศผลิตผลงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้หรือไม่สามารถทำได้

การใช้พฤติกรรม การนิเทศแบบชี้แนะ ผู้นิเทศจะควบคุม กำกับดูแล และเสริมแรงให้ผู้รับการนิเทศได้ปฏิบัติตามแผนที่ผู้นิเทศได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เป็นการมอบหมายงานและ

ความรับผิดชอบให้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้นิเทศ บลูมเบิร์ก (Blumberg) กล่าวว่า ผู้นิเทศที่มีแบบนิยมนั้นการใช้ล้าพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำอย่างเด่นชัดนั้น จะมีทัศนคติและความเชื่อในสิ่งต่อไปนี้ 1) ในการควบคุมสถานการณ์นั้น ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจของบุคคลที่มีตำแหน่งอยู่ในระดับที่สูงกว่าในองค์กรนั้นๆ 2) บุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าในองค์กรนั้นๆ จะมีความเชี่ยวชาญมากกว่าบุคคลที่มีตำแหน่งต่ำกว่า 3) บุคคลที่มีตำแหน่งต่ำกว่านั้น จะถูกประเมินได้ดีที่สุด โดยบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าในองค์กรนั้นๆ 4) การรับฟังผู้รับการนิเทศอย่างเห็นอกเห็นใจนั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำให้การให้ความช่วยเหลือ 5) มนุษย์จะเรียนรู้ได้เร็วที่สุด ดีที่สุด โดยการบอกกล่าวสั่งให้ทำ ในสิ่งที่ต้องทำโดยบุคคลที่มีตำแหน่งสูงกว่าในองค์กรนั้น 6) การทำงานเป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นจะมีโอกาสและเวลาแต่เพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่จะพูดคุย หรืออภิปรายกันในประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึก หรือสรรค์สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกระบวนการนิเทศ 7) การแก้ปัญหาพร้อมกันระหว่างผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศนั้นเป็นเรื่อง ที่ไม่มีวิกฤติที่น่าจะห่วงใยในการนิเทศ 8) พฤติกรรมการสอนเป็นทักษะโดยทั่วไป สามารถที่จะจำแนกได้ว่าสอนถูกหรือสอนผิด โดยผู้นิเทศจะมีรายการพฤติกรรมการนิเทศแบบชี้นำ ดังนี้ 1) ผู้นิเทศได้ให้ข้อคิดเห็นของเขาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เป็นปัจจุบัน 2) ผู้นิเทศได้ชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศปฏิบัติตามในบางสิ่งบางอย่างที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยให้ปฏิบัติตามคำชี้แนะของเขาอย่างเคร่งครัด 3) ผู้นิเทศวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมการสอนของผู้รับการนิเทศ

3. พฤติกรรมการนิเทศแบบร่วมมือกัน (collaborative) ผู้นิเทศจะเน้นการใช้พฤติกรรมกรการนิเทศแบบร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงานกับผู้รับการนิเทศ เช่น การเสนอข้อคิดเห็น (presenting) การทำความเข้าใจชัดเจนในประเด็นต่าง ๆ (clarifying) การรับฟัง (listening) การร่วมมือกันแก้ปัญหา (problem solving) และการเจรจาตกลงใจที่จะให้ผู้รับการนิเทศ (negotiating) ผู้นิเทศใช้พฤติกรรมดังกล่าวในการตกลงใจทำสัญญาข้อตกลงระหว่างครูและผู้นิเทศ เพื่อใช้ในการดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยร่วมดำเนินการด้วยกันต่อไป³⁶

พฤติกรรมกรการนิเทศทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น จะมีผลกระทบต่อผู้รับการนิเทศเป็นรายบุคคลที่แตกต่างกัน ผู้นิเทศจะเลือกใช้พฤติกรรมกรการนิเทศแบบใดจะขึ้นอยู่กับ ความสนใจในงานของผู้รับการนิเทศระดับความรับผิดชอบ วุฒิภาวะ ความซับซ้อนของความรู้ด้านพุทธิพิสัย ผู้รับการนิเทศที่มีความสนใจเฉพาะตนหรือห่วงใยตนเอง และยังไม่ที่ความพร้อมสำหรับการปฏิบัติงาน จะเหมาะสมที่จะใช้การนิเทศแบบชี้นำ ทางเลือกที่เหมาะสม คือ การนิเทศแบบควบคุมเชิงบริหาร เมื่อความพร้อมเพิ่มขึ้นจะเริ่มมีความสนใจ หรือห่วงใยในตัวนักเรียน รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือกัน

³⁶ Carl D. Glickman and Arthur. Blumberg, อ้างถึงใน นิพนธ์ ไทยพานิช, เทคนิคการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), 18-26.

จะเหมาะสมกับผู้รับการนิเทศในลักษณะนี้ ส่วนทางเลือกของการนิเทศที่เหมาะสมก็คือ การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง สำหรับผู้รับการนิเทศที่มีความหวังไขว้ไขว้พามาก จะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานสูง รูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมคือ การนิเทศแบบไม่ชี้หน้า โดยทางเลือกของการนิเทศที่เหมาะสมก็คือ แบบเพื่อนนิเทศเพื่อน แบบพัฒนาตนเอง³⁷

กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินการในการนิเทศให้ได้รับความสำเร็จ แฮริส (Harris) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (planning) ได้แก่ การคิด การตั้งวัตถุประสงค์ การคาดการณ์ล่วงหน้า การกำหนดตารางงาน การค้นหาวิธีปฏิบัติงาน และการวางโปรแกรมงาน
2. ขั้นการจัดโครงการ (organizing) ได้แก่ การตั้งเกณฑ์มาตรฐาน การรวบรวมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งคนและวัสดุอุปกรณ์ ความสัมพันธ์แต่ละขั้น การมอบหมายงาน การประสานงาน การกระจายอำนาจตามหน้าที่โครงสร้างขององค์กร และการพัฒนานโยบาย
3. ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (leading) ได้แก่ การตัดสินใจ การเลือกสรรบุคคล การเร้าใจให้มีความตั้งใจคิดริเริ่มอะไรใหม่ๆ การสาธิต การจูงใจ และให้คำแนะนำ การสื่อสาร การกระตุ้นส่งเสริมกำลังใจ การแนะนำนวัตกรรมใหม่ๆ และให้ความสะดวกในการทำงาน
4. ขั้นการควบคุม (controlling) ได้แก่ การสั่งการ การให้รางวัล การลงโทษ การให้โอกาส การตำหนิ การไล่ออก และการบังคับให้กระทำตาม
5. ขั้นประเมินผล (appraising) ได้แก่ การตัดสินใจการปฏิบัติงาน การวิจัย และการวัดผล การปฏิบัติงาน กิจกรรมที่สำคัญ คือพิจารณาผลงานในเชิงปฏิบัติว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด และวัดผลด้วยการประเมินอย่างมีแบบแผน มีความเที่ยงตรง ทั้งนี้ควรจะมีการวิจัยด้วย³⁸

สัจจ อุตหรานันท์ ได้กำหนดกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนการนิเทศ (planning) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้น
2. ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ (informing) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจใน

³⁷ Thomas J. Sergiovanni, *The Principalship : A Reflective Practice Perspective*, 2nd ed. (Massachusetts : Needham Heights, 1991), 308-309.

³⁸ Ben M. Harris, *Supervisory Behavior in Education*, 2nd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1975), 13-15.

สิ่งที่จะดำเนินการว่า จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ มีขั้นตอนในการดำเนินการและจะอย่างไรบ้างจึงจะทำให้ได้ผลงานออกมามีคุณภาพ

3. การปฏิบัติงาน (doing) ประกอบด้วยการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ ผู้ให้การนิเทศ และผู้สนับสนุนการนิเทศ

4. การสร้างขวัญและกำลังใจ (reinforcing) เป็นขั้นตอนของการเสริมแรงของผู้บริหาร เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจ และบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

5. ประเมินผลการนิเทศ (evaluation) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านไปแล้ว เป็นอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข³⁹

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แบ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องดำเนินการในขั้นตอนแรกของการนิเทศ เพื่อให้ผู้นิเทศได้ทราบสภาพที่แท้จริงในโรงเรียนว่ามีปัญหาหรือความต้องการอย่างไร ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดทางเลือกต่อไป

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ประกอบกันกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อจัดลำดับความสำคัญ และวางแผนว่าจะกำหนดทางเลือกในการนิเทศอย่างไรเพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุด ที่คิดว่าจะสนองวัตถุประสงค์ได้ผลสูงสุด และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

3. การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ เป็นขั้นการผลิตสื่อที่ใช้ในการปฏิบัติงานการนิเทศ เพื่อแก้ปัญหาและการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ทราบที่มาของปัญหา ความต้องการและการวางแผนแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

4. การปฏิบัติการนิเทศ ขั้นนี้เป็นการนำสื่อหรือเครื่องมือที่เตรียมไว้แล้วมาดำเนินการไปในคราวเดียวกันกับการออกไปปฏิบัติการควบคุม กำกับดูแล

5. การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการนิเทศ การประเมินผลกระทำได้หลายวิธี และนำผลจากการประเมินมาสรุปและรายงานผล นอกจากนี้ยังใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อใช้ประกอบการศึกษาสภาพของปัญหา และการวางแผนการปฏิบัติ การดำเนินการต่อไปอีกด้วย⁴⁰

³⁹ สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : 2530), 84-87.

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ชุดฝึกอบรมบุคลากรกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา , เล่มที่ 11 (กรุงเทพฯ : อรัณบุญการพิมพ์, 2530), 12-15.

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศการศึกษา

ไวลส์ (Wiles) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำดังนี้

1. บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดี ภายในกลุ่ม และพยายามขจัดข้อขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในกลุ่ม

2. บทบาทในฐานะผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ พัฒนาความเป็นผู้นำ ให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมในการใช้อำนาจ และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ

3. บทบาทในด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ ดังนี้ คือ พัฒนาการจัดองค์การของหน่วยงานในโรงเรียน ช่วยให้การดำเนินงานของคณะกรรมการต่างๆ ในองค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตามต้องดำเนินไปตามขั้นตอน ของกระบวนการตัดสินใจ เมื่อกลุ่มตัดสินใจในเรื่องใดไปแล้วจะต้องไม่คัดค้าน พยายามทำให้ทุกคน ในกลุ่มมีเป้าหมายอันเดียวกัน เพื่อให้เกิดวินัยในกลุ่ม และส่งเสริมให้ทุกคนมีวินัยในตนเอง

4. บทบาทในการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้ คือ พิจารณาเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการ โดยให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการ พิจารณาเลือกด้วย ช่วยให้บุคลากรที่เข้างานใหม่รู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของโรงเรียนมีความอบอุ่นใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

5. บทบาทในการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ ช่วยให้ครู พอใจงานที่ทำ มีความสะดวกสบายปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการ และนโยบายต่างๆ ของโรงเรียน ช่วยให้ผู้เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองให้ครูรู้สึกว่าตนเองมี ความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น จัดให้มีการบริการต่างๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การ อบรม ฯลฯ ตามที่ครูต้องการ

6. บทบาทในการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ จัดให้มีการ อบรมในหน่วยงาน โดยจัดให้ตรงตามความต้องการของครู การประชุมครูที่จัดให้มีขึ้นช่วยให้ครูมี ความก้าวหน้า ใช้วิธีการสังเกตการสอน แต่ต้องมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่ายใช้วิธีการวัดผลเพื่อ พัฒนาบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน⁴¹

⁴¹ Kimball Wiles, *Supervision for Better School*, 5th. ed. (New Jersey : Prentice-Hall, 1983), 261-

อำนวยการ วิทยาลัยนอม ได้กล่าวถึงบทบาทของครูใหญ่ในการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนของคุณ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมนิเทศครูใหญ่ให้เข้าใจหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ
2. โรงเรียนควรจัดการอบรม หรือให้การนิเทศด้านการสอนแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ
3. แนะนำให้ครูรู้จักคัดแปลงเนื้อหาวิชาที่สอนในชั้นเรียนให้เหมาะแก่สภาพท้องถิ่น
4. ช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะแก้ปัญหา และอุปสรรคในการเรียนการสอน

5. เสนอแนะวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อมให้ครู
6. ส่งครูไปสังเกตการสอนในโรงเรียนอื่นๆ ที่เห็นว่ามีผลงานเป็นตัวอย่างที่ดีได้
7. ให้ครูได้เข้าร่วมการฝึกอบรมทางวิชาการที่จัดขึ้นภายในและภายนอกกลุ่มโรงเรียน
8. จัดให้มีการติดตามผลภายหลังฝึกอบรม
9. จัดหาหนังสือทางวิชาการ คู่มือครู วารสาร และบริการอื่นๆ เพื่อช่วยเหลือให้ครูก้าวหน้าทางวิชาการ และวิชาชีพ

10. ครูใหญ่ควรเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อมุ่งที่จะให้คำปรึกษาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาการสอน
11. การบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ครู
12. ครูใหญ่ควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบของครู โดยใช้วิธีความเป็นธรรมให้มากที่สุด

13. จัดให้มีการสัมมนาของคณะครู เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน
14. สนับสนุนให้ครูมีโอกาสศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษา

15. จัดให้มีการประกวดการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่ม⁴²

การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น สามารถจัดได้หลายวิธีการ ดังที่เกลทเทอร์น (Glathorn) ได้เสนอแนวทางในการจัดการนิเทศไว้ 4 วิธีการ คือ

1. การนิเทศแบบคลินิก (clinical supervision) เป็นการนิเทศที่เน้นกระบวนการปรับปรุงการสอนของครูอย่างเข้มข้น ที่ต้องการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการกระทำอย่างรอบคอบทุกขั้นตอน และทำให้ครบวงจรในการนิเทศ ซึ่งประกอบด้วย การประชุมก่อนการสังเกต การสังเกตการสอน

⁴² อำนวยการ วิทยาลัยนอม, “บทบาททางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), 83-90.

การวิเคราะห์ข้อมูลหลังการสังเกตการสอน การประชุมหลังการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผลโดย
 วงจรการนิเทศจะต้องกระทำซ้ำๆ หลายๆ ครั้งตลอดปี สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่เป็น ผู้นิเทศควรได้รับการ
 ฝึกฝนวิธีการ และเทคนิคการนิเทศแบบนี้ โดยเฉพาะ และควรมีสัมพันธภาพอันดีกับผู้รับการนิเทศ

2. การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพหรือเพื่อนนิเทศเพื่อน (cooperation professional development) เป็นทางเลือกของการนิเทศ สำหรับครูที่ไม่ประสงค์จะรับการนิเทศแบบอื่น ๆ เป็น
 กระบวนการซึ่งครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงจะทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนา วิชาชีพด้วยการสังเกตการ
 สอนในชั้นเรียน การให้ข้อมูลย้อนกลับ การอภิปรายแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เกี่ยวกับการปรับปรุง
 วิชาชีพ ซึ่งครูสามารถเลือกวิธีการพัฒนาได้หลายวิธี แต่ต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการคือ 1) ต้อง
 เสนอเป็นข้อตกลงหรือโครงการให้ผู้บริหารทราบ 2) การสังเกตควรกระทำไม่น้อยกว่า 2 ครั้งต่อ
 ภาคเรียน และมีการปรึกษาหารือกันหลังการสังเกตแต่ละครั้ง 3) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและ
 อภิปรายต้องรู้กันเฉพาะครูในกลุ่มที่ร่วมพัฒนาวิชาชีพเท่านั้น 4) รูปแบบและมาตรฐานการประเมิน
 ขึ้นอยู่กับครูกลุ่มนั้น และจะไม่นำมาเกี่ยวข้องกับการประเมินผลความคิดความชอบของครู

3. การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง (self-directed development) เป็นวิธีการนิเทศอีกแบบหนึ่ง
 ที่ครูทำงาน โดยอิสระเป็นผู้นำในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองด้วยการวางแผนเพื่อพัฒนาวิชาชีพการ
 สอนของตน และดำเนินการตามโครงการที่วางไว้ ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย วิธีการในการพัฒนาตน
 เอง แหล่งทรัพยากรที่ต้องการ วิธีการประเมินผลและความช่วยเหลือจากผู้บริหารที่ครูต้องการ

4. การนิเทศแบบควบคุมเชิงบริหาร (administration monitoring) เป็นทางเลือกหนึ่งของ
 การนิเทศ สำหรับครูที่ไม่ต้องการวิธีการนิเทศแบบคลินิก หรือการนิเทศรูปแบบอื่นเป็นการนิเทศที่ผู้
 บริหารเข้าเยี่ยมชั้นเรียนในระยะเวลาสั้นๆ และอย่างไม่เป็นทางการเท่าใด แต่ต้องมีการวางแผนทั้ง
 ก่อนเข้าเยี่ยมและการให้คำปรึกษาหลังเข้าเยี่ยมแล้ว⁴³ จะเห็นได้ว่า วิธีการจัดการนิเทศการศึกษาภายใน
 ในโรงเรียนนั้นมีหลายวิธีด้วยกัน ได้แก่ การนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ หรือ
 เพื่อนนิเทศเพื่อน การนิเทศแบบพัฒนา ตนเอง การนิเทศแบบควบคุมเชิงบริหาร ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะ
 จัดการนิเทศการศึกษาวิธีใดนั้นก็แล้วแต่ความต้องการของผู้รับการนิเทศในโรงเรียนนั้นๆ ซึ่งจาก
 การวิจัยของ วรเทพ รักษาพงษ์ พบว่า วิธีการนิเทศภายใน โรงเรียนที่ผู้รับการนิเทศมีความต้องการรับ
 การนิเทศมากที่สุด ตามลำดับ ได้แก่ วิธีการนิเทศแบบคลินิก วิธีการนิเทศแบบพัฒนาตนเอง วิธีการ
 นิเทศแบบควบคุมเชิงบริหาร และวิธี การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพหรือเพื่อนนิเทศเพื่อน⁴⁴

⁴³ Glatthorn, อ้างถึงใน ถัดดา สุวรรณกุล, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการนิเทศ การศึกษา
 ภายในโรงเรียน (นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535), 48-65.

⁴⁴ วรเทพ รักษาพงษ์, “วิธีการจัดการนิเทศการศึกษาภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
 คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 หลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535), 32-45.

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

ปัจจุบันงานนิเทศการศึกษามีความสำคัญควบคู่ไปกับงานพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพราะสภาพสังคมเปลี่ยนไป เทคโนโลยีและวิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ลักษณะปัญหาและความต้องการของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน และการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาก็มีปัญหาอุปสรรคบางประการ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง จึงต้องอาศัยวิธีการใหม่หรือระบบการนิเทศการศึกษาอีกระบบหนึ่ง คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันการนิเทศการศึกษามีความสำคัญมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา ตลอดจนการขยายตัวด้านขนาดโรงเรียน ทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้การจัดการนิเทศการศึกษาจากภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็น เพราะผู้ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนอยู่แล้ว และมีความใกล้ชิดกับครู ย่อมมองเห็นปัญหาและช่องทางที่จะนิเทศการศึกษาให้ได้รับผลดีที่สุด และภารกิจอีกประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา คือการนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียน จะเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา⁴⁵ นอกจากนั้นวัชร่า เล่าเรียนดี ได้กล่าวไว้ว่าการนิเทศการสอนในปัจจุบันและอนาคต เป็นการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานที่น่าพอใจอย่างต่อเนื่องนั้นจะต้องเป็นการนิเทศที่จัดดำเนินการที่โรงเรียนโดยโรงเรียน เพื่อโรงเรียนเป็นหลัก (School Based Supervision)⁴⁶ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องตระหนัก และให้ความสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ได้มีการปฏิบัติกันมา และมีการพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา จากการนิเทศที่เป็นลักษณะการตรวจตรา สั่งการ มาเป็น การแนะนำ ช่วยเหลือระหว่างผู้นิเทศกับครู เพื่อให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ และพฤติกรรม การสอนด้วยตนเอง เมื่อกล่าวถึงการนิเทศการศึกษามักจะคิดถึงการนิเทศของศึกษานิเทศก์ แต่การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่ต้องปฏิบัติ หรือจัดดำเนินการให้มีขึ้นภายในโรงเรียนที่ตนรับผิดชอบอยู่ ด้วยเหตุนี้การจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญมากกว่า เพราะผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียน และมีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากกว่าผู้อื่น ย่อมสามารถมองเห็นถึงปัญหาและแนวทางการจัดการนิเทศการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ และแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของคณะครูในโรงเรียน

⁴⁵วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, หลักการนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : อารต์กราฟิค, 2538), 61.

⁴⁶วัชร่า เล่าเรียนดี, เทคนิคและทักษะการนิเทศการสอน (นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), 1.

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีผู้ให้ความหมายไว้หลายคน เช่น อาคม จันทสุนทร กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการจัดการนิเทศการศึกษา โดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ผู้ที่ทำการนิเทศ ได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดหรือหัวหน้าสายวิชา และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนคัดเลือกและแต่งตั้งขึ้น⁴⁷ ส่วน กฤษณี น้ำเพชร กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ในโรงเรียนให้ดีขึ้น⁴⁸ อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์ กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน และมีกระบวนการเฉพาะเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายที่แท้จริง คือ ได้ผลงาน (เด็ก) ดีมีคุณภาพสูง มีการพัฒนางาน (การเรียนการสอน) พัฒนาคณะ (ครู) ให้มีความพอใจและมั่นใจในการทำงาน⁴⁹ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ก็ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วย ครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา ร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียน ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อทำการรวบรวม ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น⁵⁰ ส่วน สัจด์ อุทรานันท์ ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนว่า เป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในการพัฒนาคุณภาพของการทำงานของครู และบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุด ในการเรียนของนักเรียน⁵¹ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนว่า หมายถึง การปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูในโรงเรียนในการที่จะแก้ไขปรับปรุง พัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน⁵²

⁴⁷ อาคม จันทสุนทร, ผู้บริหารกับการนิเทศการศึกษาและการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียน (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2519), 10.

⁴⁸ กฤษณี น้ำเพชร, “วิธีปฏิบัติในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2521), 16.

⁴⁹ อุทัย บุญประเสริฐ และ ชโลมใจ กิงคารวัฒน์, หลักและแนวทางการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์การพิมพ์, 2528), 32.

⁵⁰ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, การนิเทศการศึกษา (กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), 92.

⁵¹ สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: มิตรสยาม, 2529), 200.

⁵² สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือผู้บริหารโรงเรียน : การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534), 8.

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน คือ กระบวนการส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ร่วมมือและการให้คำปรึกษาของผู้บริหาร และคณะครูภายในโรงเรียน เพื่อครูสามารถพัฒนา เปลี่ยนแปลงปรับปรุงความรู้ความสามารถและพฤติกรรม การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน

หลักการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

ในการที่จะปฏิบัติกรนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ให้บรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยหลักการนิเทศการศึกษา เป็นแนวทางการปฏิบัติงาน หลักการนิเทศ การศึกษามีผู้นำเสนออยู่ไม่น้อย แล้วแต่ผู้นิเทศจะเชื่อมั่น และเลือกใช้หลักการใดในการปฏิบัติงาน จนบรรลุผลสำเร็จอดัมส์ และดิกกี (Adams and Dickey) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ 1) การนิเทศการศึกษาช่วยให้ครูรู้จักคิดค้นหาวิถีทางการทำงานอย่างอิสระให้ครูตัดสินใจด้วยตนเอง ผู้นิเทศไม่ควรกำหนดให้ครูทำอย่างใดอย่างหนึ่งและไม่จำเป็นต้องคอยช่วยเหลืออยู่เสมอ 2) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยให้ครูรู้จักวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง รู้จักแก้ปัญหาได้ตรงจุด 3) การนิเทศการศึกษาทำให้ครูเกิดความมั่นคงและเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจในการแก้ปัญหาด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น 4) การนิเทศการศึกษาช่วยให้ครูเข้าใจแนวปรัชญาที่ถูกต้องเพื่อการปฏิบัติงานเป็นไปในทางเดียวกัน⁵³ เบอร์ตัน และบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner) ได้เสนอหลักการนิเทศไว้ 4 ประการคือ 1) การนิเทศการศึกษาควรถูกต้องตามหลักวิชา (theoretically sound) ตำนนิยม จุดประสงค์ และนโยบายที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามความจริงและตามกฎเกณฑ์ของเรื่องนั้นๆ ควรจะวิวัฒนาการทั้งด้านเครื่องมือ และกลวิธี โดยมีจุดหมายและ นโยบายที่แน่นอน 2) การนิเทศการศึกษาควรจะเน้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (scientific method) คือ ควรจะเป็นไปอย่างมีลำดับ และมีวิธีการในการศึกษาปรับปรุงและประเมินผลสิ่งต่าง ๆ ภายใจ ขอบเขตของงานนั้น ทั้งนี้ย่อมหมายรวมทั้งด้านกระบวนการนิเทศการศึกษา และสื่อที่ใช้ในการนิเทศ และควรได้มาจากการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้ และอย่างมีระเบียบมากกว่าการสรุปเอาจากความคิดเห็น 3) การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย (democratic) คือ จะต้องเคารพในตัวบุคคลและความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือและใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุด โดยใช้เวลาน้อยที่สุดและเวลานั้นต้องได้มาจากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหมู่คณะไปสู่เป้าหมาย 4) การนิเทศการศึกษาควรจะเน้นการสร้างสรรค์ (creative) คือ ควรจะแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล แล้วเปิดโอกาสให้แสดงออกเพื่อพัฒนาความสามารถ

⁵³ Harold P. Adams and Frank G. Dickey, Basic Principle of Supervision (New York: American Book Co., 1953), 22-41.

นั้นอย่างเต็มที่ และควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานให้มากที่สุด⁵⁴ สำหรับนักการศึกษาของไทย ชารี มณีสรี ได้เสนอหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 7 ประการ ได้แก่ 1) การนิเทศเป็นการช่วยกระตุ้นเตือน การประสานงานและแนะนำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ครูโดยทั่วไป 2) การนิเทศตั้งบนรากฐานประชาธิปไตย 3) การนิเทศเป็นกระบวนการ ส่งเสริมสร้างสรรค์ 4) การนิเทศกับการปรับปรุงหลักสูตรเป็นงานเดียวกัน 5) การนิเทศคือ การสร้างมนุษยสัมพันธ์ 6) การนิเทศมุ่งเสริมบำรุงขวัญ และ 7) การนิเทศมีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดช่องว่างระหว่างโรงเรียนกับชุมชน⁵⁵ สำหรับ สจัด อุทรานันท์ ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการนิเทศการศึกษาในปัจจุบัน คือ 1) การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 2) การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียน แต่การทำงานจะผ่านตัวกลาง คือครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) การนิเทศการศึกษา (ในประเทศไทย) เน้นบรรยากาศแห่งการเป็นประชาธิปไตย ส่วนการนิเทศภายในโรงเรียน สจัด ได้กล่าวว่าจะต้องยึดหลักการสำคัญต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนต้องถือว่า การนิเทศการศึกษาเป็นงานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียนโดยตรง สำหรับการดำเนินงานนิเทศนั้น จะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นดำเนินการแทนก็ได้ 2) การนิเทศภายในโรงเรียนจะสำเร็จลงได้จำเป็นต้องอาศัย ความร่วมมือทั้ง 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 3) จะต้องตระหนักถึงความเข้าใจว่าการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงาน ให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ไม่ใช่เป็นการบังคับขู่เข็ญหรือคอยจับผิด 4) บุคลากรภายในโรงเรียนต้องมีการยอมรับและให้เกียรติซึ่งกันและกัน 5) การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนจะต้องเกิดจากความจำเป็นในการแก้ปัญหา หรือสนองความต้องการในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และ 6) การเสริมสร้างกำลังใจของผู้บริหารจะมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน⁵⁶

จากหลักการนิเทศการศึกษาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า หลักการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาของไทยนั้น ควรเน้นวิทยาศาสตร์ เน้นประชาธิปไตย เน้นการสร้างสรรค์และยึดความถูกต้องตามหลักวิชา เน้นการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยเริ่มจากการสำรวจสภาพของโรงเรียน และคำนึงถึงหลักการของมนุษยสัมพันธ์ และประโยชน์ที่มีต่อครูผู้สอนโดยตรง

⁵⁴ William H. Burton and Leo J. Brueckner, *Supervision : A Social Process*, 3rd ed. (New York : Appleton Century Co.,1955), 71-72.

⁵⁵ ชารี มณีสรี, *การนิเทศการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ : บุรพาสาส์น, 2527), 30.

⁵⁶ สจัด อุทรานันท์, *การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ* (กรุงเทพฯ:มิตรสยาม, 2529), 11-14.

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น บุคลากรดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ผู้ให้การนิเทศ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่จัดให้มีการนิเทศเกิดขึ้น ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานหรือสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวด หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการจัดการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนโดยเฉพาะ 2) ผู้รับการนิเทศ หมายถึง บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ในฐานะผู้รับประโยชน์จากการจัดการนิเทศที่หน่วยงานหรือสถานศึกษาได้จัดขึ้น ผลที่ได้รับส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกิดความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานสูงขึ้น และกำลังใจในการปฏิบัติงานดีขึ้น 3) ผู้สนับสนุนการนิเทศ หมายถึง ผู้ที่จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนวางไว้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการนิเทศการศึกษาโดยตรง และอาจรวมทั้งศึกษานิเทศก์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาซึ่งมาจากภายนอก⁵⁷

ผู้นิเทศ หมายถึงบุคลากรผู้อยู่ในโรงเรียนที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ช่วยเหลือครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่าผู้นิเทศต้องการความรู้ ประสบการณ์ และทักษะต่าง ๆ ในการนิเทศ⁵⁸ และถวิล วรรณปะเก ได้ดำเนินการศึกษากับศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร โรงเรียน และผู้ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียน และสรุปคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นิเทศดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นอย่างดี
2. มีทักษะทางด้านผู้นำ ได้แก่ สามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความสามารถในการจูงใจได้ดี
3. มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่เป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา จำชื่อคนได้แม่นยำ และให้ความเป็นอิสระแก่ครู
4. มีทักษะด้านกระบวนการหมู่พวก ได้แก่ การทำงานเป็นกลุ่ม ให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้ความสำคัญแก่สมาชิกโดยเท่าเทียมกัน

⁵⁷ สัจด์ อุทรานันท์, เอกสารประกอบคำบรรยายโครงการอบรมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาระดับสูง, อ้างถึงใน วรเทพ รักษาพงษ์, “วิธีการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535), 14.

⁵⁸ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การนิเทศการสอน (กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพฯ, 2535), 1.

5. มีทักษะด้านบริหารบุคคล ได้แก่ การให้บุคคลอื่นทำงานตามความรู้ ความสามารถ การมอบหมายงานกับความรู้ความสามารถของครู และให้โอกาสในการทำงานแก่คนเท่าเทียมกัน

6. มีทักษะด้านการประเมินผล ได้แก่ สามารถชี้ทางให้ผู้อื่นเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผล ใช้วิธีวัดผลอย่างถูกต้อง ยอมให้ผู้อื่นประเมินตนเอง สามารถสร้างเครื่องมือวัดผลได้และสามารถ นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงงานได้

ผู้รับการนิเทศ หมายถึง ครูภายในโรงเรียนที่ได้รับประโยชน์จากการนิเทศทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งจะทำให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตลอด จนมีขวัญกำลังใจและเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

ผู้สนับสนุนการนิเทศ หมายถึง ผู้ที่จะช่วยให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนบรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่สนับสนุนการนิเทศภายในโรงเรียนโดยตรง นอกจากนั้นอาจรวมถึงศึกษานิเทศก์ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน⁵⁹

นอกจากนั้น สัจด์ อุทรานันท์ ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศไว้ ดังนี้

1. ด้านลักษณะตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตัวเอง มีความอดทน กระฉับกระเฉงว่องไว เป็นคนเปิดเผย ไม่เย่อหยิ่ง มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. ด้านความรู้ความสามารถ มีความสามารถในการถ่ายทอด มีเทคนิคในการพูด มีความสามารถในการสาริต มีความสามารถในการวัดและประเมินผล

3. ด้านการแสดงออกทางพฤติกรรม มีความเป็นประชาธิปไตย ความยุติธรรม คุณธรรม มีความประพฤติดี รู้จักประมาณตน มองโลกในแง่ดี เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักยกย่องชมเชย และเป็นผู้ฟังที่ดี

4. ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคนตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความตั้งใจจริงในการทำงาน⁶⁰

ส่วนวัชรา เล่าเรียนดี ได้เสนอแนวคิดไว้ว่าผู้จะทำหน้าที่นิเทศ และมีความสามารถในการนิเทศนั้น ควรมีทักษะความสามารถในบทบาทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

⁵⁹ถวิล วรรณปะเก, “ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูประถมศึกษากับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 6” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), 25.

⁶⁰สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2528), 102.

1. เป็นนักพัฒนาบุคลากรที่มีความสามารถ
2. เป็นนักพัฒนาหลักสูตร
3. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอน
4. เป็นนักประชาสัมพันธ์
5. เป็นนักพัฒนาบุคลากร
6. เป็นนักบริหาร
7. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือผู้จัดการเปลี่ยนแปลง
8. เป็นนักประเมินผล

จากความสามารถทั้ง 8 ด้านผู้นิเทศจะต้องใช้เทคนิคและทักษะตามบทบาทนั้นอย่างแท้จริง ในการปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละบทบาทจึงจะสามารถทำหน้าที่การนิเทศในแต่ละบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶¹

กิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน

การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนนั้น การรู้จักเลือกกิจกรรมการนิเทศมาใช้ให้เหมาะกับขนาดของกลุ่ม จุดประสงค์และระดับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยให้การนิเทศบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ แฮร์ริส (Harris) ได้กำหนดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาไว้ 23 กิจกรรม คือ

- 1) การบรรยาย (lecturing) เป็นกิจกรรมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ ของผู้นิเทศไปสู่ผู้รับการนิเทศใช้ได้ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ทำได้ง่าย ไม่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บรรยายและผู้ฟัง ผู้ฟังจะได้ประสบการณ์จากกิจกรรมนี้ในเกณฑ์ต่ำ
- 2) การบรรยายที่มีสื่อประกอบ (visualized lecturing) เป็นการบรรยายที่ใช้สื่อเข้าช่วย เช่น สไลด์ แผนภูมิ แผนภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังมีความสนใจมากขึ้น เกิดประสบการณ์ในเกณฑ์ที่มากกว่าการบรรยายธรรมดา
- 3) การบรรยายเป็นกลุ่ม (panel presenting) เป็นการเสนอข้อมูลเป็นกลุ่มจะช่วยให้การบรรยายที่น่าสนใจยิ่งขึ้น กิจกรรมนี้มีจุดเน้นที่การให้ข้อมูล ความจริง แนวความคิด หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- 4) การดูภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ (viewing film of television) เครื่องมือที่เป็นสื่อทางตา โดยการให้ดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือวิดีโอเทป ประกอบการเสนอข้อมูลเพื่อทำให้ผู้รับการนิเทศได้รับความรู้และเกิดความสนใจมากขึ้น
- 5) การฟังเทปวิทยุและเครื่องบันทึกเสียง (listening to tape, radio or recording) กิจกรรมนี้เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือบันทึกเสียง เพื่อนำเสนอแนวความคิดของบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือหลาย ๆ คน

⁶¹ วัชรวิภา เถาเรียนดี, เอกสารประกอบการสอนวิชา 462412 การนิเทศการสอน (นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541), 30.

กิจกรรมนี้จะใช้ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ หรือฝึกทักษะทางด้านต่างๆ เช่น ด้านการเขียน สำเนียงหรือเสียง 6) การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัสดุและเครื่องมือต่าง ๆ (exhibiting materials and equipment) กิจกรรมนี้จะช่วย ในการฝึกอบรม หรือเป็นกิจกรรมสำหรับงานพัฒนาวัสดุต่างๆ 7) การสังเกตภายในห้องเรียน (observing in classroom) เป็นกิจกรรมที่ทำการสังเกตการทำงานใน สถานการณ์จริงของบุคลากร เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเหล่านั้น 8) การสาธิต (demonstrating) เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้อื่น ได้เห็นการดำเนินการคล้ายสถานการณ์จริง 9) การ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (strutted interviewing) เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการระหว่างผู้สัมภาษณ์กับ ผู้ให้ข้อมูล และมีจุดประสงค์หลักเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามที่ต้องการ 10) การสัมภาษณ์เฉพาะ เรื่อง (focused interviewing) เป็นกิจกรรมสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยทำการสัมภาษณ์เฉพาะ บางสิ่งบางอย่างที่ผู้ตอบจะสามารถตอบได้เท่านั้น 11) การสัมภาษณ์แบบไม่นำทาง (non-directive interviewing) เป็นการรับข้อมูลจากครูผู้มีปัญหา อภิปรายสิ่งต่างๆ ในทัศนะของเขาเองเพื่อประเมิน ตนเอง หรือตัดสินใจว่าตนเองจะทำให้ลักษณะใด ผู้สัมภาษณ์จะต้องแสดงความสัมพันธ์อันดีกับผู้ ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้เขาแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่แท้จริงออกมาให้มากที่สุด 12) การ อภิปราย (discussing) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับกลุ่มขนาดเล็ก ผู้ร่วมกิจกรรมได้มีการปฏิสัมพันธ์กัน ทั้งด้านการพูดและลักษณะท่าทาง 13) การอ่าน (reading) กิจกรรมการอ่านจะมีคุณค่ามากขึ้น หาก ดำเนินการอย่างมีระบบ และมีการอภิปรายหลังการอ่านเสร็จสิ้นลงแล้ว 14) การวิเคราะห์ข้อมูลและการ คำนวณ (analyzing and calculating) กิจกรรมนี้มีความสำคัญสำหรับผู้เฝ้าในการติดตามประเมิน ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติ (action research) และการควบคุมประสิทธิภาพการสอน 15) การระดมสมอง (brainstorming) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสนอแนวคิด วิธีแก้ปัญหาหรือข้อเสนอแนะต่างๆ เป็นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งแต่ละคนจะแสดงความคิดเห็นออกมาและจะไม่มีมีการอภิปราย ไม่มีมีการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ 16) การบันทึกวิดีโอและการถ่ายภาพ (videotaping and photographing) กิจกรรมนี้ ให้ผลดีในการนิเทศการศึกษา สามารถบันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ไว้ และสามารถฉายซ้ำ และนำมาใช้ ใหม่เกิดประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตร การวัดผล การพัฒนาบุคลากร และการประชาสัมพันธ์ 17) การจัดทำเครื่องมือและข้อทดสอบ (instrumenting and testing) กิจกรรมนี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้ แบบทดสอบ แบบสำรวจ แบบแสดงความคิดเห็น แบบประเมินเจตคติ และเครื่องมืออื่นๆ 18) การ ประชุมชกลุ่มย่อย (buzz-session) เป็นกิจกรรมประชุมกลุ่มเพื่ออภิปรายในหัวข้อเรื่องที่จำเพาะ โดยมิ มีการกำหนดโครงสร้างน้อยที่สุด แต่มุ่งเน้นปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากที่สุด 19) การพาไปทัศนศึกษา (field trip) กิจกรรมนี้เป็นการเดินทางออกจากโรงเรียนไปสถานที่แห่งอื่นเพื่อการศึกษา ดูงานที่ สัมพันธ์กับงานที่ตนปฏิบัติอยู่ 20) การเยี่ยมชม (intervisiting) เป็นกิจกรรมที่บุคคลหนึ่งจะไป เยี่ยมบุคคลที่มีความสามารถในการทำงานที่พิเศษที่จะเป็นตัวอย่างได้ 21) การแสดงบทบาทสมมติ (role playing) เป็นกิจกรรมที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลโดยการกำหนดสถานการณ์

ขึ้นแล้วให้ผู้ทำกิจกรรมตอบสนอง หรือปฏิบัติตนเองไปตามธรรมชาติที่ควรจะเป็น 22) การเขียน (writing) เป็นกิจกรรมที่ใช้เป็นสื่อกลางในการนิเทศเกือบทุกชนิด เช่น การเขียนโครงการนิเทศ การบันทึกข้อ การเขียนรายงาน การเขียนบันทึกการเขียนใบเดือนความจำ เป็นต้น 23) การปฏิบัติตามคำแนะนำ (guided practices) เป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ มักใช้กับรายบุคคลหรือกลุ่มขนาดเล็ก⁶²

สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนะกิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนที่สามารถเลือกนำไปใช้ในโรงเรียน ได้ตามสภาพและเงื่อนไขโดยทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษา 16 กิจกรรม คือ 1) การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน เป็นการนัดหมายบุคลากรในโรงเรียนหรือกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาปรึกษาหารือชี้แจง สั่งการหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกัน 2) การประชุมนิเทศ เป็นการแนะนำครูใหม่ให้รู้จักหน่วยงาน สถาบันนโยบาย วัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงาน 3) การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานก้าวไปถึงจุดหมายปลายทางได้ 4) การอบรม เป็นการให้ครูได้เข้าศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในวิชาชีพ 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ 6) การสัมมนา เป็นการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่สนใจร่วมกัน 7) การระดมความคิด เป็นการประชุมเพื่อรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะปัญหา และข้อมูลใหม่ๆ จากสมาชิกของที่ประชุม 8) การสาธิตการสอน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้ดูได้เห็นการดำเนินการคล้ายสถานการณ์จริง 9) การให้ศึกษาทางเอกสารวิชาการ เป็นการมอบเอกสารให้ผู้รับการนิเทศไปศึกษาค้นคว้า แล้วนำความรู้มาถ่ายทอดให้คณะครู 10) การสนทนาทางวิชาการ เป็นการประชุมครูหรือกลุ่มผู้สนใจในเรื่องราวข่าวสารเรื่องเดียวกัน 11) การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน เป็นการที่ผู้นิเทศพบและสังเกตการทำงานของครูในชั้นเรียน 12) การศึกษาดูงาน เป็นการพาบุคลากรของโรงเรียนไปศึกษาค้นคว้า และเพิ่มพูนประสบการณ์ในสถานที่ต่างๆ 13) การสังเกตการสอน เป็นการจัดให้บุคคลหนึ่งที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนมาสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะที่ทำการสอน 14) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยร่วมกันระหว่างผู้บริหารโรงเรียน และครูในการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน หรือปัญหาต่างๆ ในห้องเรียน 15) การเขียนเอกสารบทความทางวิชาการ เป็นการที่ผู้นิเทศหาวิธีการสนับสนุนให้ครูเขียนหนังสืออ่านประกอบ หนังสือเพิ่มเติม เอกสารทางวิชาการ และบทความทางวิชาการที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอน

⁶²Ben M. Harris, อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา : หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2530), 61-71.

16) การจัดนิทรรศการ เป็นการนำความรู้ข่าวสาร ผลงาน มาจัดแสดงเพื่อนำเสนอเป็นความรู้หรือ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานแก่บุคคลต่างๆ ไปในรูปแบบต่างๆ กัน⁶³

จากกิจกรรมการบริหารการศึกษาภายในโรงเรียนที่มีอยู่หลายกิจกรรมนี้ ผู้บริหารโรงเรียน จึงมีบทบาทสำคัญที่จะเลือกใช้กิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพและปัญหาของโรงเรียน เพื่อให้การนิเทศ ภายในโรงเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

---

⁶³สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือผู้บริหารโรงเรียน : การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา เอกสารสน. ที่ 26/2534 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2534), 35-60.

การประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายและความสำคัญของคำว่า “คุณภาพ”

โลกในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญของคำว่า “คุณภาพ” เป็นอย่างยิ่งทั้งในด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ไม่เว้นแต่ในวงการศึกษา เพื่อให้ผลผลิต บริการ ตลอดจนการจัดการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐาน เป็นที่พึงพอใจของบุคคลทั่วไป

คุณภาพ (Quality) มีผู้ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพ ไว้ต่างๆ กัน ดังนี้ สุรศักดิ์ นานานุกูล กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึงความพึงพอใจของลูกค้าที่ซื้อสินค้าและความพึงพอใจ ของหน่วยงาน⁶⁴ เกษม พิพัฒน์ปัญญา กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึง คุณสมบัติต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวสินค้านั้นๆ ถ้าคุณสมบัติเหล่านั้นถูกใจผู้บริโภค แสดงว่าสินค้านั้นมีคุณภาพสูงถ้าถูกใจน้อยก็มีคุณภาพต่ำ⁶⁵ โอพาร กลิ่นพุด ให้ความหมายว่า คุณภาพ หมายถึง การปฏิบัติ ให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการ โดยที่เราสามารถเข้าไปจัดระบบ ให้เป็นระเบียบได้ และทำให้เราทราบว่าเมื่อใดที่เราจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ⁶⁶ วันชัย ศิริชนะ กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึง ผลของการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนด และเป็นผลของการจัดการศึกษา ซึ่งบรรลุเป้าหมายที่สำคัญ⁶⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ให้ความหมายว่า คุณภาพ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือบริการต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือที่สร้างขึ้น เพื่อตอบสนองความพึงพอใจแก่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม⁶⁸ ประภาวดี กัลยาณสันต์ กล่าวว่า คุณภาพ คือ คุณสมบัติของสินค้าและ/หรือบริการที่เป็นไปตามความต้องการของลูกค้าหรือเป็นความสามารถของสินค้าและบริการที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือเป็นความ สามารถของสินค้าและบริการที่จะตอบสนองความต้องการของลูกค้า⁶⁹ หรือกล่าวโดยสรุป คุณภาพ หมายถึง ความพึงพอใจของลูกค้านั่นเอง

⁶⁴ สุรศักดิ์ นานานุกูล, TOC การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรให้สหรัฐอเมริกาและไทย (กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น, 2539), 14.

⁶⁵ เกษม พิพัฒน์ปัญญา, การควบคุมคุณภาพ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกอบเมโทร, 2536), 1.

⁶⁶ โอพาร กลิ่นพุด, การบริหารงานอย่างมีคุณภาพด้วย TQM (กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ช เอ็น กรุ๊ป, 2537), 9.

⁶⁷ วันชัย ศิริชนะ, การวัดผลและประเมินผลการศึกษา (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), 36.

⁶⁸ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานบทสังเคราะห์เรื่ององค์กำหนดประสิทธิภาพของโรงเรียน (กรุงเทพฯ : ฟินน์พับบริซซิ่ง, 2539), 6-8.

⁶⁹ ประภาวดี กัลยาณสันต์, “ISO 9000,” องค์กรเกษตรกรรม 22 (มกราคม-มีนาคม 2539), 36.

ส่วนบรรจง จันทมาส ให้ความหมายของคำว่า คุณภาพ หมายถึง คุณสมบัติทุกประการของผลิตภัณฑ์ การบริการที่ตอบสนองความต้องการ และสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า⁷⁰ ขณะที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ให้ความหมายว่า คุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะรวมของผลิตภัณฑ์ กิจกรรม/กระบวนการขององค์กร/บุคลากร เพื่อการบรรลุความต้องการที่บ่งชี้ชัดเจน หรือความต้องการแฝงของลูกค้า และกองแผนงาน กรมสามัญศึกษา กล่าวว่า คุณภาพ หมายถึง ผลผลิตหรือผลงานของบุคคลหรือหน่วยงานหรือองค์กรใดๆ ก็ตามที่เป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตหรือหน่วยงานหรือองค์กรนั้นๆ และสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค⁷¹ ไฟเกนบอม (Feigenbaum) กล่าวว่า คุณภาพ คือ องค์ประกอบซึ่งเป็นคุณลักษณะโดยรวมของสินค้าและบริการซึ่งเกิดจากการตลาด การจัดการการผลิต ตลอดจนการบำรุงรักษา โดยมุ่งให้สินค้าและบริการนั้นตรงตามความคาดหวังของลูกค้า⁷² อิชิกาวา (Ishikawa) กล่าวถึงคุณภาพไว้ 2 ประการ คือ คุณภาพในความหมายที่แคบซึ่ง หมายถึง คุณภาพของตัวสินค้าและในความหมายที่กว้าง คุณภาพ คือ คุณภาพของการทำงาน คุณภาพของการบริหารคุณภาพของระบบ หรือกล่าวได้ว่า “คุณภาพก็คือคุณภาพ” นั้นเอง⁷³ เดมิ่ง (Deming) กล่าวถึง คุณภาพว่าเป็นคำที่สามารถให้คำจำกัดความได้หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับว่าใครจะเป็นผู้ ตัดสินว่าจะมองคุณภาพในแง่มุมใด⁷⁴ ครอสบี (Crosby) ให้นิยามว่าคุณภาพ หมายถึงความตรงตามข้อกำหนด⁷⁵ แต่โดยสรุปแล้ว คุณภาพหมายถึง การบรรลุข้อตกลงในการผลิตสินค้าหรือการทำให้ได้ตามข้อกำหนด โดยสรุปแล้ว คุณภาพ ก็คือ ผลผลิตและบริการต่างๆ ที่เป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการนั่นเอง

คุณภาพการศึกษา

คุณภาพการศึกษา เป็นที่ทราบกันดีว่าแนวความคิดด้านคุณภาพได้เริ่มมีการนำไปใช้ในวงอุตสาหกรรมมาก่อน อย่างไรก็ตามได้มีการนำเอาแนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพดังกล่าว

⁷⁰ บรรจง จันทมาส, ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 (กรุงเทพฯ : บริษัทเอเชียเพลส, 2539), 1.

⁷¹ กรมสามัญศึกษา, กองแผนงาน, รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการพัฒนา คุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2542), 47.

⁷² A.V. Feigenbaum, Total Quality Control ? 3rd. ed. (New York : McGraw-Hills, 1983), 7-9.

⁷³ K. Ishikawa, What is Total Quality Control. Translated by D.J. Lu (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1980), 45, 92.

⁷⁴ Edward W. Deming, Out of crisis (Cambridge, Mass. : Massachusetts of Technology, 1986), 169-174.

⁷⁵ P.B. Crosby, Quality is Free (New York : McGraw-Hill, 1985), 9.

ไปใช้ในวงการอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ในระยะเวลาต่อมา รวมทั้งในการศึกษา ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนว่า คุณภาพเข้าไปเกี่ยวข้องกับการศึกษาในลักษณะใด และเราจะมองว่าการศึกษามีคุณภาพนั้นมีลักษณะอย่างไร จึงต้องเข้าใจความหมายของคุณภาพการศึกษาเสียก่อน ผู้วิจัยได้รวบรวมความหมายที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ดังนี้

สมเกียรติ ชอบผล ได้สรุปความหมายของคุณภาพการศึกษาไว้ 3 ลักษณะคือ 1) คุณภาพเชิงปทัสฐานของสังคม (quality as a normative) หมายถึง การประมวลผล ความรับผิดชอบของสังคมเกี่ยวกับคุณภาพที่ต้องการ โดยคำนึงถึงคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก ซึ่งประกอบด้วยผลการเรียน ความประพฤติ และผลการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น เป็นต้น 2) คุณภาพในเชิงวัตถุประสงค์ (quality as an objective) หมายถึง คุณภาพที่ใช้คุณลักษณะของนักเรียนตามที่กำหนด ไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นเกณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามแนวความคิดของ บลูม (Benjamin S. Bloom) ที่แบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ ความเข้าใจ และค่านิยม และ 3) คุณภาพ ในเชิงกระบวนการ (quality as a process) หมายถึง การพิจารณา คุณภาพโดยยึดระบบการดำเนินการทุกส่วนเป็นสำคัญ มีการจัดทำมาตรฐานคุณภาพขึ้นมาใช้สำหรับการพัฒนาคุณภาพในโรงเรียน โดยคำนึงถึงการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพของตนเอง มีการประเมินตนเองเป็นระยะ มีการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และประสบความสำเร็จในที่สุด⁷⁶ ส่วนกรมวิชาการให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้เรียนรู้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตรอันเป็นผลมาจากการที่หน่วยงานและบุคคลทุกระดับ ทุกฝ่าย ทั้งจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ร่วมกับชุมชนจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ นโยบายที่ชัดเจน การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม บุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้ออำนวย ผู้เรียนมีความพร้อมหลักสูตร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ท้องถิ่นร่วมมือกันสนับสนุน⁷⁷ และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่างๆ ครอบคลุมตามความคาดหวังของหลักสูตร⁷⁸

⁷⁶ สมเกียรติ ชอบผล, อ้างถึงใน เข้มทอง ศิริแสงเลิศ, “การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), 28.

⁷⁷ กรมวิชาการ, สำนักทดสอบทางการศึกษา, คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2538), 2-4.

⁷⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, “การประเมินคุณภาพการศึกษา” ในเอกสารประกอบสัมมนาพุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539), 12.

บอมการ์ต (Baumgart) ได้กล่าวถึงคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา โดยให้ความเห็นว่า ขึ้นอยู่กับมุมมองในการให้คำนิยาม หากเป็นมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ก็ต้องมองว่าผลผลิตบัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปเป็นความต้องการของตลาดมากน้อยเพียงใด หากไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดก็นับว่าไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ซึ่งถือว่ามีคุณภาพต่ำ ส่วนมุมมองทางด้านสังคมวิทยาจะพิจารณาว่า สถาบันการศึกษาได้ตอบสนองให้กับสังคมได้ดีเพียงใด สถาบันที่มีชื่อเสียงจึงเป็นสถาบันที่มีคุณภาพ สำหรับมุมมองของนักการศึกษา จะพิจารณาจากความสามารถของผู้จบการศึกษาในการแก้ปัญหา การวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ⁷⁹ เอลลิส (Ellis) ให้ความหมายว่า คุณภาพการศึกษาคือความเหมาะสมที่จัดขึ้นเพื่อให้ ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นการพิจารณาคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นต้องดูจากผลการปฏิบัติงานหรือตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน (performance indicator)⁸⁰ ส่วน วอทมอ (Whatmough) กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา เป็นการพิจารณาคุณภาพจากทัศนะของบุคคลทั้งสองกลุ่ม นั่นคือ ผู้มารับบริการ และนักศึกษาหากการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทำให้ผู้มารับบริการ เกิดความพึงพอใจก็หมายความว่ามีความคุณภาพตามทัศนะที่หนึ่ง นอกจากนี้การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาอีกด้วย⁸¹

กล่าวโดยสรุปแล้ว คุณภาพการศึกษาก็หมายถึง การจัดการศึกษาที่บรรลุคุณภาพ 3 ด้าน คือ 1) คุณภาพตามมาตรฐานทางการศึกษา คือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อันเกิดจากกระบวนการเรียนการสอนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 2) คุณภาพตามความมุ่งหมายของผู้ให้บริการ ได้แก่ประสิทธิภาพของกระบวนการและการลงทุน 3) คุณภาพตามความต้องการของผู้รับ บริการ ได้แก่ความพึงพอใจของผู้รับบริการ คือนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพ (quality assurance) มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในวงการอุตสาหกรรมตลอดจนธุรกิจการให้บริการ เป็นการสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ

⁷⁹ N. Baumgart, *Equity and cost in higher education* (Bangkok : UNESCO Principle Regional office for Asia and the Pacific, 1987), 81-85.

⁸⁰ R. Ellis, "Quality assurance for university teaching : Issues and approaches," in *Quality assurance for university teaching*, ed. R. Ellis (Great Britain : Open University Press, 1993), 4.

⁸¹ R. Whatmough, "The listening school : formers and staff as customers of each other," In *Quality improvement in education : case studies in schools, colleges and universities*, ed. C. Parsons (London : David Fulton, 1994), 94-95.

ในสถานการณ์ปัจจุบันมีการแข่งขันทางการค้าสูงมาก คุณภาพและมาตรฐานเท่านั้นที่จะทำให้ธุรกิจและอุตสาหกรรมสามารถแข่งขันได้

การประกันคุณภาพ (quality assurance) มีผู้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพไว้ดังนี้ คำรง ทวีแสงสกุลไทย กล่าวว่า การประกันคุณภาพคือ กิจกรรมต่างๆ ที่มีขึ้นเพื่อประเมินคุณภาพ (ทำโดยบุคคลภายนอกหรือผู้ตรวจสอบอิสระที่ไม่เกี่ยวกับงานนั้นๆ) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริการ เพิ่มความเชื่อมั่นว่าทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี ดังนั้นการประกันคุณภาพ (quality assurance) จึงเป็นกระบวนการให้การประเมินคุณภาพ และการรายงานผลเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่น⁸² ส่วนบรรจง จันทมาส กล่าวว่า การประกันคุณภาพ หมายถึง กิจกรรมหรือการปฏิบัติใดๆ ที่ถ้าหากได้ดำเนินการตามระบบ และแผนที่วางไว้ จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่าจะได้ผลงานมีคุณภาพตรงตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นั่นคือ การปฏิบัติกิจกรรมทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นๆ เป็นไปตามคุณภาพที่ต้องการภายใต้สภาพแวดล้อมและปัจจัยในกระบวนการผลิตที่มีการควบคุมอย่างถูกต้องและเป็นระบบ⁸³ ทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์ ให้ความหมายว่าเป็นการรับประกันคุณภาพของกระบวนการทำงานว่า มีการวางแผนและ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพมาตรฐานตรงตามที่กำหนดไว้ตลอดเวลา⁸⁴ สเต็บบิง (Stebbing) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระบบคุณภาพทุกระบบ การรวบรวมข้อมูล การวางแผนกิจกรรมทุกชนิดและการให้รายละเอียด หรือคำแนะนำ ต้องกระทำก่อนลงมือทำกิจกรรมใดๆ เพื่อให้สามารถควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม⁸⁵ ส่วน ฮิลล์ (Hills) กล่าวว่า การประกันคุณภาพเป็นความพยายามในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดคุณภาพ โดยมีการเปรียบเทียบมาตรฐาน⁸⁶

สรุปได้ว่าการประกันคุณภาพ ก็คือ ความพยายามในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและมาตรฐานตรงตามความต้องการ และเป็นสิ่งที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

⁸² คำรง ทวีแสงสกุลไทย, การควบคุมคุณภาพสำหรับนักบริการ และกรณีศึกษา (กรุงเทพฯ : บริษัทเอเชียเพรส จำกัด, 2533), 221.

⁸³ บรรจง จันทมาส, ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000 (กรุงเทพฯ : บริษัทเอเชียเพรส จำกัด, 2539), 2.

⁸⁴ ทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์, “รายงานเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม,” นครปฐม : 2543.

⁸⁵ L. Stebbing, Quality assurance : the route to efficiency and competitiveness, 3rd ed. (London : Ellis Horwood, 1983), 19-22.

⁸⁶ R. Hill, “Quality assurance continuous quality improvement and health care,” Document in quality assurance seminar, Saraburi 12-15 (October 1998), 2.

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการนำเอาแนวคิดของการประกันคุณภาพโดยทั่วไป มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการศึกษา อย่างไรก็ตาม การประกันคุณภาพการศึกษาก็อาจมีลักษณะ ที่แตกต่างจากการประกันคุณภาพในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรมหลายๆ ประการ โดยมีผู้ให้ความ หมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชย์ กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นมาตรการหนึ่งที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า สถานศึกษาที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้⁸⁷ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานโรงเรียนต่างๆ ที่ยังไม่เข้ามาตรฐาน ผลักดันให้ได้มาตรฐานโดยมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียนป้อนกลับมา เพื่อรายงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายให้ร่วมกันสนับสนุน และพัฒนาโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนดไว้ทั้งนี้ โดยมีความเชื่อว่าถ้ากระบวนการประกันคุณภาพมีระบบอย่างถูกต้องแล้วคุณภาพที่ดีก็จะตามมา⁸⁸ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงการบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับ บริการโดยตรงได้แก่ผู้ เรียน และผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียน มีคุณภาพหรือคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และผลผลิตไม่มี คุณภาพ⁸⁹ ส่วนกรมสามัญศึกษา ให้ความหมายว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กลไกของกระบวนการพัฒนาการศึกษา (mechanical process) หรือแนวดำเนินการจัดการศึกษาที่จะสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อ ผู้ปกครอง ประชาชน และสังคม ว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่ จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม⁹⁰

⁸⁷ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชย์, “การประกันคุณภาพการศึกษา,” เอกสารประกอบการสัมมนา (นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), 3.

⁸⁸ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, การประกันคุณภาพการศึกษา, เอกสารประกอบการสัมมนา ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา, (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539), 3.

⁸⁹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพร้อมรับการ ประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2543), 7.

⁹⁰ กรมสามัญศึกษา, แนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษากรมสามัญศึกษา (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2540), 9.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายถึงการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) กับการควบคุม การสื่อความหมายถึงวิธีการจัดการในเรื่องคุณภาพ การควบคุมคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนฐานของ “การแก้ไข” ขณะที่การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนฐานของ “การป้องกัน” ให้ด้านการให้คำนิยามของคำ “คุณภาพ” การควบคุมคุณภาพให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของความดี ความงาม แต่การประกันคุณภาพให้ความหมายในแง่ของการบรรลุความต้องการที่แท้จริงของลูกค้า (นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม) และสอดคล้องกับวิถีชีวิต การประกันคุณภาพจึงเป็นวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งกันและกันเปลี่ยนจากระบบที่พึ่งพา มาเป็นการอาศัยซึ่งกันและกันโดยทุกคนรู้และเข้าใจบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ต้องมีร่วมกัน เปลี่ยนวิธีการทำงานจากการแสวงหาวิธีการใหม่ หลังจากเกิดการสูญเสียขึ้นแล้ว มาเป็นการสร้างวิธีการที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นตั้งแต่แรกให้มากที่สุด เพื่อลดโอกาสที่ผลผลิตจะไม่เป็นไปตามคุณภาพที่วางไว้¹ สงบ ลักษณะ ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการ การจัดการของผู้ที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่รับประกันสังคมให้เชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม² สำหรับ เกลิมชัย หาญกล้า ให้ความหมายโดยสรุปว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกลไกใดๆ ที่จะรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของการศึกษาให้ได้มาตรฐานและมีกรพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจต่อสังคม ผู้ปกครอง ลูกค้า ว่าสถาบันการศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ผู้จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้³ สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ กล่าววว่า การประกันคุณภาพ เริ่มมีความสำคัญในแวดวงธุรกิจและอุตสาหกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่าการผลิตสินค้าหรือการบริการใด ๆ ก็ตามหากไม่มีคุณภาพแล้ว ย่อมเป็นผู้แพ้และไม่สามารถแข่งขันในตลาดการค้า ยิ่งไปกว่านั้นปัจจุบัน เป็นยุคข่าวสาร โลกไร้พรมแดนการค้าการตลาดซึ่งไม่มีขีดจำกัด จำเป็นต้องแข่งขันกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคุณภาพ ดังนั้น การสร้างความมั่นใจและความพอใจแก่ลูกค้าเป็นสิ่งที่ทำได้ก่อนข้างยาก ต้องพิถีพิถันและใช้ความพยายามเป็นอย่างมากเพื่อสร้างคุณภาพ และความมั่นใจในทางการศึกษา การประกันคุณภาพเป็นการสร้างระบบเพื่อให้เกิดคุณภาพ การปฏิบัติการทั้งหมดตามระบบและแผนที่วางไว้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าผลผลิตหรือการบริการนั้นเป็นไปตามคุณภาพที่ต้องการ

¹สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542), 1-2.

²สงบ ลักษณะ, “แนวทางประกันคุณภาพการศึกษา,” 2541. (อัดสำเนา)

³เกลิมชัย หาญกล้า, “การประกันคุณภาพการศึกษา,” ใน รายงานประกอบการสอบวัดคุณสมบัติ สำหรับการศึกษ (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), 35.

จึงหามาตรการหรือเงื่อนไขหรือปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้ระบบมีคุณภาพเชื่อถือได้ มาตรการต่าง ๆ คือ ระบบการประเมินผล การติดตามตรวจสอบ เพื่อให้เกิดผลตามที่คาดหวัง⁹⁴

แนวคิดและหลักการในการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการและดำเนินงานตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความหมายดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้เสนอแนวคิดและหลักการไว้ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ทุกคนมีความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางคุณภาพการศึกษาเพื่อให้เป็นมาตรฐาน โดยมีหลักการดังนี้

1. กระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท

2. สนับสนุนผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

3. ต้องจัดให้มีการควบคุมคุณภาพการศึกษามีระบบการตรวจสอบและแทรกแซงคุณภาพการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา

โดยการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นกรอบการประกันคุณภาพ มีการดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือกระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษา และการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน และการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตาม และตรวจสอบของโรงเรียน

⁹⁴สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช, การประกันคุณภาพการศึกษา (นครปฐม : ภาควิชาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539), 22.

2.2 มาตรการการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ตามแนวมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม หรือการประเมินคุณภาพการศึกษา⁹⁵

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงแนวคิดและหลักการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรงได้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนากันอยู่ขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งแม้จะเป็นบุคคลภายนอก แต่ยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน เพราะดำเนินการโดยหน่วยงานที่อยู่ในสายการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินการตรวจเยี่ยมและการประเมินสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมสนับสนุน ให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพอันเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนรับการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์การมหาชน⁹⁶

⁹⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2545), 7-8.

หลักการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเดิม ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ ได้กำหนดหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้ 3 ข้อ คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายและการบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อ
  - 3.1 นักเรียน
  - 3.2 มาตรฐานที่กำหนด
  - 3.3 ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

สาระสำคัญในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน มีดังนี้

1. จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานควบคุมคุณภาพที่เท่าเทียมกัน
2. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในกรอบการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อการศึกษาาร่วมกัน
3. สร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างเสรีภาพ ในการดำเนินการพัฒนาและมาตรฐานของส่วนภูมิภาค กับกรอบการดำเนินงานที่ส่วนกลางกำหนด
4. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องการดำเนินงานดังกล่าวนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับพื้นฐาน จึงได้ดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดเป็นนโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544 ⁹⁷

⁹⁷สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542), 2-3.

แนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษา ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เสนอแนวความคิดไว้ดังนี้

1. การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child-Centered development) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวง และยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐาน

2. การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School-based management : SBM) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอำนาจในการตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความเชื่อว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการผลิต (profit center) ที่สามารถสร้างผลผลิตคือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพ

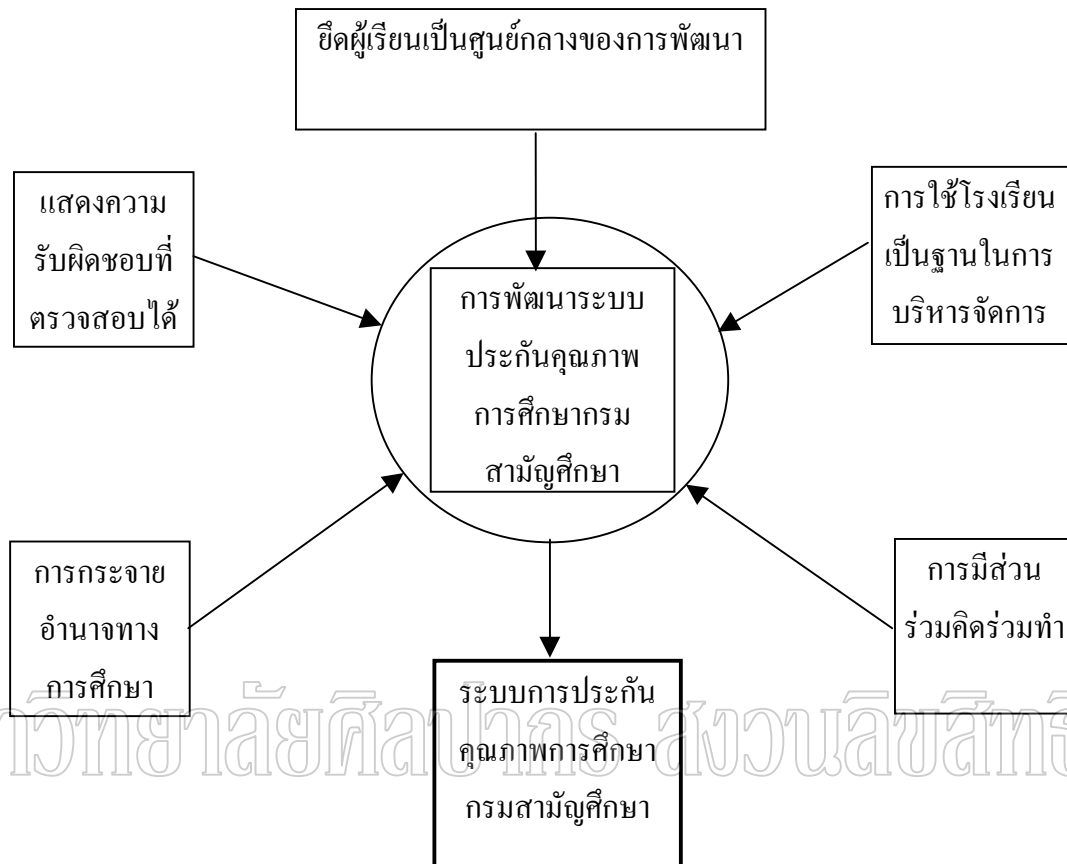
3. การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (participation & collaboration) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคน ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคน และกับสังคมโดยส่วนรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (all for education) โดยแนวความคิดนี้เชื่อว่าการให้ทุกคนทุกส่วนของสังคม มีส่วนร่วมคิดและร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษาตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึกรับรู้ความเป็นเจ้าของ

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (decentralization of education) เป็นแนวความคิดที่มุ่งคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (stakeholder) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แนวความคิดนี้เชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้น จะทำให้เขาเกิดความตระหนักในคุณประโยชน์ของการศึกษา และผลกระทบทที่จะเกิดขึ้นจึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองตามความต้องการของเขา และมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชนในที่สุด

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (accountability) เป็นแนวความคิดทำให้โรงเรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา (authorities) ต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง มาตรฐานการศึกษาอันเกิดจากการตัดสินใจของโรงเรียนเอง⁹⁸

⁹⁸ กรมสามัญศึกษา, ศึกษานิเทศก์, กลยุทธ์ ISO9000 กับการประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2541), 1. (อัดสำเนา)

ซึ่งจากแนวความคิดดังกล่าวสามารถเขียนเป็นแผนภูมิดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา

ที่มา : กรมสามัญศึกษา, หน่วยงานพิเศษ, แนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2542 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), 7.

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความจำเป็นที่ต้องประกันคุณภาพภายใน

เนื่องจากในปัจจุบันโลกมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สารสนเทศ และมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูง เราจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เราเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ก็คือคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง และจะต้องทำให้มีคุณภาพเพื่อพัฒนา ศักยภาพในตัวคนอย่างเต็มที่ ทำให้คนคิดเป็น ทำเป็น รู้จักวิเคราะห์ แก้ปัญหาและเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักพึ่งตนเอง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

ถึงแม้ว่าที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษามาโดยตลอด แต่จากการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมศึกษาของกรมวิชาการ ปี 2540 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของวิชาต่างๆ ส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นต้นว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ และฟิสิกส์ของนักเรียนชั้น ม.6 มีค่าไม่ถึงร้อยละ 30 นอกจากนี้จากปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ทั่วไปในสถานศึกษานักเรียนขาดจริยธรรม คุณธรรม และอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อความปลอดภัยต่อร่างกายและจิตใจ ด้านความสามารถในการวิเคราะห์ จากผลการศึกษาของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ในการทำข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ของ สมาคมนานาชาติ เพื่อการประเมินผลทางการศึกษา พบว่า เด็กไทยทำคะแนนได้ดีเฉพาะข้อสอบแบบเลือกตอบ ที่ใช้ทักษะพื้นฐาน (เช่น บวก ลบ คูณ หาร) หรือข้อสอบที่ใช้ความจำ แต่ไม่สามารถทำข้อสอบที่เป็นโจทย์ปัญหาที่ต้องคิดวิเคราะห์ หรือต้องเขียนคำตอบอธิบายยาวๆ แสดงให้เห็นถึงปัญหาในการคิดวิเคราะห์ และการเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นคำพูดของเด็กไทยในขณะที่ความสามารถดังกล่าวเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน จากความจำเป็นของปัญหาข้างต้นดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงคุณภาพของการศึกษาของไทยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านจริยธรรม และคุณธรรม ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาของไทย โดยต้องเริ่มที่สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการพัฒนาคุณภาพของตนเอง และในการพัฒนาคุณภาพนั้นจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมอยู่ในกระบวนการบริหารและการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา อันเป็นการสร้างความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อให้เด็กไทยเป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข จะได้ช่วยกันสร้างสรรค์สังคมโลกให้มีสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน เศรษฐกิจมั่นคง สามารถร่วมมือและแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลกต่อไป การประกันคุณภาพภายในจึงเป็นงานสำคัญของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาเพื่อผู้เรียน และสังคมโดยรวม

การประกันคุณภาพภายใน

การประกันคุณภาพภายใน คือ การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบตนเอง⁹⁹ รุ่ง แก้วแดง กล่าวว่าการประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นภารกิจที่สถานศึกษาจะต้องทำอยู่แล้ว ไม่ใช่การประเมินที่เน้นการสร้างอาคาร แบบวัด หรือแบบประเมินมากมาย แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ¹⁰⁰

การประกันคุณภาพภายในตามหลักการบริหาร

ผู้มีบทบาทสำคัญในการประกันคุณภาพภายในก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในตามหลักการบริหารเป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่ต้องการ หลักการและกระบวนการบริหารดังกล่าว เป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีกระบวนการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้การทำงานได้ผลและมีคุณภาพ ในภาคธุรกิจ-อุตสาหกรรม และบริการก็มีการใช้กระบวนการนี้ในการบริหาร เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและบริการตลอดเวลา ทำให้เป็นที่พอใจของลูกค้า สามารถขายสินค้า และมีกำไร สำหรับศึกษานั้นไม่เหมือนธุรกิจ เพราะการศึกษาไม่ได้หวังผลกำไรเป็นตัวเงิน แต่ผลที่ได้เป็นคุณภาพต่าง ๆ ของคน อย่างไรก็ตาม กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาก็สามารถนำแนวคิดและกระบวนการข้างต้นมาใช้ได้โดยปรับให้เหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาคน การที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ดีมีคุณภาพ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพนั้นก็เปรียบเหมือนกับการสร้างบ้าน โดยคนในบ้านจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการสร้างบ้านนั้นเพื่อประโยชน์อะไรแล้วจึงออกแบบแปลนให้เหมาะสม ต่อจากนั้นจึงลงมือวางรากฐานและดำเนินการก่อสร้างตามแบบแปลน ในระหว่างการก่อสร้างก็ต้องตรวจสอบว่าตรงกับแบบแปลนหรือไม่มีความมั่นคงเพียงใด ระบบน้ำไฟ เป็นอย่างไร

⁹⁹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2545), 1-2.

¹⁰⁰ รุ่ง แก้วแดง, การประกันคุณภาพการศึกษา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544), 104.

ถ้าพบสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่องก็ปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้บ้านที่ก่อสร้างขึ้นมา มีความสวยงาม แข็งแรง มั่นคง ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ กระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษา ก็เหมือนกับการสร้างบ้าน เพียงแต่การสร้างบ้านนั้นต้องใช้สถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาดำเนินการ และเมื่อสร้างเสร็จแล้วก็เสร็จเลย ไม่ต้องทำต่อ แต่กระบวนการสร้างคนนั้นผู้ที่เป็สถาปนิก คือ ครู และผู้บริหารซึ่งเป็นบุคลากรภายในจะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูใน สถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ว่า ต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติเป็นอย่างไร และถ้าจะให้เด็กมีคุณสมบัติ ดังกล่าวแล้ว ก็ต้องช่วยกันคิด และช่วยกันวางแผนว่าจะต้องทำอะไร แล้วช่วยกันทำ ช่วยกันตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกัน วางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีการลงมือทำตามแผน ในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงน หากจุดเด่นจุดที่ต้องการปรับปรุงแล้ว ร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้นๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวคิดการทำงานที่เป็นระบบเช่นนี้จะช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในสถานศึกษา เกิดความรู้สึกร่วมกันเป็นงานปกติ เป็นการมองตนและประเมินตนเอง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลที่มั่นคง เป็นจริง พร้อมเสมอต่อตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก¹⁰¹

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายใน

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

1. จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายใน คือ การที่สถานศึกษาร่วมกันพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาไม่ใช่การจับผิดหรือทำให้บุคลากรเสียหน้า
2. การที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ข้อ 1 ต้องทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่แยกส่วนมาจากการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษาโดยสถานศึกษาจะต้องวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการที่มีเป้าหมายชัดเจน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ มีความโปร่งใส และมีจิตสำนึกในการพัฒนาคุณภาพการทำงานโดยเป้าหมายที่สำคัญที่สุดอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

¹⁰¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2545), 1-2.

3. การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู อาจารย์ และบุคลากรอื่นๆ ในสถานศึกษา โดยในการดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่ หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม ประเมินผล พัฒนาปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ¹⁰²

การประกันคุณภาพภายในของกรมสามัญศึกษา

เพื่อเป็นหลักประกันว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของคนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมในปัจจุบันและอนาคตและเชื่อถือได้ กรมสามัญศึกษา จึงได้จัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดขึ้น โดยเชื่อว่าการประกันคุณภาพ การศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการศึกษา ให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงได้

กรมสามัญศึกษามีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากองค์กรการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม เกิดความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เป็นที่ยอมรับของสังคม อีกทั้งเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่างๆ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษาไว้ 4 ระยะ คือ

1. ในปี 2541 ทุกโรงเรียนมีการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ภายในปี 2542 โรงเรียนที่ดำเนินการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ผ่านการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20
3. ภายในปี 2544 โรงเรียนที่ดำเนินการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาแล้ว ผ่านการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60
4. ภายในปี 2550 โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกโรงเรียนผ่านการประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ดังวิสัยทัศน์ของกรมสามัญศึกษาว่า กรมสามัญศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับ

¹⁰²เรื่องเดียวกัน, 11.

ทั้งในด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้านความเสมอภาคทางการศึกษา และด้านคุณภาพการจัดการศึกษา นโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษาได้กำหนดนโยบายในการประกันคุณภาพการศึกษาของกรมไว้ โดยมีการดำเนินการดังนี้

1. เร่งรัดพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกัน โดยมุ่งเน้นให้มีการสร้างกลไกควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้โรงเรียนมีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนไว้ โดยมีกลไกการควบคุมคุณภาพ และการตรวจสอบคุณภาพภายในที่เหมาะสม

3. สนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร และสถาบันต่างๆ เพื่อให้เกิดการประกันคุณภาพการศึกษา และเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้สังคมได้ทราบ ศึกษาของโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

4. ส่งเสริมให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ช่วยเหลือ สนับสนุน การพัฒนาคุณภาพ

5. ให้โรงเรียน จังหวัด เขตการศึกษา และกรม มีข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาที่มี

ประสิทธิภาพ

6. ประชาสัมพันธ์สร้างความร่วมมือให้ชุมชนได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

7. พัฒนาระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยเหลือและสร้างขวัญกำลังใจให้โรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

8. ประสานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ให้ดำเนินการประเมินโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแล้ว เพื่อการรับรองผลการประกันคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนจากภายนอก

9. จัดทำรายงานความก้าวหน้า การประกันคุณภาพการศึกษา เสนอต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10. จัดให้มีกลไกในการรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาแล้ว

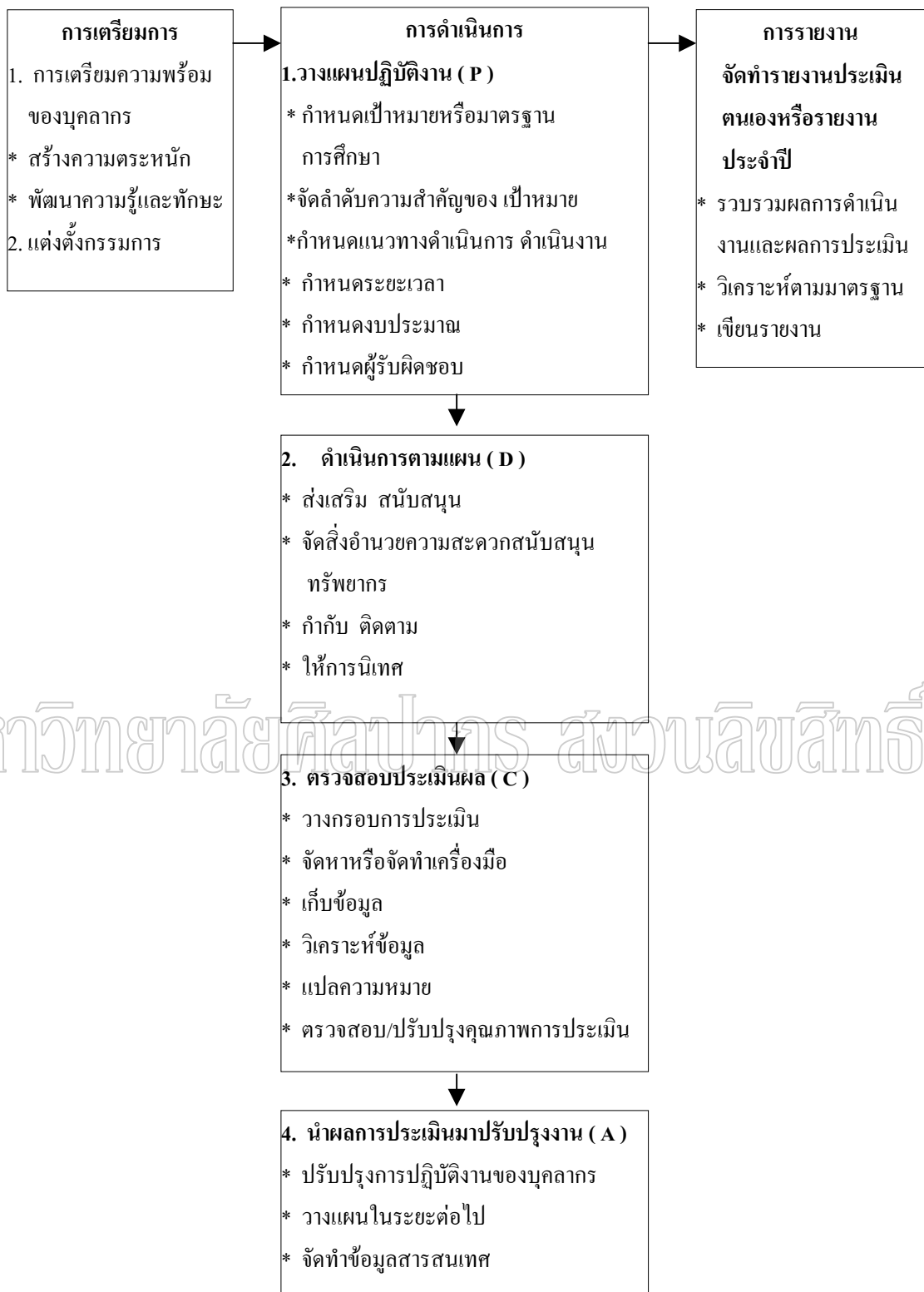
11. จัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาและนำผลมาปรับปรุงแก้ไข¹⁰³

¹⁰³ กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวคิดในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา”, 2540, 3-5. (อัดสำเนา)

ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน จึงเหมือนกับวงจร PDCA ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งมีการทำงานเป็นทีม โดยที่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ จากเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอขั้นตอนทั้งหมด ดังเสนอในแผนภูมิที่ 4 และมีแนวทางการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แผนภูมิที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2545), 13.

การเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

1. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

1.1 การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในและการทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่าและมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันไปคนละทิศคนละทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะทำให้สำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อน

สถานศึกษาที่มีบุคลากรแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง ในกรณีที่มีการมอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำมีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพหรือฝีมือ มาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมที่จะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยความเต็มใจ ซึ่งการชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน

1.2 การพัฒนาความรู้ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

การพัฒนาความรู้ทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน รูปแบบที่สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม ถ้ามีบุคลากรที่มีความสามารถจะเป็นแกนนำได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้ ซึ่งเนื้อหาการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายในกระบวนการบริหารงานคุณภาพ การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี การกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือ การประเมิน การรวบรวมข้อมูลตามกรอบแผนการประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) ในทุกเนื้อหาควรให้ร่วมกันปฏิบัติจริง โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงานและมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแลช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมาย

ในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ สถานศึกษาสามารถใช้กรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่แล้ว รับผิดชอบเป็นกรรมการประกันคุณภาพในด้านต่างๆ ได้เลย แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายหรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้าร่วม เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น โดยที่ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่สอดคล้องกับงานที่ตนเองทำ

การมีคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหารหรือภารกิจงานตามปกติเดิม จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนารอบด้านครบทุกด้าน

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1 การวางแผน

การวางแผนเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา และทรัพยากรที่จะต้องใช้ เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ สำหรับสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องมีการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3-5 ปี

เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนต่างๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ จากแผนระยะยาวดังกล่าวนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นว่า ภายใน 1 ปี สถานศึกษามีเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใด และโดยวิธีใด แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้

ในการจัดทำแผนต่างๆ นั้น ควรวางแผนการประเมินผลไปพร้อมกันด้วยเพื่อใช้กำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด โดยมีการตั้งเป้าหมายว่าจะประเมินเรื่องใด ใช้วิธีการ รูปแบบอย่างไรในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แผนการประเมินผลที่ดีควรสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร ครู และผู้เรียน นอกจากนี้ควรต้องคิดงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผน จัดทำเป็นแผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา

ขั้นตอนการวางแผน ในการวางแผนใดๆ ก็ตามจะมีขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญ คือ การกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลาดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ และการกำหนดงบประมาณที่จะใช้

1.1 การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนควรจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมายที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจนในธรรมนูญสถานศึกษาและใช้เป็นหลักหรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งการกำหนดเป้าหมาย อาจทำได้ด้วยวิธีการ ดังนี้

1.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลก่อนการวางแผน ได้แก่ 1) เป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาหลักที่เป็นความต้องการส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติ ได้แก่ ความมุ่งหมาย หลักการ และแนวทางการจัดการศึกษาของไทยตามที่กำหนด ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ หลักสูตร มาตรฐานการศึกษาของต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เป้าหมายหรือมาตรฐานที่เป็นความต้องการของส่วนรวมดังกล่าว เป็นเป้าหมายที่ควรเกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เช่น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีทักษะในการทำงาน และมีความรู้ตามที่กำหนดในหลักสูตร เป็นต้น 2) สภาพเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นและชุมชน ทั้งในด้านสภาพทั่วไป ปัญหาความต้องการและแนวโน้มการพัฒนา ซึ่งจะเป็เป้าหมายหรือมาตรฐานเฉพาะสำหรับสถานศึกษาแต่ละแห่งที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

1.1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา การวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อมูลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น และการสังเคราะห์เพื่อประสานความต้องการของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งความต้องการส่วนรวมส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาจะช่วยให้สถานศึกษามีความเข้าใจ สามารถวางแผนและทำงานได้ง่ายขึ้น

ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาที่แสดงภาพของการสถานศึกษาตามความเป็นจริงได้แก่ สถิติข้อมูลพื้นฐานที่แสดงภาพทั่วไป ศักยภาพหรือความสามารถในด้านต่างๆ ของสถานศึกษา เป็นการสำรวจหรือประเมินตนเองเบื้องต้น เพื่อให้ทราบจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาของตน เพื่อหาแนวทางปรับปรุง โดยกำหนดเป็นเป้าหมายเพื่อพัฒนาต่อไป

1.2 การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายจะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่างๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกันเพียงใด เพื่อกำหนดกิจกรรม บุคลากร ทรัพยากร และระยะเวลาที่จะดำเนินการในการพัฒนาเป้าหมายนั้นๆ ให้เหมาะสม

1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย

1.4 การกำหนดระยะเวลา ในการทำแผนควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่างานใดควรจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อไร ต้องเร่งดำเนินการก่อน หรืออาจรอได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแล จะได้ติดตามงานได้ว่า มีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด

1.5 การกำหนดงบประมาณ ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ตามแผนอย่างรอบคอบและให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับรายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

1.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบ การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจนว่าเรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

2 การปฏิบัติตามแผน

เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยในระหว่างการทำงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กำกับ ติดตาม (monitoring) ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด/ฝ่าย เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผนให้การนิเทศ

ผู้บริหารควรให้การนิเทศ เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่างๆ โดยผู้บริหารอาจให้

การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือส่งบุคลากรไปอบรม

3. การตรวจสอบประเมินผล

การประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนาไม่ใช่การตัดสินถูก ผิด ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใดมีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา ก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวมเพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป โดยมีรายละเอียดในการดำเนินงาน คือ 1) การวางกรอบการประเมิน 2) การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) การแปลความหมาย และ 6) การตรวจสอบ / ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

4. การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน

เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวดผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป การเผยแพร่ผลการประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษาจัด บอร์ดหรือจัดทำรายงานผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากร ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้

3. การรายงาน

การจัดทำรายงานประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เป็นการดำเนินการเมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพร้อมที่จะรับการประเมินภายนอก โดยดำเนินการเป็นสองรูปแบบ ดังนี้

แบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วนเน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับรายงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการรายงาน สรุปเพื่อเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้ปกครองและชุมชน โดยนำเสนอในลักษณะการบรรยายใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มากขึ้น โดยเนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรมีหัวข้อ ดังนี้ 1) ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงานข้อมูล ผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง 2) วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐาน และแผนงานของสถานศึกษา 3) ผลการประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ตัวชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายและผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูล/หลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้นๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และแนวทางแก้ไขด้วย 4) สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้านปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกถึงจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุงสาเหตุ และแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย และ 5) ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปีควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำให้สามารถสรุปผลการประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้ไปเรื่อยๆ ก่อนสิ้นปีการศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลาที่จะต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ¹⁰⁴

¹⁰⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด, 2545), 13-49.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ศึกษาได้มีดังต่อไปนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

นิสคา (Niska) ได้ศึกษาเรื่องการทดสอบและการฝึกตามรูปแบบการพัฒนาการนิเทศ โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน ผลการศึกษาพบว่า ด้านตัวผู้บริหารควรเพิ่มพูนทักษะด้านความรู้ทางการนิเทศให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปปรับปรุง พัฒนา การรับรู้ และการนิเทศแบบร่วมมือกัน นอกจากนี้ผู้บริหารควรเพิ่มเติมในเรื่องการนิเทศแบบร่วมมือกัน เพื่อพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียน¹⁰⁵

บัลลีส์ (Bullies) ได้วิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทการนิเทศการศึกษาของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ของรัฐเวอร์จิเนีย จำนวน 278 คน ผลการวิจัยพบว่าในด้านความรับผิดชอบและขอบข่ายงานที่สำคัญมาก ได้แก่ งานหลักสูตรและการสอน การแนะแนว การบริหารและจัดการ และงานนิเทศการศึกษา ผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียนมากที่สุด คือ ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ ส่วนครูผู้สอนรับผิดชอบน้อยมาก งานที่ครูใหญ่ทำและใช้เวลาอยู่ในเกณฑ์น้อย ได้แก่ งานบริหาร และงานเกี่ยวกับพัสดุ แต่งานที่ทำและใช้เวลาอยู่ในเกณฑ์มาก ได้แก่ การนิเทศการศึกษา งานหลักสูตรและการสอน และงานแนะแนว สำหรับเทคนิคการนิเทศของครูใหญ่ ที่ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วิธีเยี่ยมชั้นเรียนและการประชุมร่วมกับครู วิธีที่ได้ผลน้อย คือวิธีใช้เอกสาร¹⁰⁶

จาคอบ (Jacop) ศึกษาเรื่องความสามารถของผู้บริหารในการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระดับความรู้ของครูเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการนิเทศ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรมีความคิดเชิงนามธรรมในด้านความรู้เพื่อนำไปพัฒนางานนิเทศ¹⁰⁷

¹⁰⁵ John M. Niska, "Examination of cooperative Learning Supervision Training and Development Mode" *Dissertation Abstract International* 52 (May 1992) : 3789-A.

¹⁰⁶ Wayne Bullies, "Perception of Elementary School Principals Concerning Their Role in Supervision" *Dissertation Abstract International* 41 (October 1980) : 1293-A.

¹⁰⁷ Arthur A. Jacob, "A Study of the Ability of Principals to Identify The Development Level of Teachers as a Prerequisite for Implementing Development Supervision" *Dissertation Abstract International* 55 (May 1994) : 1180-A.

แมคเกอร์เรย์ (McGorray) ผู้นำในบทบาทผู้บริหารการเรียนการสอน : การทดสอบ ประสิทธิภาพการใช้โปรแกรมทางการศึกษา ซึ่งเป็นการวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน ซึ่งถือว่าการนิเทศอย่างหนึ่ง การที่ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนร่วมในการวิจัยปฏิบัติการจะทำให้ผู้บริหารมีความรู้ และ ถือว่าการนิเทศการศึกษาด้วย¹⁰⁸

งานวิจัยในประเทศ

สุระ พรหมณ์กระโทก ได้วิจัยเรื่องทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2537 ของครูในเขตการศึกษา 11 ผลการวิจัยสรุปได้ ว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะ การนิเทศของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการต่อการปฏิบัติ ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู โดยภาพรวมที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ได้แก่ ทักษะเชิง เทคนิควิธี และทักษะเชิงการจัดการ¹⁰⁹

รงเฉลิม บุญญาลัย ได้วิจัยเรื่องการใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ สภาพความสำเร็จของการนิเทศในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผล การวิจัยพบว่า 1) ระดับการใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนและสภาพความสำเร็จของการ นิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการจัดการและเทคนิควิธีส่งผลต่อสภาพความสำเร็จของการนิเทศภายในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05¹¹⁰

¹⁰⁸Kathleen T. McGorray, "Instructional Leadership in the Principle Role : Testing the Effectiveness of Slingerland Mustissensory Approach Encoding Strategies for the First Grade Language Arts Program," Dissertation Abstracts 56 (December 1995) : 2006-A.

¹⁰⁹สุระ พรหมณ์กระโทก, "ทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2537 ของครูในเขตการศึกษา 11 " (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545) , บทคัดย่อ.

¹¹⁰รงเฉลิม บุญญาลัย, " การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จ ของการนิเทศ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543) , บทคัดย่อ.

สุนิสา คงสุวรรณ ได้วิจัย เรื่ององค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา มีทักษะการนิเทศโดยภาพรวม และทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก¹¹¹

ปรุ่งสุคนธ์ พลเสน ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีต่อการนิเทศภายในโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการนิเทศของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับทักษะด้านความคิดรวบยอดและทักษะด้านเทคนิควิธีมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของครูผู้สอนและศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการนิเทศภายในดีเด่น พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีทักษะทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านเทคนิควิธี โดยที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มากกว่าด้านความคิดรวบยอดและด้านเทคนิควิธี¹¹²

วรวิทย์ วิจิตรญาณพล ได้วิจัยเรื่อง ทักษะการนิเทศและการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนหมวดวิชาต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มสูง มีระดับทักษะการนิเทศในภาพรวม และแยกเป็นรายด้านในระดับมาก ส่วนในการปฏิบัติงานนิเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผู้บริหารในกลุ่มต่ำมีระดับทักษะการนิเทศ และการปฏิบัติงานนิเทศ ทั้งในภาพรวมและแยกรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศและการปฏิบัติงานนิเทศ กับเกณฑ์ประเมินมาตรฐานหมวดวิชาการ ทั้ง 6 ด้าน ของโรงเรียนทั้งสองกลุ่ม พบว่าผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มสูง มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์ประเมินมาตรฐานหมวดวิชาการ ด้านการวัดผลและการประเมินผลและงานทะเบียนวัดผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05¹¹³

¹¹¹สุนิสา คงสุวรรณ, “องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541), บทคัดย่อ.

¹¹²ปรุ่งสุคนธ์ พลเสน, “ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการนิเทศภายในโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาสุพรรณบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541), บทคัดย่อ.

¹¹³วรวิทย์ วิจิตรญาณพล, “ทักษะการนิเทศและการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนหมวดวิชาต่างกัน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), บทคัดย่อ.

วรินทร์ รัตนชงค์ ได้วิจัยเรื่อง ทักษะการนิเทศที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ประจำจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับทักษะการนิเทศและระดับการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศกับกระบวนการนิเทศ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r = 0.9285$)¹¹⁴

นิตยา ทองไทย ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปผลการวิจัยว่า การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่มาก เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกขนาดมีการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนในชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ขั้นการวางแผน กำหนดทางเลือก ขั้นการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการนิเทศ ขั้นปฏิบัติการนิเทศ และขั้นการประเมินผลการนิเทศอยู่ในระดับมาก ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กดำเนินการขั้นการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง¹¹⁵

กนกรัตน์ สุพรรณอ่วม ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศภายในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก การดำเนินงานตามมาตรฐานการบริหารโรงเรียน มาตรฐานการเรียนการสอนและมาตรฐานคุณภาพนักเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับคุณภาพน่าพอใจขั้นสูง¹¹⁶

¹¹⁴วรินทร์ รัตนชงค์, “ทักษะการนิเทศที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษา ประจำจังหวัด” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), บทคัดย่อ.

¹¹⁵นิตยา ทองไทย, “การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542), บทคัดย่อ.

¹¹⁶กนกรัตน์ สุพรรณอ่วม, “การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543), บทคัดย่อ.

สมบัติ อ่วมอินจันทร์ ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีบทบาทในการจัดการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านเหล่านี้ 1) ด้านงานวิชาการให้ครูศึกษาหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประชุมชี้แจงให้เข้าใจและนำไปใช้ตั้งแต่เตรียมการสอน 2) ด้านงานพัฒนาบุคลากร มีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงาน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการสอนและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครู 3) ด้านงานพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีการรวบรวมข้อมูลปัญหา และอุปสรรค ข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาวางแผนจัดสภาพโรงเรียน 4) ด้านงานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการเรียนการสอน โดยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ให้ครูใช้ความสามารถให้มาเป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน¹¹⁷

สุกาญจน์ บู่ทอง ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม ที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา สรุปว่าการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก และการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน จำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กับ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีระดับการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ¹¹⁸

สุเทพ วงษ์เณร ได้วิจัยเรื่องบทบาทในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ตามกระบวนการเดมมิ่ง (PDCA) ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนก

¹¹⁷สมบัติ อ่วมอินจันทร์, “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), บทคัดย่อ.

¹¹⁸สุกาญจน์ บู่ทอง, “การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม ที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544), บทคัดย่อ.

ตามขนาดโรงเรียน ใหญ่ กลาง เล็ก พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ¹¹⁹

สิทธิ สิริพิเดช ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม สรุปผลการวิจัยว่าระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ¹²⁰

สวัสดิ์ ชามะสนธิ์ ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศกับผลการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดพังงา ผลการวิจัยสรุปว่า กระบวนการนิเทศในโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก การประสานงาน การจัดลำดับความสำคัญของงาน และการออกแบบวิธีทำงาน ส่วนผลการปฏิบัติงานในโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกแต่ละงานพบว่า ผลการปฏิบัติงานวิชาการ งานกิจการนักเรียนและงานธุรการ การเงินและพัสดุ อยู่ในระดับมาก และกระบวนการนิเทศกับผลการปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ¹²¹

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

¹¹⁹สุเทพ วงษ์เณร , “ บทบาทในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544) , บทคัดย่อ.

¹²⁰สิทธิ สิริพิเดช , “ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษากับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545) , บทคัดย่อ.

¹²¹สวัสดิ์ ชามะสนธิ์ , “ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศกับผลการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดพังงา ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542) , บทคัดย่อ.

สรุป

การประกันคุณภาพภายใน เป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษา ตามสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงถือว่าเป็น หน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการ อีกทั้งการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการ บริหารที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษา เมื่อการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วน หนึ่งของการบริหารและการทำงานนั้น สิ่งสำคัญที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน ที่จะต้องมีความตระหนัก เข้ามามีส่วนส่งเสริมสนับสนุน ประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ ร่วมคิดร่วมทำ และสนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็น ทีม จากบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าว จะเห็นว่าเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับการ นิเทศภายในโรงเรียนนั่นเอง ซึ่งการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน ทั้งในบทบาทของผู้ให้การนิเทศและผู้สนับสนุนการนิเทศ จะต้องดำเนินการเพื่อช่วยเหลือครูให้ ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีขวัญ และกำลังใจ พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกันด้วยความ เต็มใจ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน อันเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา ดังนั้น ทักษะการนิเทศของผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้เกิดสภาพความสำเร็จของกระบวนการ บริหาร และการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน จึงมีความสัมพันธ์กัน งานวิจัยนี้ได้ใช้แนว คิดของ อัลฟองโซ (Anfonso) และคณะ ซึ่งได้กำหนดพฤติกรรมที่แสดงถึงทักษะการนิเทศอย่างชัดเจน เป็นแนวทางในการศึกษาทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน 3 ด้าน คือ 1) ทักษะเชิงมนุษย์ 2) ทักษะเชิงการจัดการ และ 3) ทักษะเชิงเทคนิค ในส่วนของการดำเนินงานการประกันคุณภาพ ภายในนั้นได้ใช้ขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ ที่มีความสอดคล้องกับกระบวนการบริหารตามปกติของสถานศึกษา ซึ่งกำหนดไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ และ 3) การรายงาน จากที่กล่าวมา ทั้งทักษะการ นิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เป็นสิ่งจำเป็นและมีความ สำคัญที่จะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อไปการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยใช้โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ฝ่ายบริหาร และครูในโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ให้เป็นไปอย่างมีระบบ และตรงกับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ในขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน พร้อมทั้งศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากตำรา เอกสารทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศและงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างงานวิจัย รับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ และนำเสนอภาควิชาเพื่อเสนอขออนุมัติโครงร่างจากบัณฑิตวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และรับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาดำเนินการตรวจสอบคุณภาพ โดยการหาความตรง (validity) ด้านเนื้อหาและความเชื่อมั่น (reliability) แล้วไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

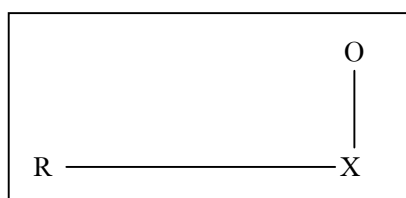
ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานผลการวิจัย เสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์พิมพ์ และจัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อพิจารณาอนุมัติ

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร ตัวอย่างและขนาดของตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยในลักษณะของตัวอย่างกลุ่มเดียวตรวจสอบสภาพตามที่เป็นจริง โดยไม่มีการทดลอง (one shot non-experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 131 โรงเรียน

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 98 โรงเรียน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท(stratified random sampling) ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan¹ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

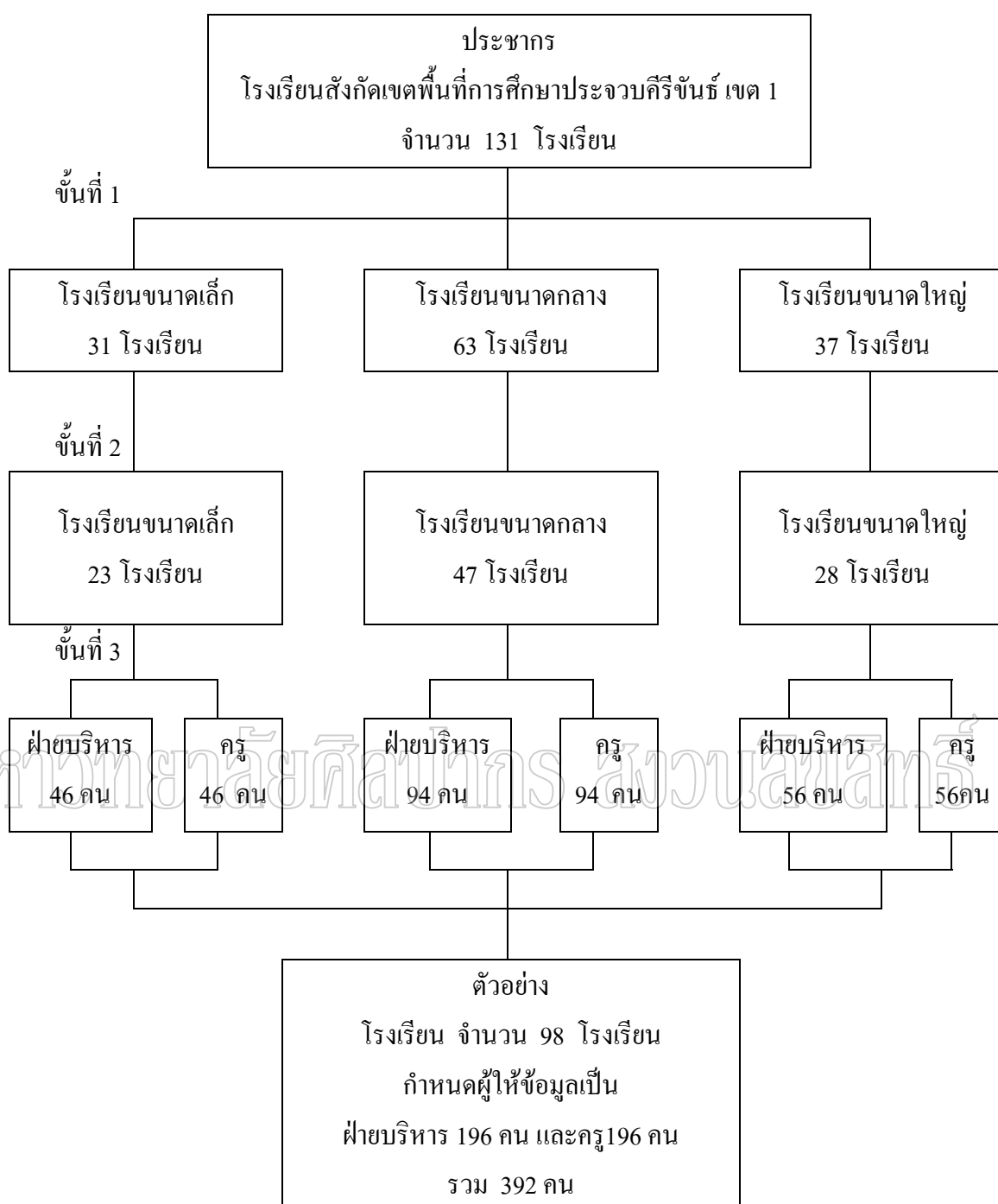
ขั้นที่ 1 จำแนกประชากรจากโรงเรียนทั้งหมด 131 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ออกเป็น 3 กลุ่ม (strata) ตามเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนของกรมวิชาการ ที่ใช้ในโครงการติดตามการประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาปี 2533 โรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน โรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป² ได้โรงเรียนขนาดเล็ก 31 โรงเรียน ขนาดกลาง 63 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 37 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 สุ่มโรงเรียนแต่ละขนาดด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย โดยวิธีการจับสลากให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจากตารางของ Krejcie and Morgan ได้โรงเรียนขนาดเล็ก 23 โรงเรียน ขนาดกลาง 47 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 28 โรงเรียน

กำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน และครู จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 392 คน รายละเอียดดังแสดงในแผนภูมิที่ 5

¹ พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2540), 303.

² กรมวิชาการ, รายงานการประเมินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาปีการศึกษา 2537 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537), 6.

แผนภูมิที่ 5 การสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่
2. ตัวแปรต้น (X_{tot}) เป็นตัวแปรเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ตามแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ ประกอบด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร คือ

2.1 ทักษะเชิงมนุษย์ (x_1) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้ากับคน หรือการมีศิลปะในการเข้ากับบุคคลอื่น เป็นความสามารถจูงใจคนให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานด้วยความเต็มใจ ทำให้หมู่คณะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น พฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) วิเคราะห์จุดเด่นหรือศักยภาพของแต่ละบุคคล 3) สร้างค่านิยมของตนเองให้ชัดเจน 4) ตรวจสอบการรับรู้ หรือความเข้าใจของตนเอง 5) สร้างจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน 6) เป็นผู้นำไปสู่การอภิปรายกลุ่ม 7) มีทักษะในการฟังและการถ่ายทอดข้อความ 8) สามารถในการนำประชุมได้ 9) นำให้เกิดการทำงานร่วมกัน 10) นำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 11) สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้ 12) กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ และ 13) เป็นแบบอย่างที่ดีได้

2.2 ทักษะเชิงการจัดการ (x_2) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการวางแผน การจัดบุคลากร การจัดองค์กร การควบคุมดูแล และการตัดสินใจเพื่อให้องค์กรดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ พฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ความสามารถในเรื่องต่อไปนี้ 1) จำแนกคุณลักษณะของชุมชน 2) ประเมินความต้องการของครู 3) จัดลำดับความสำคัญของการเรียนการสอน 4) วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา 5) ใช้ประโยชน์จากการวางแผนอย่างเป็นระบบ 6) ออกแบบหรือหาแนวทางปฏิบัติให้สามารถเลือกปฏิบัติได้หลายแนวทาง 7) มีการกำกับ ติดตาม หรือมีกิจกรรมควบคุมการเรียนการสอน 8) มีการมอบหมายความรับผิดชอบ 9) รู้จักการบริหารเวลา 10) จัดทรัพยากรด้านการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของครู 11) รู้จักใช้วิธีการลดความเครียดในการทำงาน และ 12) จัดระบบเอกสารของโรงเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอน

2.3 ทักษะเชิงเทคนิค (x_3) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการใช้ความรู้ วิธีการ และเทคนิควิธีมาช่วยในการนิเทศภายในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ พฤติกรรมบ่งชี้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) กำหนดเกณฑ์เพื่อใช้สำหรับการเลือกทรัพยากรการเรียนการสอน 2) ใช้ประโยชน์จากระบบการสังเกตการสอนในชั้นเรียน 3) มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอนในชั้นเรียน 4) สร้างจุดประสงค์การเรียนการสอนได้ 5) จัดกลุ่มและแยกประเภทของจุดประสงค์การเรียนการสอนได้ 6) รู้จักการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ 7) วิเคราะห์ความพร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน

8) พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน 9) พัฒนาระบบการวัดและประเมินผล 10) วิเคราะห์งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และ 11) สามารถสาธิตทักษะการสอนและปฏิบัติจริงได้

3. ตัวแปรตาม (Y_{tot}) เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย การดำเนินการ 3 ขั้นตอน โดยมีตัวแปรย่อย 9 ตัวแปร ดังนี้

3.1 การเตรียมการ (y_1)

3.1.1 เตรียมความพร้อมของบุคลากร (y_{11}) เป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน การทำงานเป็นทีม รวมทั้งการพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้บุคลากรและคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องและมีนโยบายในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างชัดเจน

3.1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ (y_{12}) เป็นการแต่งตั้งคณะกรรมการและพัฒนาความรู้ ในการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

3.2 การดำเนินการ (y_2)

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 วางแผนการปฏิบัติงาน (y_{21}) เป็นการคิดการเตรียมการไว้ล่วงหน้า มีการกำหนดเป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบงาน กำหนดระยะเวลาและมีการกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ รวมทั้งมีการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน

3.2.2 ดำเนินงานตามแผน (y_{22}) เมื่อวางแผนเสร็จ บุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยมีการส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร การกำกับติดตาม และให้การนิเทศ

3.2.3 ตรวจสอบประเมินผล (y_{23}) เป็นกระบวนการประเมินผลเพื่อ มุ่งพัฒนาการดำเนินการประกอบด้วย การวางกรอบการประเมิน การจัดหาหรือจัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายและการตรวจสอบปรับปรุงคุณภาพการประเมิน

3.2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (y_{24}) ได้แก่การปรับปรุงการปฏิบัติงานของบุคลากร การวางแผนในระยะต่อไป และการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

3.3 การรายงาน (y_3) เป็นกระบวนการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปีเพื่อเผยแพร่แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ โดยการรวบรวมผลการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์ตามมาตรฐาน และเขียนรายงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะเชิงมนุษย์ ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 36 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ทักษะเชิงมนุษย์   จำนวน 13 ข้อ   ได้แก่ ข้อ 1 - 13

ทักษะเชิงการจัดการ   จำนวน 12 ข้อ   ได้แก่ ข้อ 14 - 25

ทักษะเชิงเทคนิค   จำนวน 11 ข้อ   ได้แก่ ข้อ 26 - 36

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การดำเนินการ และการรายงาน จำนวน 53 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

การเตรียมการ   จำนวน 19 ข้อ   ได้แก่ ข้อ 1 - 19

การดำเนินการ   จำนวน 29 ข้อ   ได้แก่ ข้อ 20 - 48

การรายงาน   จำนวน 5 ข้อ   ได้แก่ ข้อ 49 - 53

แบบสอบถามของตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert Five's Rating scale)³ โดยกำหนดค่าและแปลความหมายดังนี้

ระดับ 1 หมายถึงทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึงทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึงทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึงทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึงทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

³ Rensis Likert, *New Pattern of Management* (New York : McGraw-Hill,1961) , 74.

การสร้างเครื่องมือ

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถตรวจสอบและวัดได้ตามขอบเขตของการวิจัยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงดำเนินการสร้างเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง หลักการแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสารตำรา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
2. นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
3. สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม และความสอดคล้องของเครื่องมือกับขอบเขตของเนื้อหา ด้วยการทำแบบสำรวจให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน แล้วนำมาหาค่าความสอดคล้อง IOC (Index of item Objective Congruence) ซึ่งพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 แสดงว่าแบบสอบถามมีความตรง
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับฝ่ายบริหาร และครู โรงเรียนละ 4 คน โดยกำหนดให้ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน และครูจำนวน 2 คน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจำบุรีรัมย์ เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน
5. นำแบบสอบถามที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)⁴ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .99 (รายละเอียดดังภาคผนวก ข หน้า 130)

---

⁴ Lee J. Cronbach, Essentials of Psychological Testing, 3rd ed. (New York : Harper & Row Publishers, 1974), 161.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบของทางราชการ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากฝ่ายบริหารและครู และส่งแบบสอบถามโดยผู้วิจัยเดินทางไปประสานงานกับผู้บริหารที่สามารถให้ความอนุเคราะห์เป็นจุดรับส่งแบบสอบถามของแต่ละอำเภอ และนำคืนรับแบบสอบถามคืน

2. ผู้วิจัยคิดตามแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง กรณีที่ได้รับแบบสอบถามกลับคืนช้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์จัดระเบียบข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social science) และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียงโดยใช้สถิติในการวิจัยดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ (%)

2. ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการวิเคราะห์ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารและการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best)⁵ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

⁵ John W. Best, *Research in Education*, 4th. Ed. (New Jersey : Prentice-hall, Inc.,1981), 182.

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson's product moment correlation coefficient (r_{xy})

สรุปย่อ

การวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบ 1) ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร 2) ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) แผนแบบที่มีการวัดครั้งเดียว ไม่มีการทดลอง (one-shot, non-experimental case study) ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 98 โรงเรียน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (stratified random sampling) ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 4 คน ประกอบด้วยฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน และครู จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 392 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวและข้อมูลทั่วไป ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สถิติที่ใช้ในการวิจัยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) คะแนนเฉลี่ย (mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน Pearson's product moment correlation coefficient วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social science)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และตอบคำถามการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครู ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 98 โรงเรียน จำนวน 392 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ซึ่งจำแนกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 392 คน ได้แยกวิเคราะห์เป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร จำนวน 196 คน และ ครู จำนวน 196 คน โดยพิจารณาตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (%) มีรายละเอียด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่

สถานภาพส่วนตัวและข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเภทผู้ตอบแบบสอบถาม				รวมทั้งสิ้น	
	ฝ่ายบริหาร		ครู			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ						
1.1 ชาย	103	52.55	43	21.94	146	37.24
1.2 หญิง	93	47.45	153	78.06	246	62.76
รวม	196	100	196	100	392	100
2. อายุ						
2.1 20-30 ปี	-	-	17	8.67	17	4.34
2.2 31-40 ปี	39	19.90	42	21.43	81	20.66
2.3 41-50 ปี	107	54.59	111	56.63	218	55.61
2.4 51 ปีขึ้นไป	50	25.51	26	13.27	76	19.39
รวม	196	100	196	100	392	100
3. ระดับการศึกษา						
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	5.10	15	7.65	25	6.38
3.2 ปริญญาตรี	165	84.18	178	90.82	343	87.50
3.3 สูงกว่าปริญญาตรี	21	10.72	3	1.53	24	6.12
รวม	196	100	196	100	392	100
4. ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง						
5.1 น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	31	15.82	16	8.16	47	11.99
5.2 6-10 ปี	26	13.26	27	13.78	53	13.52
5.3 11-15 ปี	25	12.76	19	9.69	44	11.22
5.4 16-20 ปี	30	15.30	29	14.80	59	15.05
5.5 21 ปีขึ้นไป	84	42.86	105	53.57	189	48.22
รวม	196	100	196	100	392	100

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 62.76 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นชาย จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 37.24 แต่เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามฝ่ายบริหารเป็นชายมากกว่าหญิง

ด้านอายุพบว่ามียุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี มากที่สุด จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 55.61 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.66 ส่วนอายุ 51 ขึ้นไป มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.39 และอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีน้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.34

ด้านการศึกษาพบว่ามีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือสัดส่วนใกล้เคียงกันคือระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.38 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.12 ตามลำดับ

ด้านประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งหน้าที่ พบว่ามีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 21 ปี มากที่สุดจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 48.22 รองลงมาคือสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ อยู่ระหว่าง 16 – 20 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.09 อยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.52 อยู่ระหว่าง 11 – 15 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.22 และ ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 11.99 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การวิเคราะห์ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ฝ่ายบริหาร (n = 196)		ครู (n = 196)		รวม (N = 98)		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ทักษะเชิงมนุษย							
1.1 สนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.79	.67	3.68	.62	3.73	.64	มาก
1.2 วิเคราะห์จุดเด่นหรือศักยภาพของแต่ละบุคคล	3.85	.76	3.69	.71	3.77	.74	มาก
1.3 สร้างค่านิยมของตนเองให้ชัดเจน	3.87	.69	3.83	.73	3.85	.71	มาก
1.4 ตรวจสอบการรับรู้ หรือความเข้าใจของตนเอง	3.73	.70	3.74	.65	3.73	.67	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ฝ่ายบริหาร (n = 196)		ครู (n = 196)		รวม (N = 98)		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.5 สร้างจุดมุ่งหมายในการทำงานร่วมกัน	4.20	.71	4.09	.70	4.15	.71	มาก
1.6 เป็นผู้นำไปสู่การอภิปรายกลุ่ม	4.03	.82	3.96	.76	3.99	.79	มาก
1.7 มีทักษะในการฟังและการถ่ายทอดข้อความ	4.04	.70	3.99	.69	4.02	.69	มาก
1.8 สามารถในการนำประชุมได้	4.42	.66	4.26	.78	4.34	.72	มาก
1.9 นำให้เกิดการทำงานร่วมกัน	4.17	.69	4.11	.75	4.14	.72	มาก
1.10 นำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	4.03	.72	4.05	.73	4.04	.73	มาก
1.11 สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้	3.88	.78	3.82	.84	3.85	.81	มาก
1.12 กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ	4.09	.77	3.98	.77	4.04	.77	มาก
1.13 เป็นแบบอย่างที่ดีได้	4.10	.88	4.13	.82	4.12	.85	มาก
รวม (X_1)	4.02	.49	3.95	.51	3.98	.50	มาก
2. ทักษะเชิงการจัดการ							
2.1 จำแนกคุณลักษณะของชุมชน	3.83	.77	3.72	.61	3.77	.70	มาก
2.2 ประเมินความต้องการของครู	3.88	.71	3.85	.68	3.86	.69	มาก
2.3 จัดลำดับความสำคัญของการเรียนการสอน	4.04	.74	3.95	.67	3.99	.70	มาก
2.4 วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา	3.84	.78	3.69	.66	3.77	.73	มาก
2.5 ใช้ประโยชน์จากการวางแผนอย่างเป็นระบบ	3.78	.82	3.73	.69	3.76	.76	มาก
2.6 ออกแบบหรือหาแนวทางเลือกปฏิบัติได้ หลายแนวทาง	3.74	.82	3.63	.69	3.68	.76	มาก
2.7 มีการกำกับ ติดตาม หรือมีกิจกรรมควบคุม การเรียนการสอน	3.80	.77	3.90	.82	3.85	.79	มาก
2.8 มีการมอบหมายความรับผิดชอบ	4.31	.75	4.27	.77	4.29	.76	มาก
2.9 รู้จักการบริหารเวลา	4.03	.80	4.09	.77	4.06	.78	มาก
2.10 จัดทรัพยากรด้านการเรียนการสอนได้ตรง ตามความต้องการของครู	3.90	.76	3.94	.71	3.92	.74	มาก
2.11 รู้จักใช้วิธีการลดความเครียดในการทำงาน	3.76	.93	3.70	.80	3.73	.87	มาก
2.12 จัดระบบเอกสารของโรงเรียน และ กิจกรรมการเรียนการสอน	3.79	.85	3.82	.77	3.80	.81	มาก
รวม (X_2)	3.89	.59	3.86	.52	3.87	.56	มาก

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ฝ่ายบริหาร (n = 196)		ครู (n = 196)		รวม (N = 98)		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
3. ทักษะเชิงเทคนิค							
3.1 กำหนดเกณฑ์เพื่อใช้สำหรับการเลือก ทรัพยากรการเรียนการสอน	3.69	.76	3.70	.73	3.70	.73	มาก
3.2 ใช้ประโยชน์จากระบบการสังเกตการสอน ในชั้นเรียน	3.70	.78	3.70	.78	3.70	.78	มาก
3.3 มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการสอน ในชั้นเรียน	3.66	.82	3.68	.79	3.67	.79	มาก
3.4 สร้างจุดประสงค์การเรียนการสอนได้	3.76	.82	3.82	.78	3.79	.78	มาก
3.5 จัดกลุ่มและแยกประเภทของจุดประสงค์การ เรียนการสอนได้	3.60	.82	3.71	.77	3.66	.77	มาก
3.6 รู้จักการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้	3.57	.84	3.60	.81	3.58	.81	มาก
3.7 วิเคราะห์ความพร้อมสำหรับการจัดการเรียน การสอน	3.70	.80	3.65	.74	3.68	.74	มาก
3.8 พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน	3.89	.70	3.78	.68	3.84	.68	มาก
3.9 พัฒนาระบบการวัดและประเมินผล	3.79	.73	3.78	.64	3.79	.69	มาก
3.10 วิเคราะห์งานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน	3.67	.75	3.71	.68	3.69	.72	มาก
3.11 สามารถสารัตถ์ทักษะการสอนและปฏิบัติจริงได้	3.59	.86	3.64	.71	3.61	.79	มาก
รวม (X_3)	3.69	.65	3.71	.57	3.70	.61	มาก
รวมทั้งสิ้น (X_{tot})	3.88	.53	3.85	.48	3.86	.51	มาก

ตารางที่ 7 สรุปค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร

ทักษะการนิเทศการศึกษา ของผู้บริหาร	ฝ่ายบริหาร (n = 196)		ครู (n = 196)		รวม (N = 98)		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ทักษะเชิงมนุษย์ (X_1)	4.02	.49	3.95	.51	3.98	.50	มาก
2. ทักษะเชิงการจัดการ (X_2)	3.89	.59	3.86	.52	3.87	.56	มาก
3. ทักษะเชิงเทคนิค (X_3)	3.69	.65	3.71	.57	3.70	.61	มาก
รวมทั้งสิ้น (X_{tot})	3.88	.53	3.85	.48	3.86	.51	มาก

จากตารางที่ 6 และ 7 พบว่า ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$, S.D. = .51) และเมื่อแยกพิจารณาตัวแปรรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ 1) ทักษะเชิงมนุษย ($\bar{X}=3.98$, S.D. = .50) 2) ทักษะเชิงการจัดการ ($\bar{X}=3.87$, S.D. = .56) และ 3) ทักษะเชิงเทคนิค ($\bar{X}=3.70$, S.D. = .61)

เมื่อพิจารณารายละเอียดของพฤติกรรมในตัวแปรแต่ละด้าน พบว่า พฤติกรรมของทักษะเชิงมนุษย ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค อยู่ในระดับมากทุกพฤติกรรม แม้ว่าทุกพฤติกรรมจะอยู่ในระดับมากก็ตาม แต่เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและน้อยที่สุด จึงนำเสนอให้เห็นได้ ดังนี้ ทักษะเชิงมนุษย พบว่า พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ความสามารถในการประชุมได้ ($\bar{X}=4.34$, S.D. = .72) และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีสองพฤติกรรมเท่ากัน ได้แก่ การสนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\bar{X}=3.73$, S.D. = .64) และการตรวจสอบการรับรู้หรือความเข้าใจของตนเอง ($\bar{X}=3.73$, S.D. = .67) ทักษะเชิงการจัดการ พบว่าพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมอบหมายความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.29$, S.D. = .76) และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การออกแบบหรือหาแนวทางเลือกปฏิบัติได้หลายแนวทาง ($\bar{X}=3.68$, S.D. = .76) และทักษะเชิงเทคนิค พบว่า พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.84$, S.D. = .68) และพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ ($\bar{X}=3.58$, S.D. = .81) เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารค่อนข้างมีความเป็นเอกพันธ์สูง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การวิเคราะห์ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดในตารางที่ 7 และ 8

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ฝ่ายบริหาร (n = 196)		ครู (n = 196)		รวม (N = 98)		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.การเตรียมการ (Y ₁)							
1.1 เตรียมบุคลากร							
1.1.1 ประชุมครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	4.24	.80	4.19	.79	4.22	.79	มาก
1.1.2 ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	3.91	.92	3.91	.82	3.91	.87	มาก
1.1.3 ส่งเสริมให้ครู มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	4.11	.84	4.08	.79	4.10	.81	มาก
1.1.4 โรงเรียนมีบุคคลแกนนำที่มีความรู้ความสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ได้	3.66	.81	3.71	.76	3.69	.78	มาก
1.1.5 โรงเรียนสามารถจัดหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรให้ครูได้	3.81	.91	3.77	.83	3.79	.87	มาก
1.1.6 ครูทุกคนมีส่วนร่วมรับทราบในการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน	4.14	.80	4.09	.77	4.12	.79	มาก
1.1.7 ครูเข้าใจระบบการประกันคุณภาพภายใน	3.80	.90	3.78	.73	3.79	.82	มาก
1.1.8 ครูมีส่วนร่วมประชุมจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาหรือธรรมนูญโรงเรียน	4.12	.86	4.04	.79	4.08	.83	มาก
1.1.9 ครูมีส่วนร่วมประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน	4.26	.83	4.17	.74	4.21	.78	มาก
1.1.10 ครูมีส่วนร่วมประชุมกำหนดกรอบและวางแผนการประเมินภายในโรงเรียน	3.96	.83	3.95	.70	3.96	.77	มาก
1.1.11 ครูมีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน	3.79	.84	3.83	.74	3.81	.79	มาก
1.1.12 ครูมีความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินภายในโรงเรียน	3.66	.78	3.68	.77	3.67	.78	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ฝ่ายบริหาร		ครู		รวม		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.1.13 ครูมีความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการประเมินภายในโรงเรียน	3.61	.77	3.62	.77	3.62	.77	มาก
1.1.14 ประชุมชี้แจงในการเขียนรายงานผลการประเมินภายในโรงเรียน	3.65	.79	3.71	.79	3.68	.79	มาก
1.1.15 ดำรวจข้อมูลพื้นฐาน และความรู้ความสามารถของครู	3.90	.77	3.84	.85	3.87	.81	มาก
รวม (Y_{11})	3.91	.65	3.89	.59	3.90	.62	มาก
1.2 แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ							
1.2.1 มอบหมายงาน ความรับผิดชอบเกี่ยวกับประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และหน้าที่การปฏิบัติงานตามปกติ ของครู	3.89	.83	3.84	.75	3.86	.79	มาก
1.2.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	3.98	.87	3.94	.77	3.96	.82	มาก
1.2.3 ประชุมชี้แจง บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	3.90	.89	3.92	.79	3.91	.84	มาก
1.2.4 มีโครงสร้างการบริหารงานชัดเจน เอื้อต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน	4.00	.77	3.86	.76	3.93	.77	มาก
รวม (Y_{12})	3.95	.75	3.89	.67	3.92	.71	มาก
รวม (Y_1)	3.92	.65	3.89	.59	3.90	.62	มาก
2. การดำเนินการ (Y_2)							
2.1 การวางแผน							
2.1.1 เป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่เป็นความต้องการของส่วนรวม	4.12	.74	3.96	.75	4.04	.75	มาก
2.1.2 เป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น	4.11	.75	3.91	.71	4.01	.73	มาก
2.1.3 เป้าหมายของโรงเรียน สอดคล้องกับศักยภาพของโรงเรียน	4.06	.77	3.99	.68	4.03	.73	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ฝ่ายบริหาร		ครู		รวม		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
2.1.4 จัดอันดับความสำคัญเป้าหมายของโรงเรียนโดยพิจารณาจาก ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ	3.94	.76	3.79	.68	3.86	.72	มาก
2.1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือธรรมนูญโรงเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน	4.15	.71	4.02	.71	4.08	.71	มาก
2.1.6 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาหรือธรรมนูญของโรงเรียน	4.18	.74	4.10	.75	4.14	.74	มาก
2.1.7 โครงการ / กิจกรรมที่จัดทำ สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียน	4.24	.72	4.12	.73	4.18	.72	มาก
2.1.8 โครงการ / กิจกรรมของโรงเรียน กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติงาน	4.13	.73	4.06	.73	4.10	.73	มาก
2.1.9 โครงการ / กิจกรรมของโรงเรียน กำหนดระยะเวลา	4.16	.72	4.13	.73	4.14	.72	มาก
2.1.10 โครงการ / กิจกรรมของโรงเรียน กำหนดงบประมาณ	3.89	.86	3.95	.78	3.92	.82	มาก
2.1.11 โครงการ / กิจกรรมของโรงเรียน กำหนดผู้รับผิดชอบ	4.33	.69	4.21	.75	4.27	.72	มาก
รวม (Y ₂₁)	4.12	.61	4.02	.58	4.07	.60	มาก
2.2 การปฏิบัติตามแผน							
2.2.1 โรงเรียนดำเนินงาน ตามแผนของโรงเรียนที่กำหนดไว้	4.03	.72	4.05	.78	4.04	.75	มาก
2.2.2 บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินงาน ตามแผนของโรงเรียน	4.05	.73	4.01	.76	4.03	.74	มาก
2.2.3 ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้เพิ่มเติม ระหว่างการดำเนินงานตามแผนของโรงเรียน	4.07	.62	3.91	.71	3.99	.67	มาก
2.2.4 ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างมีความสุข	4.06	.78	3.89	.79	3.97	.79	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ฝ่ายบริหาร		ครู		รวม		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
2.2.5 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุน ทรัพยากรในการปฏิบัติงาน	4.04	.66	3.86	.76	3.95	.72	มาก
2.2.6 มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการ ปฏิบัติงาน	3.93	.74	3.77	.76	3.85	.76	มาก
รวม (Y ₂₂)	4.03	.60	3.92	.65	3.97	.63	มาก
2.3 การตรวจสอบและประเมินผล							
2.3.1 ประชุม เพื่อกำหนดแนวทางในการ ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงาน	3.96	.73	3.85	.74	3.91	.73	มาก
2.3.2 ประชุม เพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	3.73	.72	3.74	.73	3.74	.72	มาก
2.3.3 จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ เป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบประเมินคุณภาพ	3.69	.79	3.74	.73	3.72	.76	มาก
2.3.4 ดำเนินการตรวจสอบประเมินผล คุณภาพภายในโรงเรียนเป็นระยะ ๆ	3.61	.78	3.68	.76	3.65	.77	มาก
2.3.5 ครูมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ข้อมูล สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานตาม ปกติ	3.68	.77	3.78	.80	3.73	.79	มาก
2.3.6 กระบวนการตรวจสอบประเมิน ผลคุณภาพภายในโรงเรียนมีความเหมาะสม ถูก ต้อง และน่าเชื่อถือ	3.78	.72	3.73	.73	3.75	.72	มาก
รวม (Y ₂₃)	3.74	.64	3.75	.64	3.75	.64	มาก
2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน							
2.4.1 ประชาสัมพันธ์ผลการประเมินคุณภาพ ภายในโรงเรียนให้ครู และบุคลากรภายในโรง เรียนทราบ	3.90	.79	3.82	.80	3.86	.80	มาก
2.4.2 นำผลการประเมินคุณภาพภายในโรง เรียนไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการปฏิบัติงาน	3.85	.79	3.86	.74	3.85	.76	มาก
2.4.3 นำผลการประเมินคุณภาพภายใน โรงเรียน เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย ของ โรงเรียน	3.86	.80	3.86	.76	3.86	.78	มาก

ตารางที่ 8 (ต่อ)

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ฝ่ายบริหาร		ครู		รวม		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
2.4.5 นำผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนไปใช้ในการจัดทำแผนของโรงเรียนต่อไป	3.95	.71	3.82	.73	3.89	.73	มาก
2.4.6 นำผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน จัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ	3.71	.78	3.67	.73	3.69	.75	มาก
2.4.7 ข้อมูลสารสนเทศ สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานโรงเรียนได้สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน	3.77	.84	3.74	.73	3.76	.78	มาก
รวม (Y ₂₄)	3.84	.69	3.80	.63	3.82	.66	มาก
รวม (Y ₂)	3.97	.57	3.90	.56	3.93	.57	มาก
3. การรายงาน(Y ₃)							
3.1 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน	3.95	.87	3.90	.76	3.92	.82	มาก
3.2 รวบรวมผลการดำเนินงาน และผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน	3.85	.81	3.83	.73	3.84	.77	มาก
3.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงาน และการประเมินผลคุณภาพภายในโรงเรียน จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา	3.78	.81	3.71	.72	3.74	.77	มาก
3.4 จัดทำรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เผยแพร่ให้กับผู้ปกครองและชุมชนทราบ	3.68	.80	3.75	.75	3.72	.78	มาก
3.5 จัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน รายงานให้หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอกทราบ	3.85	.86	3.81	.73	3.83	.79	มาก
รวม (Y ₃)	3.82	.72	3.80	.64	3.81	.68	มาก
รวมทั้งสิ้น(Y _{tot})	3.93	.57	3.89	.55	3.91	.56	มาก

ตารางที่ 9 สรุปค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ฝ่ายบริหาร (n = 196)		ครู (n = 196)		รวม (N = 98)		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1.การเตรียมการ(Y_1)	3.91	.65	3.89	.59	3.90	.62	มาก
1.1 เตรียมความพร้อมบุคลากร(Y_{11})	3.90	.65	3.89	.59	3.90	.62	มาก
2.2 แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ(Y_{12})	3.95	.75	3.89	.67	3.92	.71	มาก
2. การดำเนินการ(Y_2)	3.97	.57	3.90	.56	3.93	.57	มาก
2.1 วางแผนการปฏิบัติงาน(Y_{21})	4.12	.60	4.02	.58	4.07	.60	มาก
2.2 ดำเนินการตามแผน(Y_{22})	4.03	.60	3.92	.65	3.97	.63	มาก
2.3 ตรวจสอบประเมินผล(Y_{23})	3.74	.64	3.75	.64	3.75	.64	มาก
2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุง งาน(Y_{24})	3.84	.69	3.80	.63	3.82	.66	มาก
3. การรายงาน(Y_3)	3.82	.72	3.80	.64	3.81	.68	มาก
รวมทั้งสิ้น(Y_{tot})	3.93	.57	3.89	.55	3.91	.56	มาก

จากตารางที่ 8 และ 9 พบว่าระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม(Y_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.91$, S.D. = .56) เมื่อแยกพิจารณาตัวแปรรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ 1) การดำเนินการ (Y_1) ($\bar{X}=3.93$, S.D. = .57) 2) การเตรียมการ (Y_2) ($\bar{X}=3.90$, S.D. = .62) และ 3) การรายงาน (Y_3) ($\bar{X}=3.81$, S.D. = .68)

เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยของขั้นตอนการเตรียมการ และการดำเนินการ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร ซึ่งพบว่า ด้านการเตรียมการ มีการแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า การเตรียมความพร้อมบุคลากร คือ การแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ (Y_{12}) ($\bar{X}=3.92$, S.D. = .71) และ การเตรียมความพร้อมบุคลากร (Y_{11}) ($\bar{X}=3.90$, S.D. = .62) ส่วนด้านการดำเนินการ พบว่า การวางแผน (Y_{21}) ($\bar{X}=4.07$, S.D. = .60) การดำเนินงาน (Y_{22}) ($\bar{X}=3.97$, S.D. = .63) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Y_{24}) ($\bar{X}=3.82$, S.D. = .66) และการตรวจสอบประเมินผล (Y_{23}) ($\bar{X}=3.75$, S.D. = .64)

และเมื่อพิจารณารายละเอียดของการดำเนินงาน ในการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ทุกรายการ แม้ว่าการดำเนินงานจะอยู่ในระดับมากทุก

รายการก็ตาม เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และน้อยที่สุด จึงแสดงให้เห็นได้ ดังนี้

ขั้นตอนการเตรียมการ (Y_1) ในส่วนของการเตรียมบุคลากร (Y_{11}) พบว่า การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การประชุมครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายใน ($\bar{X}=4.22$, S.D. = .79) และ การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ครูมีความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการประเมินภายในโรงเรียน ($\bar{X}=3.62$, S.D. = .77) และในส่วนของการแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ (Y_{12}) พบว่า การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ($\bar{X}=3.96$, S.D. = .82) และการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมอบหมายงานความรับผิดชอบกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และหน้าที่การปฏิบัติงานตามปกติของครู ($\bar{X}=3.86$, S.D. = .79)

ขั้นตอนการดำเนินการ (Y_2) ในส่วนของการวางแผน (Y_{21}) พบว่า การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการ / กิจกรรมของโรงเรียนกำหนดผู้รับผิดชอบ ($\bar{X}=4.27$, S.D. = .72) และการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดลำดับความสำคัญเป้าหมายของโรงเรียน โดยพิจารณาจากข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ($\bar{X}=3.86$, S.D. = .72) ในส่วนของการปฏิบัติตามแผน (Y_{22}) พบว่า การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โรงเรียนดำเนินงานตามแผนของโรงเรียนกำหนดไว้ ($\bar{X}=4.04$, S.D. = .75) และการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.85$, S.D. = .76) ในส่วนของการตรวจสอบประเมินผล (Y_{23}) การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=3.91$, S.D. = .73) และการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินการตรวจสอบประเมินผลคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นระยะๆ ($\bar{X}=3.65$, S.D. = .77) และในส่วนของการนำผลการมาปรับปรุงงาน (Y_{24}) พบว่า การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนไปใช้ในการจัดทำแผนของโรงเรียนต่อไป ($\bar{X}=3.89$, S.D. = .73) และการดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน จัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X}=3.69$, S.D. = .75)

และในขั้นตอนการรายงาน (Y_3) พบว่า การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานผลการประเมินภายในโรงเรียน ($\bar{X}=3.92$, S.D. = .82) และ การดำเนินงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียน เผยแพร่ให้กับผู้ปกครองและชุมชนทราบ ($\bar{X}=3.72$, S.D. = .78) เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้ว พบว่า มีความเป็นเอกพันธ์สูงทั้งในภาพรวมและรายด้าน

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy}) ดังรายละเอียด ตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตัวแปร	1. ทักษะ เชิงมนุษย์ (X_1)	2. ทักษะ เชิงการจัดการ (X_2)	3. ทักษะ เชิงเทคนิค (X_3)	ทักษะ การนิเทศการศึกษา ของผู้บริหาร (X_{tot})
1. การเตรียมการ (Y_1)	.593 **	.690 **	.687 **	.717 **
1.1 เตรียมบุคลากร (Y_{11})	.593 **	.685 **	.683 **	.714 **
1.2 แต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ (Y_{12})	.513 **	.615 **	.610 **	.633 **
2. การดำเนินการ (Y_2)	.622 **	.736 **	.723 **	.772 **
2.1 วางแผนการปฏิบัติงาน (Y_{21})	.604 **	.659 **	.623 **	.686 **
2.2 ดำเนินการตามแผน (Y_{22})	.665 **	.753 **	.702 **	.772 **
2.3 ตรวจสอบประเมินผล (Y_{23})	.570 **	.646 **	.693 **	.695 **
2.4 นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Y_{24})	.563 **	.622 **	.631 **	.661 **
3. การรายงาน (Y_3)	.513 **	.563 **	.612 **	.614 **
การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน (Y_{tot})	.659 **	.743 **	.741 **	.780 **

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 10 พบว่า ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก ($r_{xy} = .780$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในภาพรวมของทักษะการนิเทศ (X_{tot}) กับขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 3 ขั้นตอน (Y_1 , Y_2 และ Y_3) พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับมากสองขั้นตอน คือ การดำเนินการ (Y_2) ($r_{xy} = .772$) และ การเตรียมการ (Y_1) ($r_{xy} = .717$) ส่วนการรายงาน (Y_3) มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .614$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารเป็นรายด้าน (X_1, X_2 และ X_3) กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในภาพรวม (Y_{tot}) พบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมากสองด้าน คือ ทักษะเชิงการจัดการ (X_2) ($r_{xy} = .743$) และ ทักษะเชิงเทคนิค ($r_{xy} = .741$) ส่วนทักษะเชิงมนุษย์ (X_1) มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .659$)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารเป็นรายด้าน กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนแยกเป็นรายด้านทุกตัวแปร พบว่า ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ที่มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะเชิงการจัดการ (X_2) กับการดำเนินงานตามแผน (Y_{22}) ($r_{xy} = .753$) ทักษะเชิงการจัดการ (X_2) กับการดำเนินการ (Y_2) ($r_{xy} = .736$) และ ทักษะเชิงเทคนิค (X_3) กับการดำเนินการ (Y_2) ($r_{xy} = .723$) นอกจากนี้มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะเชิงมนุษย์ (X_1) กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ในขั้นตอนการแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบ (Y_{12}) และการรายงาน (Y_3) มีค่าความสัมพันธ์เท่ากัน ในระดับปานกลาง แต่มีค่าความสัมพันธ์น้อยที่สุด ($r_{xy} = .513$)

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 98 โรงเรียน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 4 คน ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน และครู จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 392 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r_{xy})

ข้อค้นพบ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวมส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 62.76 อายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 55.61 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 87.50 และมีประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 48.22

ในส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นฝ่ายบริหารซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่เป็นชาย ร้อยละ 52.55 อายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 84.18 ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 42.86

และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นครูส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 78.06 อายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 56.63 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 90.82 ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 53.57

2. ระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีความเป็นเอกพันธ์สูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ทักษะเชิงมนุษย์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค ตามลำดับ

3. ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีความเป็นเอกพันธ์สูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินการ รองลงมาคือ การเตรียมการ และการรายงาน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตัวแปรย่อยในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการ ตัวแปรย่อยอยู่ในระดับมากที่สุดสองตัวแปร โดยที่ การแต่งตั้งกรรมการรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยมากกว่า การเตรียมบุคลากร ส่วนด้านการดำเนินงาน พบว่า ทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกตัวแปร เช่นกัน โดยที่ การวางแผนการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การดำเนินการตามแผน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และการตรวจสอบประเมินผล ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน พบว่ามีความสัมพันธ์กันทุกด้าน ทั้งภาพรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณา ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวม กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนรายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับ ขั้นตอนการเตรียมการ และ การดำเนินการ อยู่ในระดับมาก ส่วนขั้นตอนการรายงาน อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารรายด้าน กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค มีความสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ส่วนทักษะเชิงมนุษย์ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ทุกตัวแปร พบว่า ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค มีความสัมพันธ์ กับ ขั้นตอนการดำเนินการ และ การดำเนินการตามแผน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าในยุคปัจจุบัน ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการนิเทศการศึกษาโดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งเป็นกระบวนการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ของบุคลากรภายในโรงเรียน ผู้บริหารเห็นความสำคัญ และมีความเข้าใจต่อการนิเทศศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระ พรหมณ์กระโทก ชงเฉลิม บุญญาลัย และสุนิสา คงสุวรรณ ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีทักษะการนิเทศการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับ คุณิต ทิวถนอม ที่กล่าวไว้ว่า แต่เดิมการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารเป็นการตรวจตราเชิงบริหาร ซึ่งเป็นการตรวจดูความก้าวหน้าของนักเรียน ดูผลการเรียนของนักเรียน สังเกตการสอนในชั้นเรียน เพื่อดูวิธีการสอนว่าสอนถูกต้องตามหลักสูตรหรือไม่ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว ทำให้ครูไม่ค่อยสบายใจ และมักเข้าใจว่าเป็นการจับผิด หาข้อบกพร่องในการทำงาน ต่อมามีการพัฒนาการศึกษา แนวคิดในการบริหารจัดการโรงเรียนก็เปลี่ยนไป ผู้บริหารและครูมีการศึกษาสูงขึ้น มีการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจากเดิมเป็นการบริหารโดยผู้บริหารเป็นผู้สั่งการเพียงคนเดียว เป็นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับครู เอาใจใส่ ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูมีบทบาทในการดำเนินงานของโรงเรียนมากขึ้น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนเพียงอย่างเดียว ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชา บทบาทหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการนำไปสู่การพัฒนาครู เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวนน (Wayne) ซึ่งพบว่าผู้รับผิดชอบงานนิเทศมากที่สุด คือ ครูใหญ่ และผู้ช่วยครูใหญ่ ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ผู้บริหารจึงไม่ใช่มีบทบาทในการบริหารการดำเนินงานของโรงเรียนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึง ผู้บริหารจะต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานนั่นเอง บทบาทดังที่กล่าวมา ก็คือการเป็นผู้นิเทศให้กับครูควบคู่กับการบริหารงานด้านอื่น ๆ ไปด้วยกัน ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาครูให้มีคุณภาพโดยผ่านกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร

และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่าง โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่าทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา คงสุวรรณ ที่วิจัย เรื่ององค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายใน โรงเรียนประถม

ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว ปี 2541 ซึ่งแสดงว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับคนเป็นอันดับแรก ในการดำเนินงาน และเนื่องจากการดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบันเป็นรูปแบบของการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญกับคนเป็นอันดับแรกในการดำเนินงานของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ เกี่ยวกับทักษะเชิงมนุษย์ ว่าเป็นความสามารถในการเข้ากับคนหรือการมีศิลปะในการเข้ากับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มหรือร่วมมือในการทำงาน ขอมรับซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ ทำให้หมู่คณะยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากครูแต่ละคนมีประสบการณ์ ในการทำงาน ความรู้ และศักยภาพ ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้นิเทศจำเป็นมีพื้นฐาน ทักษะเชิงมนุษย์

ส่วนด้านทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค มีค่าเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับนั้น อาจเป็นเพราะทักษะทั้งสองด้านนี้ เป็นทักษะที่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการจัดการ และเทคนิค หรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียน ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องฝึกฝน เพิ่มพูนความรู้ ทักษะความชำนาญ อยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง มากกว่าทักษะเชิงมนุษย์ เมื่อพิจารณารายละเอียดของพฤติกรรม พบว่าทุกพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพบว่า พฤติกรรมในด้านทักษะเชิงการจัดการ และเชิงเทคนิค ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การออกแบบหรือหาแนวทางเลือกปฏิบัติได้หลายแนวทาง และการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นได้ว่า ในการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้บริหารส่วนใหญ่อาจจะยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อีกทั้ง การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ ก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน จากแนวทางการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นให้มีการส่งเสริมครูใช้การวิจัยในชั้นเรียนในการจัดการเรียนรู้ ถ้าผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจหรือไม่เห็นความสำคัญ ก็อาจจะทำให้ครูหรือนุเคราะห์ในโรงเรียน ขาดความมั่นใจ เชื่อถือ ศรัทธา ในตัวของผู้บริหารได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ ที่กล่าวว่าทักษะเชิงการจัดการเป็นความสามารถของผู้นิเทศที่จะแสวงหา และดำรงไว้ซึ่งสภาพเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อใช้ในการสนับสนุนให้งานดำเนินไปตามความต้องการ เน้นความสามารถของผู้นิเทศที่จะประสานงาน แก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากรให้สัมพันธ์กับหน่วยงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะเชิงเทคนิค เป็นความสามารถในการใช้ความรู้ (knowledge) วิธีการ (method) เทคนิค (techniques) รวมถึงความรู้ความชำนาญพิเศษ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ และในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้นิเทศจึงต้องอาศัย ความรู้ และทักษะเฉพาะอย่างยิ่งที่จำเป็นและสำคัญตามบทบาทและหน้าที่ เป้าประสงค์ของการนิเทศ เพราะ

ทักษะด้านเทคนิคเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ครูยอมรับในตัวผู้นิเทศได้เป็นอย่างดี

จากความสำคัญของทักษะทั้งสองด้านดังกล่าว อาจจะสอดคล้องกับสภาพปัญหาของการนิเทศ จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในการดำเนินงานของจังหวัดต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2537 –2539 พบว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศการศึกษา ครูไม่ยอมรับ ไม่ศรัทธาผู้นิเทศ

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องยิ่งที่ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องให้ความสำคัญ เห็นความสำคัญ เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และวิธีการต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนครู เพื่อให้เกิดการยอมรับและความศรัทธา และเพื่อสร้างครูมืออาชีพในอันที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. ผลการวิจัยพบว่าระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิ สิริพิเดช ที่วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา กับการประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพพนม นครปฐม ปี 2545 พบว่าระดับการประกันคุณภาพภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นสิ่งที่โรงเรียนทุกแห่งจะต้องปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ในหมวดที่ 6 มาตราที่ 48 ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก ดังนั้น จึงถือว่าเป็นหน้าที่ ที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ อีกทั้งการดำเนินการเพื่อการประกันคุณภาพภายในได้เริ่มดำเนินการในทุกสถานศึกษา มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2543 ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติ จนโรงเรียนส่วนใหญ่สามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม การประกันคุณภาพภายใน ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ของระบบการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการดำเนินการ ถึงแม้จะกล่าวว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นการดำเนินงานตามปกติก็ตาม แต่การประเมินก็ถือว่าการตรวจสอบการดำเนินงาน ความเข้มงวดในการดำเนินงานก็จะต้องเพิ่มขึ้น จึงทำให้การดำเนินการที่ผ่านมาจึงมีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อยู่บ้าง ซึ่งอาจจะเกิดจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักของบุคลากรในโรงเรียน เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน หน่วยงานต่าง ๆ เริ่มมีความเข้าใจและมีความตื่นตัวที่จะดำเนินการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น จึงทำให้ผลการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการดำเนินงาน รองลงมาคือ การเตรียมการและ การรายงานตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ สิทธิ สิริพิเศษ ที่ทำการวิจัยเมื่อปี 2545 พบว่า ขั้นตอนการเตรียมการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การรายงาน และการดำเนินการ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนผู้บริหาร และครู มีความรู้ความเข้าใจระบบการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น จึงให้ความสำคัญและมีการดำเนินการมากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมามีถือว่าเป็นระยะเริ่มต้นจึงต้องมีการเตรียมการหรือเตรียมความพร้อมในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมากกว่าในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยพบว่าตัวแปรย่อย ในขั้นตอนการดำเนินการนั้น อยู่ในระดับมากทุกตัวแปร เมื่อเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การวางแผนปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การปฏิบัติงานตามแผน การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และการตรวจสอบประเมินผล ซึ่งมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สิทธิ สิริพิเศษ ที่พบว่า การวางแผนการปฏิบัติงาน และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การปฏิบัติงานตามแผน และการตรวจสอบประเมินผล แสดงให้เห็นว่า ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผน และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ แต่การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน และการตรวจสอบประเมินผล อาจจะมีการดำเนินงานที่ไม่เกิดผลในเชิงประจักษ์ อย่างชัดเจนเท่าที่ควร ซึ่งจากแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงขั้นตอนการตรวจสอบประเมินผล ไว้ว่า เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการที่ผ่านมาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันอย่างถูกต้อง จะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล และในรายละเอียดของขั้นตอนการตรวจสอบประเมินผลนั้น เป็นการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และจัดให้มีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยในรายละเอียดของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ถึงแม้จะพบว่าทุกรายการจะอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดำเนินงานตรวจสอบประเมินผลคุณภาพในโรงเรียนเป็นระยะๆ และ การนำผลการประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า การดำเนินการในส่วนที่เป็นการตรวจสอบประเมินผล การรวบรวม จัดเก็บ และจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ยังดำเนินการไม่ชัดเจนนัก

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็น

ว่า ปัจจุบันงานนิเทศการศึกษาโดยเฉพาะการนิเทศภายใน โดยบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินการนิเทศมีความสำคัญและมีความชัดเจนมากขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวิทยาการต่าง ๆ เจริญก้าวหน้าและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง ลักษณะปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ทำให้การนิเทศการศึกษาโดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศ ที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับครูย่อมที่จะทราบปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ดีกว่าบุคคลภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจุบันการนิเทศการศึกษามีความสำคัญมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา ตลอดจนการขยายตัวด้านขนาดโรงเรียน ทำให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์ศึกษาจึงไม่เพียงพอ ด้วยเหตุนี้การจัดการนิเทศการศึกษาจากภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็น เพราะผู้ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้ที่อยู่ในโรงเรียนอยู่แล้ว และมีความใกล้ชิดกับครู ย่อมมองเห็นปัญหาและดูทางที่จะนิเทศการศึกษาให้ได้ผลดีที่สุด และภารกิจอีกประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา คือการนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียน จะเป็นแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้วัชร เล่าเรียนดี ได้กล่าวไว้ว่าการนิเทศการสอนในปัจจุบันและอนาคต เป็นการสนับสนุนส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานที่น่าพอใจอย่างต่อเนื่องนั้นจะต้องเป็นการนิเทศที่จัดดำเนินการที่โรงเรียนโดยโรงเรียน เพื่อโรงเรียนเป็นหลัก (School Based Supervision) ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องตระหนัก และให้ความสำคัญในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

และจากการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2542 จึงอาจจะเป็นผลพวงทำให้ผู้บริหารครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย มีการตื่นตัวที่จะต้องปรับบทบาทในการทำงานร่วมกัน เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถทำงานตามสบายเหมือนที่ผ่านมา ซึ่งเหมือนกับการทำงานแบบต่างคนต่างทำงาน ผู้บริหารเป็นฝ่ายสั่ง ครูเป็นผู้ปฏิบัติ การทำงานไม่มีการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ผู้บริหารที่ผ่านมามีความกระตือรือร้นที่จะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ และเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่จะเข้ามาช่วยเหลือการทำงานของครู เมื่อมีการกำหนดให้ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นที่ จะต้องปฏิบัติ จึงทำให้ผู้บริหารมีการปรับบทบาทเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น ต้องสามารถกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือครูให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างการทำงานร่วมกัน และร่วมคิดร่วมทำในการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งบทบาทดังกล่าวก็คือการใช้ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารนั่นเอง

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศของผู้บริหาร รายด้าน กับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน ในภาพรวม พบว่า ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ส่วนทักษะเชิงมนุษยย์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค ตามแนวคิดของอัลฟองโซ (Alfonso) และคณะ เป็นทักษะที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งความรู้ ความสามารถ เทคนิค วิธีการต่างๆ รวมทั้งความชำนาญทางวิชาชีพเฉพาะทาง ในการบริหารงาน ประสานงาน แก้ปัญหา สนับสนุนให้งานดำเนินไปตามความต้องการ และพัฒนาบุคลากร ให้สัมพันธ์กับหน่วยงานขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาพรวมจึงเป็นทักษะที่เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานทั้งสิ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อันประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการปรับปรุงการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่า การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานหรือการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค ดังที่กล่าวมา จึงทำให้มีความสัมพันธ์ในทางตรงมากกว่าทักษะเชิงมนุษยย์ ซึ่งเป็นทักษะที่มุ่งการบริหารบุคคล เพื่อการสร้างขวัญ กำลังใจ ในการทำงาน ที่มีผลทางอ้อมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษา และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการปรับบทบาทการบริหารงาน เป็นแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้นจึงควรส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ ในทักษะการนิเทศศึกษามากยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ถึงแม้ว่าทุกด้านจะอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยเรียงจากมากไปหาน้อย พบว่าทักษะเชิงมนุษยย์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากเป็นอันดับแรก อีกทั้งทักษะเชิงมนุษยย์เป็นทักษะที่เปรียบเหมือนกับการบริหารคน ซึ่งต้องสร้างความสัมพันธ์ ความพึงพอใจ ในการทำงาน แต่ทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิค เป็นทักษะที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถ เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ เปรียบเหมือนทักษะที่ต้องใช้ในการบริหารงาน ซึ่งในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทุกๆ ด้าน ดังนั้น ผู้บริหาร จึงควรฝึกฝน ค้นคว้า เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ให้ทันต่อความก้าวหน้า

ของวิทยาการในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจ และความศรัทธาให้กับบุคลากรในโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจเพิ่มพูนทักษะเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิคให้กับผู้บริหารมากขึ้น ด้วยการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา การศึกษาคูงาน หรือการจัดหาหนังสือ หรือเอกสารความรู้ ให้ผู้บริหารได้ศึกษาค้นคว้า เพื่อเพิ่มพูนทักษะดังกล่าว

เมื่อพิจารณารายละเอียดในพฤติกรรมของทักษะการนิเทศการศึกษาแต่ละด้าน พบว่า ทุกพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก ถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับมากทุกพฤติกรรม แต่เพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จึงได้แสดงให้เห็นถึงค่าเฉลี่ยมากที่สุดและน้อยที่สุดในบทที่ 4 ในการเสนอแนะจะกล่าวเฉพาะพฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เพื่อชี้ให้เห็นเพื่อการพัฒนาปรับปรุงต่อไป ดังนี้ พฤติกรรมในด้านทักษะเชิงมนุษย์ พบว่า พฤติกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือพฤติกรรม การตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล และการตรวจสอบการรับรู้ หรือความเข้าใจของตนเอง ซึ่งผู้บริหารควรพัฒนาปรับปรุงพฤติกรรมดังกล่าว เพราะการทำงานร่วมกันจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องเข้าใจความรู้สึก ความต้องการ ของครู และต้องตรวจสอบการรับรู้ของตนเองให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดการสื่อสารและความเข้าใจที่ตรงกัน เปรียบเหมือนการรู้เขา รู้เรา ก็จะทำให้การทำงานเกิดความราบรื่นยิ่งขึ้น ในส่วนของทักษะการจัดการ พบว่า พฤติกรรมในการออกแบบหรือหาแนวทางเลือกปฏิบัติได้หลายแนวทาง เป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรพัฒนาปรับปรุง เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้บริหารจะต้องหาวิธีการ หรือแนวทางที่สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพในปัจจุบันได้ทันท่วงที ซึ่งเป็นการรู้จักการแก้ปัญหาของผู้บริหารในระหว่างการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และในด้านทักษะเชิงเทคนิค พบว่า การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จึงควรส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการนำผลการวิจัยประยุกต์มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า การประกันคุณภาพภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของค่าเฉลี่ย พบว่า ขั้นตอนการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ การเตรียมการ และการรายงาน ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการประกันคุณภาพมากขึ้น โดยที่สามารถดำเนินการตามระบบของการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วย ส่งเสริม สนับสนุน ให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งควรเป็นการสำรวจปัญหา อุปสรรค และความต้องการ ในขั้นตอนการดำเนินงาน มากกว่าการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวแปรย่อยทุกตัวแปร พบว่า อยู่ในระดับมากทุกตัวแปร ถึงแม้จะอยู่ในระดับมากทุกตัวแปรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของค่า

เฉลี่ย พบว่า ตัวแปรในขั้นตอนการดำเนินการ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การตรวจสอบประเมินผล ดังนั้นโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญ ในการปรับปรุงด้านข้อมูลสารสนเทศ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลให้กับครู เนื่องจากการดำเนินงานในการตรวจสอบประเมินคุณภาพภายในนั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยระบบข้อมูลสารสนเทศ และการวิเคราะห์ข้อมูลในทุก ๆ ด้าน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษา กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาพรวมของทักษะการนิเทศของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก กับการดำเนินงาน และการเตรียมการ ของการประกันคุณภาพภายใน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางพัฒนาทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารควรปรับบทบาทตนเองในการทำงานร่วมกับครู และรู้จักใช้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครู และเมื่อพิจารณาทักษะการนิเทศการศึกษารายด้าน กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนรายด้าน พบว่า ทักษะการนิเทศเชิงการจัดการ และทักษะเชิงเทคนิควิธี มีความสัมพันธ์กับ ด้านการดำเนินการ และขั้นตอนการดำเนินการตามแผนของการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาแนวทางพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการจัดการ เทคนิค และวิธีการต่าง ๆ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้กับผู้บริหาร และผู้บริหารก็ควรที่จะเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในทักษะด้านดังกล่าวด้วย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมในแต่ละด้านของทักษะการนิเทศการศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครู
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกกับ โรงเรียนที่ยังไม่ผ่านการประเมิน
3. ควรศึกษาทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
4. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ในเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์บุคลากรในโรงเรียน สังกัดการปฏิบัติงาน หรือการตรวจสอบเอกสารหลักฐานประกอบการวิจัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกรัตน์ สุพรรณอ่วม. “การดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
หลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

กรมวิชาการ. รายงานการประเมินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาปีการศึกษา 2537. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.

_____. สำนักทดสอบทางการศึกษา. “คู่มือการประเมินคุณภาพการศึกษา.” กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ, 2538.

กรมสามัญศึกษา. กองแผนงาน. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา .กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2542.

กรมสามัญศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์. “กลยุทธ์ ISO9000 กับการประกันคุณภาพการศึกษา.”
กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2541. (อัดสำเนา)

_____. “ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการนิเทศกรมสามัญศึกษา พ.ศ. 2519.” ใน คู่มือ
การนิเทศการศึกษา . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศาสนา, 2519.

กรมสามัญศึกษา. แนวคิดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษากรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ
: กรมสามัญศึกษา, 2540.

กระทรวงศึกษาธิการ. “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา.”
7 กรกฎาคม 2546.

_____. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาผู้แทนข้าราชการครู ในกปช. กปจ. กปอ. กรุงเทพฯ
: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. โครงการพัฒนาความพร้อมโรงเรียนสู่การประกันคุณภาพ
การศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

เกษม พิพัฒน์ปัญญา. การควบคุมคุณภาพ . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประกอบเมโทร, 2536.

เกษศิรินทร์ ศรีสัมฤทธิ์. “สมรรถภาพของผู้นิเทศที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาใน
โรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

กฤษณี น้ำเพชร. “วิธีปฏิบัติในการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2521.

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. “การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน
กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการ
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เฉลิมชัย หาญกล้า. “การประกันคุณภาพการศึกษา.” ใน รายงานประกอบการสอบวัดคุณสมบัติ
สำหรับการศึกษา คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ซัชวี เถาว์ชาติ. การนิเทศการสอน. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2534.

ชารี มณีศรี. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน์, 2527.

_____. การนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน์, 2538.

ดำรง ทวีแสงสกุลไทย. การควบคุมคุณภาพสำหรับนักบริการ และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท
เอเซียเพรส จำกัด, 2533.

ถวิล วรรณปะเก. “ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครูประถมศึกษากับแนวทางการ
นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถม
ศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 6.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ทิพย์วรรณ ยิ้มสวัสดิ์. “รายงานเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม.” นครปฐม, 2543.

ธงเฉลิม บุญญาลัย. “การใช้ทักษะการนิเทศของผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อสภาพความสำเร็จ
ของการนิเทศ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. ชี้ทางนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : เอส.เอ็ม.เอส.การพิมพ์, 2524.

นวลศรี ดาลิน. “ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สำนักงานการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ ตามการรับรู้ของตนเอง.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

นิตยา ทองไทย. “การดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนประถม
ศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2542.

- นิพนธ์ ไทยพานิช. การนิเทศแบบคลีนิก. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2538.
- _____. เทคนิคการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- บรรจง จันทมาศ. ระบบบริหารงานคุณภาพ ISO 9000. กรุงเทพฯ : บริษัทเอเชียเพลส, 2539.
- บันลือ พุกกะวัน. การนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.
- ประภาวดี กัลยาณสันต์. “ISO 9000.” องค์กรเกณฑ์ธรรม 22. (มกราคม-มีนาคม 2539)
- ปรีชา นิพนธ์พิทยา. มิติใหม่ : การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ชีรพงษ์การพิมพ์, 2537.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การนิเทศการสอน. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพฯ, 2535.
- ปรุ่งสุคนธ์ พลเสน. “ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการนิเทศภายในโรงเรียนดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาสุพรรณบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.
- “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 118, ตอนพิเศษ 99ง (9 ตุลาคม 2544) : 4.
- พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2523.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : เจริญผล, 2540.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116, ตอน 74 ก (19 สิงหาคม 2542) : 3-14.
- พะนอม แก้วกำเนิด. “การนิเทศการศึกษา.” ใน เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ลัดดา สุวรรณกุล. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียน. นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2535.
- รุ่ง แก้วแดง. การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2544.
- รววิทย์ วิจิตรญาณพล. “ทักษะการนิเทศและการปฏิบัติงานนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนหมวดงานวิชาต่างกัน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.
- วรินทร์ รัตนขงศ์. “ทักษะการนิเทศที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศของศึกษานิเทศก์ กรมพลศึกษาประจำจังหวัด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.

- วรเทพ รักษาพงษ์. “วิธีการจัดการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2535.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. เทคนิคและทักษะการนิเทศการสอน. นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2544.
- _____. เอกสารประกอบการสอนวิชา 462412 การนิเทศการสอน. นครปฐม : ภาควิชา
หลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.
- วันชัย สิริชนะ. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- วิจิตร วรุตบางกูร, กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ และสุพิชญา ชีรกุล. การนิเทศการศึกษา. สมุทรปราการ :
ขนิษฐการพิมพ์และโฆษณา, 2520.
- _____. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2524.
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- _____. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : อารต์กราฟิค, 2538.
- สงบ ถักษณะ. “แนวทางประกันคุณภาพการศึกษา.” ม.ป.ท., 2541, (อัคราณา)
- สงัด อุทรานันท์. การนิเทศการศึกษา หลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2528.
- _____. การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2529.
- _____. การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2530.
- _____. “การนิเทศภายในโรงเรียน.” ใน เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับสูง รุ่นที่ 5. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2524. (อัคราณา)
- สมบัติ จันทร์เกษม. “การนิเทศการศึกษา.” เอกสารประกอบคำบรรยายการอบรมสัมมนา
ศึกษานิเทศก์ กรมอาชีวศึกษา 15-23 มิถุนายน 2524. (อัคราณา)
- สมบัติ อ่วมอินจันทร์. “บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการนิเทศการศึกษาเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. “การประกันคุณภาพการศึกษา.” เอกสารประกอบการสัมมนา. นครปฐม :
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2539.

- สวัสดี ชามะสนธิ์. “ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศกับผลการปฏิบัติงานในโรงเรียน
ประถมศึกษา : กรณีศึกษาจังหวัดพังงา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.
- สาย ภาณุรัตน์. หลักการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. “รายงานการนิเทศตามแผนปฏิบัติการนิเทศ
ติดตามผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปีการศึกษา 2545.” เมษายน 2546.
- _____. “รายงานการนิเทศเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานปีการศึกษา 2544.” 2545.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. กลุ่มนโยบายและแผน. “ข้อมูลสารสนเทศ
ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.” กันยายน 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. “คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่ 1/2546 เรื่องให้ข้าราชการครูปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา.” 7 กรกฎาคม 2546.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพร้อมรับการ
ประเมินภายนอก. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2545.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพ
ภายใน. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจ.เอ็ม.ที., 2543.
- _____. ชุดฝึกอบรมบุคลากรกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา. เล่มที่ 11. กรุงเทพฯ : อรัณบุญ
การพิมพ์, 2530.
- _____. มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2542.
- _____. รายงานบทสังเคราะห์เรื่ององค์กำหนดประสิทธิภาพของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ฟินนี่
พับบริซซิ่ง, 2539.
- _____. เอกสารทางวิชาการชุดนวัตกรรม การนิเทศ : การนิเทศทางไกล. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. “การประเมินคุณภาพการศึกษา.” ใน เอกสารประกอบ สัมมนา
ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2539.
- สิทธิ สิริพิเดช. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษากับการ
ประกันคุณภาพภายใน สหวิทยาเขตเทพนคร นครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2545.

สุกาญจน์ ปู่ทอง. “การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐมที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

สุกานดา ตปนียางกูร. การสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้นิเทศการศึกษา ในระดับประถมศึกษาโดยใช้เดลฟายเทคนิค. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

สุนิสา คงสุวรรณ. “องค์ประกอบทางบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อทักษะการนิเทศของผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.

สุรศักดิ์ นานานุกูล. “TOC การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรให้สหรัฐอเมริกาและไทย.” กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น, 2539.

สุระ พราหมณ์กระโทก. “ทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา พ.ศ. 2537 ของครูในเขตการศึกษา 11.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2545.

สุเทพ วงษ์เณร. “บทบาทในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

อาคม จันทสุนทร. ผู้บริหารกับการนิเทศการศึกษาและการดำเนินงานวิชาการโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา, 2519.

อำนวยการ วงษ์ถนอม. “บทบาททางวิชาการของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

อุทัย บุญประเสริฐ และชโลมใจ กิงการวัฒน์. หลักและแนวทางในการจัดการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์การพิมพ์, 2528.

โอพาร กลิ่นพุด. การบริหารงานอย่างมีคุณภาพด้วย TQM. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็ม เอ็น กรุ๊ป, 2537.

ภาษาอังกฤษ

- Adams, Harold P., and Franck C. Dickey. Basic Principle of Supervision . New York : American Book Co., 1953.
- _____. Basic Principle of Supervision . New Delhi : Eurasia Publishing House, 1966.
- Alfonso, Robert J. , Gerald R. Firth, and Richard F. Neville. Instructional Supervision. Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1981.
- Baumgart , N. Equity and cost in higher education . Bangkok : UNESCO Principle Regional office for Asia and the Pacific, 1987.
- Best , John W. Research in Education. 4th ed. New Jersey : Prentice-hall, Inc., 1981.
- Briggs , Thomas H., and Joseph Justman. Improving Instruction Through Supervision . New York : Macmillan Co., 1954.
- Bullies, Wayne. “Perception of Elementary School Principals Concerning Their Role in Supervision.” Dissertation Abstract International 41. (October 1980) : 1293-A.
- Burton , William H. and Leo J. Brueckner. Supervision : A Social Process. 3rd ed. New York : Appleton Century Co., 1955.
- Cronbach , Lee J. Essentials of Psychological Testing. 3rd. ed. New York : Harper & Row Publishers, 1974.
- Crosby , P.B. Quality is Free . New York : McGraw-Hill, 1985.
- Deming, Edward W. Out of crisis. Cambridge, Mass. : Massachusetts of Technology, 1986.
- Ellis , R. “Quality assurance for university teaching : Issues and approaches.” in Quality assurance for university teaching. ed. R. Ellis Great Britain : Open University Press, 1993.
- Elsbee , Willard S. Elementary School Administration and Supervision. 3rd ed. New York : American Book Co., 1967.
- Emery Stoops, James Robert., and Joyce King, Handbook of Educational Supervision : A Guide for the Practitioner. Boston : Allyn and Bacon Inc., 1978.
- Feigenbaum , A.V. Total Quality Controll. 3rd ed. New York : McGraw-Hills, 1983.
- Glickman, Carl D. Supervision of Instruction : A Developmental Approach . Boston : Allyn and Bacon, 1985.
- Good , Carter V. Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Co., 1973.
- Harris, Ben M. Supervision Behavior in Education. 2nd ed. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall Inc., 1975.

- Hill , R. "Quality assurance continuous quality improvement and health care." Document in quality assurance seminar of 12-15 October 1998. (Typewritten)
- Ishikawa , K. What is Total Quality Control. Translated by D.J. Lu Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1980.
- Jacob, Arthur A. "A Study of the Ability of Principals to Identify The Development Level of Teachers as a Prerequisite for Implementing Development Supervision." Dissertation Abstract International 55. (May 1994) : 1180-A.
- Katz , Daniel., and Robert L. Kahn. The Social Psychology of Organizations. 2nd ed. New York : John Wiley & Sons, 1978.
- Niska , John M. "Examination of cooperative Learning Supervision Training and Development Mode." Dissertation Abstract International 52. (May 1992) : 3789-A.
- Katz, Robert L. "Skill of Effective Administrator." Harvard Business Review 24, 1 (January-February 1955) : 32-34.
- Mcgorray, Kathleen T. "Instructional Leadership in the Principle Role : Testing the Effectiveness of Slingerland Mustissensory Approach Encoding Strategies for the First Grade Language Arts Program." Disertation Abstracts 56 (December 1995) :2006-A.
- Neagley , Ross L. and N. Evans. Handbook for Effective Supervision of Instruction. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1964.
- Sergiovanni , Thomas J. The Principalsip : A Reflective Practice Perspective. 2nd ed. Massachusetts : Needham Heights, 1991.
- Sergiovanni , Thomas J., and Robert J. starratt. Emerging Pattern of Supervision : Human Perspective. New York : McGraw-Hill Book Company, 1979.
- Stebbing, L. Quality assurance : the route to efficiency and competitiveness. 3rd ed. London : Ellis Horwood, 1983.
- Whatmough , R. "The listening school : formers and staff as customers of each other." In Quality improvement in education : case studies in schools, colleges and universities. ed. C. Parsons London : David Fulton, 1994.
- Wiles , Kimball. Supervision for Better School . 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall, 1983.

มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคผนวก สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. นายไพฑูรย์ โกพัฒน์ตา
วุฒิการศึกษา กศ. ม. วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. นางอภิวันท์ พินทอง
วุฒิการศึกษา กศ. ม. วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. นางสาวยุพิน โภจนธา
วุฒิการศึกษา กศ. ม. วิชาเอกวัดผลและประเมินผลการศึกษา
ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระจวบคีรีขันธ์ เขต 1

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ข

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALFA)

Item - total Statistics

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
VAR00001	308.2000	3890.5744	.6857	.9923
VAR00002	308.1250	3885.4455	.6760	.9923
VAR00003	308.1750	3886.6096	.6477	.9923
VAR00004	308.0250	3893.7686	.6690	.9923
VAR00005	307.7250	3864.6660	.7499	.9922
VAR00006	308.0000	3866.1538	.7563	.9922
VAR00007	308.0500	3869.9462	.7663	.9922
VAR00008	307.8250	3873.6865	.7341	.9922
VAR00009	307.8500	3862.6436	.7601	.9922
VAR00010	307.9250	3852.6865	.7743	.9922
VAR00011	308.0000	3867.6410	.6600	.9923
VAR00012	307.8250	3850.0455	.8247	.9922
VAR00013	307.7750	3863.7686	.7650	.9922
VAR00014	308.2750	3875.3327	.7946	.9922
VAR00015	308.1500	3822.8487	.7880	.9922
VAR00016	308.0250	3887.9224	.7293	.9922
VAR00017	308.2250	3886.4865	.7638	.9922
VAR00018	308.2000	3878.8821	.7455	.9922
VAR00019	308.3500	3881.6179	.7288	.9922
VAR00020	308.1750	3871.8917	.8074	.9922
VAR00021	307.5500	3884.2538	.7668	.9922
VAR00022	307.8750	3881.2971	.8188	.9922
VAR00023	308.0000	3860.2564	.7468	.9922
VAR00024	307.8500	3879.5667	.6997	.9923
VAR00025	307.9000	3879.7846	.7370	.9922
VAR00026	308.3250	3888.7891	.7710	.9922
VAR00027	308.2750	3885.4865	.7243	.9922
VAR00028	308.3750	3881.7276	.6873	.9923
VAR00029	308.1000	3892.6564	.6815	.9923
VAR00030	308.2500	3887.3205	.7003	.9923
VAR00031	308.3750	3872.1378	.7281	.9922
VAR00032	308.2500	3898.3462	.6438	.9923
VAR00033	308.1500	3894.7462	.7300	.9922
VAR00034	308.1500	3882.8487	.7880	.9922
VAR00035	308.1500	3891.9256	.6654	.9923
VAR00036	308.2500	3893.6282	.6383	.9923
VAR00037	307.7000	3856.3692	.8240	.9922
VAR00038	308.0000	3861.4872	.8171	.9922
VAR00039	307.6250	3855.0096	.8174	.9922
VAR00040	308.3250	3874.3788	.6456	.9923
VAR00041	308.1500	3866.6436	.7003	.9923
VAR00042	307.8750	3872.7788	.7557	.9922
VAR00043	308.0750	3890.2250	.6773	.9923
VAR00044	307.8250	3872.9173	.7896	.9922

	Scale Mean If Item Deleted	Scale Variance If Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha If Item Deleted
VAR00045	307.8500	3886.1308	.7120	.9922
VAR00046	307.9000	3863.5282	.8336	.9922
VAR00047	308.1000	3864.0410	.8190	.9922
VAR00048	308.1000	3871.5282	.7774	.9922
VAR00049	308.2500	3877.7308	.7658	.9922
VAR00050	308.2750	3880.3071	.7212	.9922
VAR00051	308.0750	3892.1224	.7526	.9922
VAR00052	307.9750	9879.8712	.7831	.9922
VAR00053	307.8250	3874.7635	.8308	.9922
VAR00054	307.9500	3867.9974	.8406	.9922
VAR00055	307.0750	3872.8971	.7898	.9922
VAR00056	307.8500	3876.0795	.7549	.9922
VAR00057	307.9250	3877.6096	.7290	.9922
VAR00058	307.9250	3867.0455	.7758	.9922
VAR00059	307.9750	3865.0506	.7883	.9922
VAR00060	307.7750	3870.7942	.7790	.9922
VAR00061	307.6750	3866.9429	.8125	.9922
VAR00062	307.7250	3859.1276	.8158	.9922
VAR00063	307.8000	3869.2923	.8299	.9922
VAR00064	307.7700	3869.6147	.8066	.9922
VAR00065	308.1000	3871.7333	.6747	.9923
VAR00066	307.6250	3879.5224	.7715	.9922
VAR00067	308.0000	3881.5897	.7357	.9922
VAR00068	307.8500	3875.9256	.8125	.9922
VAR00069	307.9500	3862.6128	.8353	.9922
VAR00070	308.0000	3855.7436	.8916	.9921
VAR00071	308.0500	3846.6641	.8709	.9922
VAR00072	308.2750	3843.1788	.8058	.9922
VAR00073	308.2000	3854.8821	.8361	.9922
VAR00074	308.2750	3862.4609	.8319	.9922
VAR00075	308.2500	3869.4744	.7659	.9922
VAR00076	308.3250	3862.9429	.7928	.9922
VAR00077	308.2250	3860.5378	.7733	.9922
VAR00078	308.2500	3855.7308	.8600	.9922
VAR00079	308.0750	3849.9173	.8455	.9922
VAR00080	308.1000	3859.6308	.8576	.9922
VAR00081	308.1750	3864.8660	.8444	.9922
VAR00082	308.1250	3849.4968	.8956	.9921
VAR00083	308.2000	3856.2667	.8248	.9922
VAR00084	308.2250	3855.3071	.8591	.9922
VAR00085	308.1250	3862.4712	.7881	.9922
VAR00086	308.1250	3870.7276	.8126	.9922
VAR00087	308.3250	3855.0968	.8585	.9922
VAR00088	308.3500	3862.1308	.7456	.9922
VAR00089	308.1000	3862.4513	.7665	.9922

Reliability Coefficients

N of Cases = 40.0   N of Items = 89

Alpha = .9923

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร
กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครู กำหนดผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 4 คน โดยแยกเป็น 2 ฝ่าย ดังนี้
  - 1) ฝ่ายบริหาร ได้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 ฉบับ
  - 2) ครู จำนวน 2 ฉบับ
2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อทราบระดับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร ระดับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
3. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน มีข้อคำถามจำนวนทั้งหมด 95 ข้อ ประกอบด้วย
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไป
จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 - 5
  - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร
จำนวน 36 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 - 36
  - ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
จำนวน 53 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 - 53

คำตอบของท่านจะไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

นายประสาน ลักษณะวงศ์
นักศึกษาศรีวิภาวิทยาลัยการศึกษาศาสตร์
ภาคการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

การตอบแบบสอบถามในตอนที่ 2 และ 3 คะแนนในช่องระดับการปฏิบัติ มีความหมายดังต่อไปนี้

ระดับ 5 หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร

ข้อที่	ทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
000	วิเคราะห์การปฏิบัติงานของครู.....	✓				

การแปลความหมาย ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับ 5 หมายความว่า ท่านเห็นว่าผู้บริหาร โรงเรียนของท่านมีการวิเคราะห์งานของครูมากที่สุด

ตอนที่ 3 การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ข้อที่	การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
000	ประชาสัมพันธ์การประกันคุณภาพภายใน.....					✓

การแปลความหมาย ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับ 1 หมายความว่า ท่านเห็นว่าโรงเรียนของท่านมีการประชาสัมพันธ์การประกันคุณภาพภายในน้อยที่สุด

แบบสอบถาม

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหาร
กับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบัน

ข้อที่	สำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย ☐ ☐ ☐ 1 2 3
1.	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	( ) 4
2.	อายุ ☐ 20-30 ปี ☐ 31-40 ปี ☐ 41-50 ปี ☐ 50 ปีขึ้นไป	( ) 5
3.	ระดับการศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี	( ) 6
4.	ตำแหน่งหน้าที่ 4.1 ฝ่ายบริหาร ☐ ผู้บริหาร ☐ ผู้ช่วยผู้บริหาร ☐ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 4.2 ☐ ครู	( ) 7
5.	ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งตามข้อ 4 ☐ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ☐ 6-10 ปี ☐ 11-15 ปี ☐ 16-20 ปี ☐ 21 ปีขึ้นไป	( ) 8

มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชา
รายชื่อโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
ที่ใช้ทดลองเครื่องมือ และเป็นกลุ่มตัวอย่าง

รายชื่อโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
ที่ใช้ในการทดลองเครื่องมือ

ที่	โรงเรียน	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			ฝ่ายบริหาร	ครู	รวม
1	วัดบ่อนอก	เล็ก	2	2	4
2	ยุวสมาคมประจวบคีรีขันธ์อนุสรณ์	เล็ก	2	2	4
3	เนินแก้ววิทยาคาร	เล็ก	2	2	4
4	อุดมราชภัฏคี	กลาง	2	2	4
5	ห้วยกอวิทยาลัย	กลาง	2	2	4
6	บ้านหนองเสือ	กลาง	2	2	4
7	เศรษฐพานิชวิทยา	กลาง	2	2	4
8	อนุบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์	ใหญ่	2	2	4
9	หาดสนุกราษฎร์บำรุง	ใหญ่	2	2	4
10	อ่าวน้อยวิทยานิคม	ใหญ่	2	2	4
รวม			20	20	40

รายชื่อโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ที่	โรงเรียน	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			ฝ่ายบริหาร	ครู	รวม
1	บ้านหินเทิน	เล็ก	2	2	4
2	บ้านคลองชายธง	เล็ก	2	2	4
3	บ้านหนองยายแอม	เล็ก	2	2	4
4	บ้านทางหวาย	เล็ก	2	2	4
5	บ้านหนองหิน	เล็ก	2	2	4
6	บ้านห้วยใหญ่	เล็ก	2	2	4
7	บ้านหินเทิน	เล็ก	2	2	4
8	บ้านคอนใจดี	เล็ก	2	2	4
9	บ้านไร่โน	เล็ก	2	2	4
10	วัดนาล้อม	เล็ก	2	2	4
11	บ้านหนองพิกุล	เล็ก	2	2	4
12	บ้านคอนทราย	เล็ก	2	2	4
13	บ้านทุ่งตาแก้ว	เล็ก	2	2	4
14	อ่างทองพัฒนา	เล็ก	2	2	4
15	ประชาราษฎร์บำรุง	เล็ก	2	2	4
16	บ้านสีดางาม	เล็ก	2	2	4
17	วัดถ้ำคีรีวงค์	เล็ก	2	2	4
18	บ้านคอนสูง	เล็ก	2	2	4
19	บ้านถ้ำเขาน้อย	เล็ก	2	2	4
20	บ้านคอนทอง	เล็ก	2	2	4
21	บ้านหินกอง	เล็ก	2	2	4
22	วัดดอนตะเคียน	เล็ก	2	2	4
23	บ้านปากแพรก	เล็ก	2	2	4
รวม			46	46	92

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			ฝ่ายบริหาร	ครู	รวม
24	บ้านท่าฝาง	กลาง	2	2	4
25	บ้านคอกช้าง	กลาง	2	2	4
26	บ้านบึง	กลาง	2	2	4
27	บ้านอ่าวน้อย	กลาง	2	2	4
28	ไทยรัฐวิทยา (65)	กลาง	2	2	4
29	วังมะเคือ	กลาง	2	2	4
30	สามัคคีร่วมจิต	กลาง	2	2	4
31	บ้านย่านซื่อ	กลาง	2	2	4
32	บ้านหนองปู่หลก	กลาง	2	2	4
33	บ้านหนองกก	กลาง	2	2	4
34	บ้านทุ่งเกลือ	กลาง	2	2	4
35	ด่านสิงขร	กลาง	2	2	4
36	บ้านหัวกอมิตรภาพที่72	กลาง	2	2	4
37	วัดปากคลองเกลือ	กลาง	2	2	4
38	ประชาสงเคราะห์อุปถัมภ์	กลาง	2	2	4
39	ประชาพิทักษ์	กลาง	2	2	4
40	บ้านทุ่งยาว	กลาง	2	2	4
41	บ้านพุตะแบก	กลาง	2	2	4
42	วัดทุ่งกลาง	กลาง	2	2	4
43	วัดนาหูกวาง	กลาง	2	2	4
44	วัดทุ่งประคู้	กลาง	2	2	4
45	บ้านเหมืองแร่	กลาง	2	2	4
46	บ้านหนองมะค่า	กลาง	2	2	4
47	บ้านหนองมงคล	กลาง	2	2	4
48	บ้านหนองระเวง	กลาง	2	2	4

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			ฝ่ายบริหาร	ครู	รวม
49	บ้านหนองหญ้าปล้อง	กลาง	2	2	4
50	บ้านยางเขา	กลาง	2	2	4
51	บ้านหนองจันทร์	กลาง	2	2	4
52	บ้านดงไม้งาม	กลาง	2	2	4
53	วัดนาฝักขวง	กลาง	2	2	4
54	บ้านห้วยทรายขาว	กลาง	2	2	4
55	บ้านคอนสง่า	กลาง	2	2	4
56	บ้านสวนหลวง	กลาง	2	2	4
57	บ้านคอนสำราญ	กลาง	2	2	4
58	บ้านท่าขาม	กลาง	2	2	4
59	บ้านคอนสำนัก	กลาง	2	2	4
60	บ้านคลองลอย	กลาง	2	2	4
61	บ้านทุ่งเชือก	กลาง	2	2	4
62	บ้านปากคลอง	กลาง	2	2	4
63	บ้านหนองหม้อ	กลาง	2	2	4
64	บ้านหนองห้วยฝาด	กลาง	2	2	4
65	บ้านทุ่งกระโดน	กลาง	2	2	4
66	วัดเขาราชภู่บำรุง	กลาง	2	2	4
67	บ้านทองอินทร์	กลาง	2	2	4
68	บ้านไร่บนสามัคคี	กลาง	2	2	4
69	วัดก้ามะเสน	กลาง	2	2	4
70	บ้านทุ่งสี่เสียด	กลาง	2	2	4
รวม			94	94	188

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			ฝ่ายบริหาร	ครู	รวม
71	ประจวบวิทยาลัย	ใหญ่	2	2	4
72	บ้านคั่นกระได	ใหญ่	2	2	4
73	บ้านคลองวาฬ	ใหญ่	2	2	4
74	อนุบาลประจวบคีรีขันธ์	ใหญ่	2	2	4
75	พัฒนาประชานุเคราะห์	ใหญ่	2	2	4
76	บ้านห้วยน้ำพุ	ใหญ่	2	2	4
77	ห้วยยางมิตรภาพที่ 35	ใหญ่	2	2	4
78	บ้านมะเค็ดทอง	ใหญ่	2	2	4
79	อนุบาลทับสะแก	ใหญ่	2	2	4
80	สมาคมเลขานุการสตรี 2	ใหญ่	2	2	4
81	วัดหนองหอย	ใหญ่	2	2	4
82	บ้านอ่างทอง	ใหญ่	2	2	4
83	บ้านธรรมรัตน์	ใหญ่	2	2	4
84	ธงชัยวิทยา	ใหญ่	2	2	4
85	ชัยเกษมวิทยา	ใหญ่	2	2	4
86	วัดธงชัยธรรมจักร	ใหญ่	2	2	4
87	วัดคอนยาง	ใหญ่	2	2	4
88	บ้านในลือค	ใหญ่	2	2	4
89	บ้านมรสว	ใหญ่	2	2	4
90	สมาคมเลขานุการสตรี 1	ใหญ่	2	2	4
91	อนุบาลบางสะพาน	ใหญ่	2	2	4
92	บางสะพาน	ใหญ่	2	2	4
93	ธนาคารออมสิน	ใหญ่	2	2	4
94	บ้านวังน้ำเขียว	ใหญ่	2	2	4
95	บางสะพานน้อยวิทยาคม	ใหญ่	2	2	4

โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ที่	โรงเรียน	ขนาด	จำนวนผู้ให้ข้อมูล		
			ฝ่ายบริหาร	ครู	รวม
96	บ้านบางสะพานน้อย	ใหญ่	2	2	4
97	บ้านไชยราช	ใหญ่	2	2	4
98	บ้านบางเจริณ	ใหญ่	2	2	4
รวม			56	56	112
รวมทั้งสิ้น			196	196	392

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความร่วมมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่งวนลิขสิทธิ์

สำเนา

ที่ ศธ 0520.203.2 / 659

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

19 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นายไพฑูรย์ โกพัฒน์ตา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนายประธาน ลักษณะวงศ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ชวนชม ชินะตั้งกูร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวนชม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

สำเนา

ที่ ศธ 0520.203.2 / 659

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

20 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางอภิวันท์ พิณฑอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนายประสาน ลักษณะวงศ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ชวนชม ชินะตั้งกูร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวนชม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

สำเนา

ที่ ศธ 0520.203.2 / 659

ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์
นครปฐม 73000

21 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวยุพิน โกณธา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วยนายประธาน ลักษณะวงศ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ดังนั้น จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมกันนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ชวนชม ชินะตั้งกูร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวนชม ชินะตั้งกูร)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

สำเนา

ที่ ศธ 0520.107 / 2270

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

31 ธันวาคม 2546

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายชื่อโรงเรียนที่จะเก็บข้อมูล จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายประสาน ลักษณะวงศ์ นักศึกษาปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ” มีความประสงค์จะขอเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนในสังกัดของท่าน เพื่อประกอบการทำสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งโรงเรียนทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามให้แก่ นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ศิริชัย ชินะดังกูร

(รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริชัย ชินะดังกูร)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ฝ่ายธุรการ

โทร. 0 3421 9136

โทรสาร. 0 3421 9136

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล นายประสาน ลักษณ์วงค์

ที่อยู่ 207 หมู่ 10 ตำบลอ่าวน้อย อำเภอเมืองฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77210

ที่ทำงาน โรงเรียนบ้านคอกช้าง ตำบลบ่อนอก อำเภอเมืองฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2527 สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ
วิชาโทอุตสาหกรรมศิลป์ จากวิทยาลัยครูเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี
- พ.ศ. 2545 ศึกษาต่อระดับปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2522-2524 ครู 1 โรงเรียนเศรษฐพานิชวิทยา อำเภอเมืองฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2524-2526 อาจารย์ 1 โรงเรียนหาดสนุกราษฎร์บำรุง อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2527-2534 อาจารย์ 2 โรงเรียนหาดสนุกราษฎร์บำรุง อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2534-2537 ครูใหญ่โรงเรียนบ้านหนองปูหลก อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2538-2540 อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านหนองปูหลก อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2540-2542 อาจารย์ใหญ่โรงเรียนประชานุระวิทยา อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2542-2545 อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบ้านคอกช้าง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- พ.ศ. 2545-ปัจจุบัน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคอกช้าง ระดับ 8 อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์